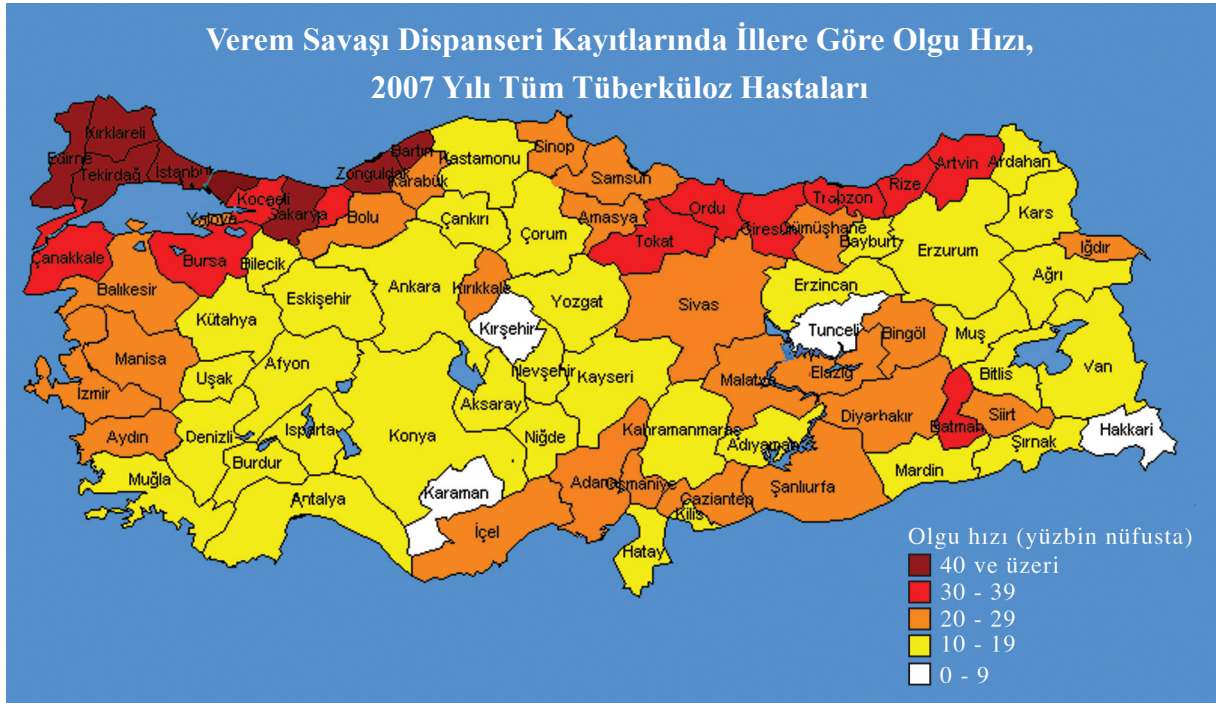

T.C.
SAĞLIK BAKANLIĞI
Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı

TÜRKİYE'DE VEREM SAVAŞI 2009 RAPORU

Ankara, 24 Mart 2009

HAZIRLAYANLAR

Yrd. Doç. Dr. Hamza BOZKURT
Uzm. Dr. Mustafa H. TÜRKKANI
Uzm. Dr. Seher MUSAONBAŞIOĞLU
Dr. Ülgen GÜLLÜ
Funda BAYKAL
Prof. Dr. H. Canan HASANOĞLU
Doç. Dr. Şeref ÖZKARA

TEŞEKKÜR

Bu verilerin oluşmasında emeği geçen, verem savaşı dispanseri hekimlerine ve çalışanlarına, verem savaşı il koordinatörlerine, il sağlık müdürlüklerine, verem savaşı dairesi başkanlığı epidemiyoloji şubesi çalışanlarına ve diğer emeği geçenlere teşekkür ederiz.

KISALTMALAR

AC	Akciğer
AD	Akciğer Dışı
ARB	Aside Rezistan Basil
CISID	Computerized Information System for Infectious Diseases (Bulaşıcı Hastalıklar İçin Bilgisayarlı Bilgi Sistemi)
ÇİD-TB	Çok İlaça Dirençli Tüberküloz
DGT	Doğrudan Gözetimli Tedavi
DGTS	Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
ECDC	European Centre for Disease Prevention and Control (Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi)
EuroTB	Avrupa Tüberküloz Sürveyansı
HIV	Human Immunodeficiency Virus (İnsan Bağışıklık Yetmezliği Virüsü)
İDT	İlaç Duyarlılık Testi
TB	Tüberküloz
TUTSA	Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
VSD	Verem Savaşı Dispanseri
VSDB	Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı
İlaç Kısaltmaları	
E, EMB	Etambutol
H, İNH	İzoniyazid
S, SM	Streptomisin
R, RİF	Rifampisin
Z, PZA	Pirazinamid

Baskı: Üçler Matbaası
Tel: 0312 320 36 84
Ankara, 24 Mart 2009

İÇİNDEKİLER

Teşekkür.....	2
Kısaltmalar.....	2
Önsöz	5
Özet.....	7
Dünya Sağlık Örgütü ve Avrupa TB Sürveyansı Raporlarında Türkiye Verileri.....	9
Giriş.....	13
Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı'nın 2008 Yılı Faaliyetleri	14
Tüberküloz Verileri	26
Tedavi Sonuçları	52
Verilerin Toplanması ve Hazırlanması.....	62
Tanımlar ve Veri Standartları	67
Kaynaklar.....	70

TABLolar

Tablo 1. Türkiye'de 2008 yılında hizmet veren verem savaşı dispanserlerinin illere göre sayısal dağılımı.....	14
Tablo 2. 2008 yıl sonu itibariyle Verem Savaşı Dispanserlerinin personel durumu	17
Tablo 3. 2009 yılı başında Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı merkez teşkilatı personel durumu	18
Tablo 4. 1985 – 2009 yılları arasında Sağlık Bakanlığı ve VSDB'nin bütçeleri ile verem hizmetlerine ayrılan bütçenin sağlık bütçesindeki yüzdesi	20
Tablo 5. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı'nın 2007 yılında gerçekleşen bütçesi: Merkez ve Taşra Teşkilatı harcamalarının (YTL) ana bütçe kalemlerine göre dağılım tablosu.....	21
Tablo 6. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı'nın 2008 yılında gerçekleşen bütçesi: Merkez ve Taşra Teşkilatı harcamalarının (YTL) ana bütçe kalemlerine göre dağılım tablosu.....	22
Tablo 7. Verem Savaşı Dispanserlerinde yapılan tanı çalışmaları	22
Tablo 8. 1980-2007 yılları arasında temaslı muayenesi ve ilaçla koruma.....	24
Tablo 9. Yıl ortası nüfus, yeni olgu sayısı, olgu hızı, olgu hızındaki yıllık değişim (1960-2007), toplam olgu sayısı ve olgu hızı (2005-2007)	26
Tablo 10. Yeni olguların yaş gruplarına göre sayı, yüzde ve olgu hızları, 2005-2007.....	28
Tablo 11. Tüm hastaların yaş gruplarına göre sayı, yüzde ve olgu hızları, 2005-2007.....	28
Tablo 12. Çocuk hastalarda (0-14 yaş) menenjit tüberküloz olguları, 1997-2007	30
Tablo 13. Yeni olgularda akciğer ve akciğer dışı tüberküloz hastalarının sayıları ve yüzdeleri, 1996-2007.....	30
Tablo 14. Tüm olgularda akciğer ve akciğer dışı tüberküloz hastalarının sayıları ve yüzdeleri, 2005-2007	30
Tablo 15. Yeni olgu akciğer tüberkülozu hastalarında mikroskopik tetkik, 1996-2007	31
Tablo 16. Tüm akciğer tüberkülozu hastalarında mikroskopik tetkik, 2005-2007.....	31
Tablo 17. Bütün hastalarda akciğer ve akciğer dışı TB dağılımı, 2007.....	32
Tablo 18. Erkek hastalarda akciğer ve akciğer dışı TB dağılımı, 2007	32
Tablo 19. Kadın hastalarda akciğer ve akciğer dışı TB dağılımı, 2007.....	32
Tablo 20. Bütün akciğer TB hastalarında mikroskopik tetkik dağılımı, 2007	33
Tablo 21. Erkek akciğer TB hastalarında mikroskopik tetkik dağılımı, 2007.....	33
Tablo 22. Kadın akciğer TB hastalarında mikroskopik tetkik dağılımı, 2007	33
Tablo 23. Bütün hastaların yaş gruplarına dağılımı, 2007.....	34
Tablo 24. Erkek hastaların yaş gruplarına dağılımı, 2007.....	34
Tablo 25. Kadın hastaların yaş gruplarına dağılımı, 2007.....	34
Tablo 26. Bütün tüberküloz hastalarının yaş ve cinsiyete göre olgu hızları, 2007.....	35
Tablo 27. Türkiye'de VSD'lerine kayıtlı yabancı ülke doğumlu hastalar, 2007.....	36
Tablo 28. Mikroskopi, kültür ve İDT ile ilgili veriler, bütün hastalar, 2005-2007	37

Tablo 29.	Akciğer tüberkülozlu tüm hastalarda mikroskopi ve kültürün birlikte yapılması ile ilgili veriler, 2005 - 2007.....	37
Tablo 30.	İlaç duyarlılık testi çalışılan hastalarda her bir TB ilacı için toplam direnç sonuçları, 2005-2007	38
Tablo 31.	İlaç duyarlılık testi sonuçlarında ilaç direnci dağılımları, 2007	39
Tablo 32.	Akciğer dışı tüberkülozun organ tutulumu, sayı ve oranları, 2007	40
Tablo 33.	İllere göre akciğer ve akciğer dışı tutulum ile erkek ve kadınlarda tüberküloz sayı, yüzde ve olgu hızları, 2007.....	42
Tablo 34.	İllere göre toplam akciğer tüberkülozu olgularında bakteriyolojik tetkikler, 2007.....	44
Tablo 35.	İllere göre nüfus, toplam hasta sayısı, olgu hızı ve olgu hızına göre illerin sıralaması, 2005 - 2007.....	46
Tablo 36.	Bütün TB hastalarının illere göre yaş gruplarına dağılımı, 2007	48
Tablo 37.	2007 yılında kayıt ve tedavi altına alınan TB hastalarının önceki tedavi öyküsü, cinsiyet ve illere göre dağılımı	50
Tablo 38.	Yeni olgularda tedavi sonuçları, 2006 hastaları.....	52
Tablo 39.	Tedavi görmüş olgularda tedavi sonuçları, 2006 hastaları	53
Tablo 40.	Tüm olgularda tedavi sonuçları, 2006 hastaları	53
Tablo 41.	Tedavi sonuçlarının gruplanmış sunumu, 2006 kohortu	54
Tablo 42.	2006 yılında kayıt ve tedavi altına alınan toplam TB olgularının cinsiyete göre tedavi sonuçlarının sayısal ve yüzde dağılımı.....	55
Tablo 43.	2006 yılında kayıt ve tedavi altına alınan toplam TB vakalarının yaş grubu ve cinsiyete göre tedavi sonuçları.....	55
Tablo 44.	Bütün TB hastalarında illere göre tedavi sonuçları, 2006 yılı kohortu	56
Tablo 45.	Yayma (+) akciğer TB hastalarında illere göre tedavi sonuçları, 2006 yılı kohortu	58
Tablo 46.	Türkiye’de 2005 - 2007 yıllarında Verem Savaşı Dispanserlerinde kayıt ve tedavi altına alınan bütün TB olgularının genel değerlendirmesi	61
Tablo 47.	Dünyada ve Türkiye’de tüberküloz olguları ve tedavi sonuçlarının merkezi düzeyde raporlanması, veri analizi ile ulusal ve uluslararası yayımlanması için izlenen takvim	65

ŞEKİLLER

Şekil 1.	Verem Savaşı Dispanseri kayıtlarında illere göre olgu hızı, 2007 yılı tüm tüberküloz hastaları	6
Şekil 2.	DSÖ 2009 Tüberküloz Raporunda, tedavi başarısı ve olgu bulma açısından hedeflenen bölge ve bu bölgede yer alan ya da yaklaşan ülkeler	9
Şekil 3.	EuroTB 2009 Raporunda Türkiye sayfası.....	11
Şekil 4.	Türkiye’de göğüs hastalıkları hastanesi bulunan iller	15
Şekil 5.	VSD ve Bölge TB Laboratuvarlarında mikroskopi, kültür ve ilaç duyarlılık testi çalışmalarının dağılımı, 2008 yılı	16
Şekil 6.	Verem savaşı dispanserlerinde yapılan tanı çalışmaları, 1996-2008	23
Şekil 7.	1980-2007 yılları yeni olgu sayısı, temaslı muayenesi ve ilaçla koruma.....	25
Şekil 8.	Verem savaşı dispanseri kayıtlarında yeni olguların (1991-2007) ve tüm olguların (2005-2007) olgu hızları.....	29
Şekil 9.	Yeni olguların yaş gruplarına göre olgu hızı, 1996-2007	29
Şekil 10.	Yeni olgu akciğer tüberkülozu hastalarında mikroskopik tetkik, 1996-2007	31
Şekil 11.	2007 yılında kayıt ve tedavi altına alınan kadın ve erkek TB olgularının yaş gruplarına göre olgu hızları.....	35
Şekil 12.	Tüberkülozlu olguların erkek ve kadın dağılımı, 2007	41
Şekil 13.	Dispanserlerde 2006 yılında kayda alınan TB hastalarının tedavi sonuçları.....	54
Şekil 14.	2006 yılında toplam TB olguları açısından tedavi başarısı ve % 85 tedavi başarısı hedefini yakalayan iller	60
Şekil 15.	TUTSA ekranının genel görünümü (veri giriş ve veri çağırma ekranı)	64

ÖNSÖZ

Ulusal tüberküloz kontrolü için altyapı, insan kaynakları, bütçe ve bir program olması gereklidir. Kısa ve uzun dönemli programlar oluşturmak için ülkenin öncelikli konularını ve sorunlarını belirlemede epidemiyolojik veriler yanında yöneylem araştırmalarının da önemi vardır. Uygulamada ise kamunun özel kesim ve gönüllü kuruluşlarla birlikte çalışması önemlidir.

Dünya Sağlık Örgütü'nün tüberküloz kontrolü için önerdiği ve ülkemiz genelinde uygulanmakta olan Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisinin beş bileşeninden biri de tüberküloz kayıt ve raporlama sisteminin varlığı ve verilerin analizi ile programın takip edilebilmesidir.

Dünya Sağlık Örgütü ve ülkemizin yer aldığı Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Bölgesi, standart kayıt ve raporlama sistemi ile ülkelerdeki tüberkülozun durumunu ve yapılan tüberküloz kontrolü uygulamalarını izlemektedir. Tüberküloz ile ilgili veriler her yıl Küresel Rapor ve Avrupa Tüberküloz Sürveys Raporu ile yayımlanmaktadır.

Ülkemizde tüberküloz verilerinin Dünya Sağlık Örgütü'nün önerdiği standartlarda toplanması ve rapor halinde sunulması konusunda önemli yol katedilmiştir. 2007 yılından itibaren her yıl 24 Mart Dünya Tüberküloz Günü'nde o yılın Verem Savaşı Raporu yayımlanmaya başlanmıştır. 2009 yılında yayımlanan bu rapor üçüncü rapordur. Bu rapor ülkemizde Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisinin durumunu, Sağlık Bakanlığı'nın politik kararlılığını yansıtan altyapı, bütçe, insan kaynakları ve uygulamalarını ortaya koymaktadır. Hazırlanan bu rapor, tüberküloz tanısındaki durumu verilerle sunmakta, tüberküloz hastalarının özelliklerini ortaya koymakta, tedaviyi ve tedavi sonuçlarını ayrıntılı olarak göstermekte ve de bütün bu bilgileri sunarak, ülkemizdeki tüberkülozun durumunu ve verem savaşı faaliyetlerini kamuoyu ve bilimsel çevrelerle paylaşmaktadır.

Verem savaşında görev alan sağlık çalışanlarının özverili çalışmaları ile elde edilen bu sonuçlarla, ülkemizin Binyıl Kalkınma Hedeflerine ulaşmada 2015 yılına gelinmeden önemli bir yol katettiği görülmektedir. Ülkemizde 2006 yılında yaygınlaştırılmış olan Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisinin kaliteli bir şekilde devamı için verem savaşında kararlılığı sürdürerek gerekli uygulamalarla, yoğun eğitim, izlem ve değerlendirmelerle program başarısını daha da arttırmayı hedeflemekteyiz.

Verem savaşında kaliteli, çağdaş ve sürdürülebilir sağlık hizmeti ilkesi ile sağlık politikaları ve stratejilerinin uygulamalarına katkı sağlayacak olan bu çalışmada emeği geçen herkese teşekkür eder, başarılı çalışmalarının devamını dilerim.

Prof. Dr. Nihat TOSUN
MÜSTEŞAR

ÖZET

Bu rapor, Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı'nın (VSDB) faaliyetleri ile verem savaşı dispanserlerine (VSD) kayıtlı tüberküloz (TB) hastalarının verilerini sunmayı amaçlamaktadır. Hasta verileri sunulurken, 2007 yılında kaydedilen hastaların özellikleri ile 2006 yılında kaydedilen hastaların tedavi sonuçları bu raporda yer almaktadır. Bir yılın verileri, sonraki yılın ilk üç ayından sonra bireysel veri olarak VSDB'na raporlanabilmektedir; bu veriler de merkezde toplanıp hatalar düzeltilerek bilgisayar programına girilmektedir. Analiz, değerlendirme ve yayına hazırlanma aşamaları da zaman aldığı için tümüyle işleyişe bağlı olarak bu süre geçmektedir.

Türkiye'de 2008 yılında da Doğrudan Gözetimli Tedavi Stratejisi (DGTS) uygulanmıştır. Bu uygulamanın unsurları olarak; (a) Politik kararlılık; altyapı, personel, bütçe ve uygulamaların yönetimi ve denetimi aşamalarında var olmuştur. (b) TB hastalarının mikroskopik tanısında önemli gelişme görülmüş ve bu yıl en yüksek düzeye ulaşılmıştır; Akciğer TB hastalarının %89'una mikroskopi yapılmış, %64'ü pozitif bulunmuştur. (c) Doğrudan gözetimli tedavi ile standart kısa süreli tedavi rejimi uygulamasında yine bugüne kadar ulaşılan en yüksek düzeyde tedavi tamamlama ve en düşük düzeyde tedavi terk oranlarına ulaşılmıştır. (d) TB ilaçlarının düzenli ve ücretsiz temini sağlanmıştır. (e) Kayıt ve raporlama ile verilerin analizi konusunda da bu rapor başarılı olduğumuzu göstermektedir.

Kayıtlı TB hastalarının toplam sayısı 2006 yılında 20.526 iken 2007 yılında 19.694 olmuştur ve bir yılda %4 düşüş görülmüştür. Kayıtlı 19.694 hastanın 17.781'i (%90,3) yeni olgu, 1.913'ü (%9,7) tedavi görmüş olgudur. Hastaların 12.381'i (%62,9) erkek, 7.313'ü (%27,1) kadın hastadır.

Akciğer tüberkülozu olan 13.690 hastadan 12.219 (%89,3)'üne mikroskopi yapılmış ve akciğer tüberkülozlarından %64,3'ünde (8.797) yayma pozitif bulunmuştur. Hem mikroskopi hem de kültür yapılma oranları ile pozitiflik oranlarında bu yıl geçen yıllardan daha başarılı sonuç alınmıştır. İlaç duyarlılık testi (İDT) yapılan 4.917 hastanın %20,8'inde en az bir ilaç direnci saptanırken, 240 (%4,9) çok ilaca dirençli TB hastası bulunmuştur.

Tedavi sonuçları incelendiğinde, 2006 yılında tanı konulan tüm hastalarda, tedavi başarısı %89,4, terk oranı %4,7'dir; bu oranlar bir yıl öncesine göre yaklaşık %2 daha başarılıdır. Özellikle önceden tedavi görmüş hastalarda 2005 yılına göre 2006 yılında tedavi başarısı %72,4'ten %75,6'ya çıkarken; tedavi terki ise %13,4'ten %10,4'e gerilemiştir. Bu sonuçlar, Sağlık Bakanlığı'nın yürüttüğü doğrudan gözetimli tedavi uygulamasının ve bu konuda ortaya koyduğu politik iradenin bir başarısıdır.

Bireysel verilerle hazırlanan bu "Türkiye'de Verem Savaşı, 2009 Raporu", 2007 ve 2008 raporlarından daha başarılı bir verem savaşı yürüttüğümüzü bütün ayrıntılarıyla ortaya koymaktadır. Özellikle bakteriyolojik tanı ve tedavi başarısındaki gelişmeler son derece dikkati çekmekte, bu raporun kendisi de kayıt ve raporlamadaki başarıyı bizatihi yansıtmaktadır. Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) raporunda olgu bulma ve tedavi başarısı açısından hedeflenen bölgeye yerleşen Türkiye, bu yıl da başarılı konumunu sürdürmektedir.

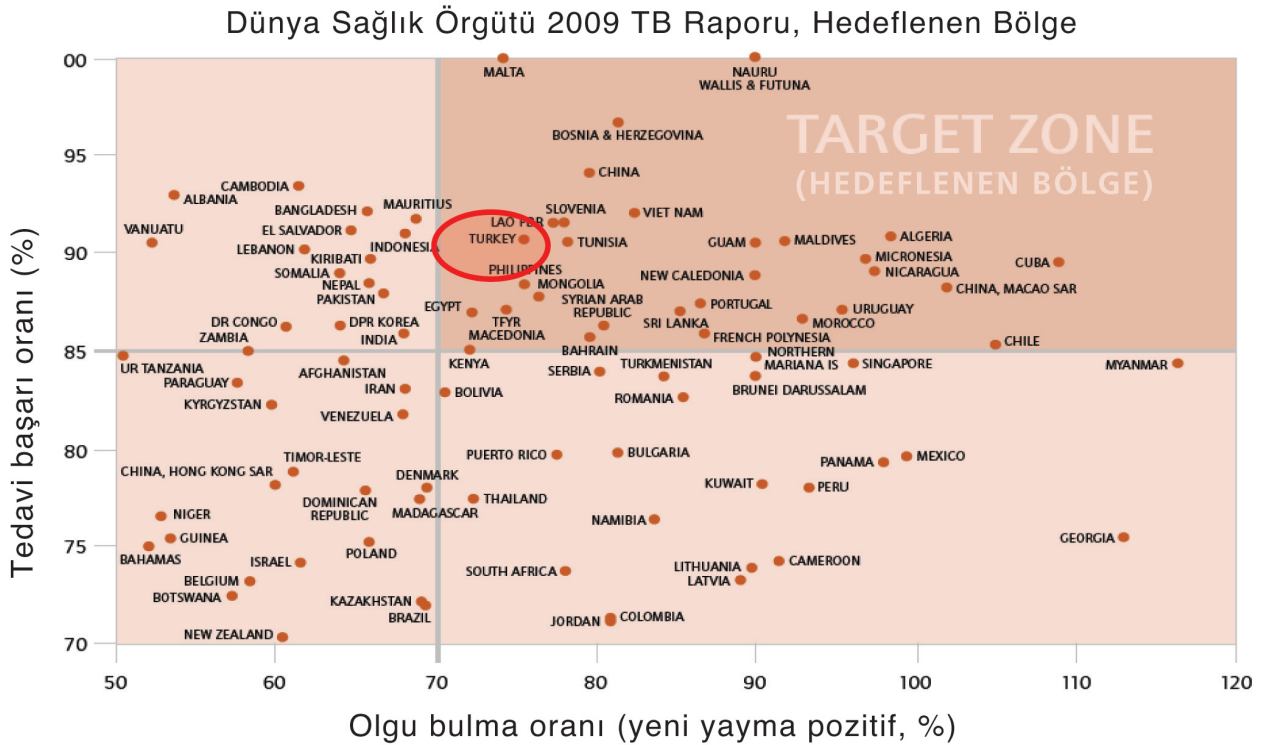
DÜNYA SAĞLIK ÖRGÜTÜ VE AVRUPA TB SÜRVEYANSI RAPORLARINDA TÜRKİYE VERİLERİ

Dünya Sağlık Örgütü “Küresel TB Raporu, 2009”da Türkiye

Dünya Sağlık Asamblesinin 1991’de ortaya koyduğu, varolan yayma pozitif olguların %70’ini DGTS programları ile bulmak ve bunların %85’ini başarı ile tedavi etmek hedefine önce 2000 yılında, sonra da 2005 yılında ulaşamamıştır. Olgu bulmada 2007 yılında ulaşılan düzey, %63’tür. Bu hedefe dünya genelinde 74 ülkede ve DSÖ’nün 2 bölgesinde (Amerika: %73, Batı Pasifik: %77) ulaşılmıştır.

Küresel olarak, DGTS programları ile bulunan olguların %85’inin tedavisini başarı ile tamamlama hedefine 59 ülkede ve üç bölgede (Doğu Akdeniz: %86, Batı Pasifik: %92 ve Güney-Doğu Asya: %87) ulaşılmıştır. DSÖ Avrupa Bölgesi’nde ise olgu bulma %51, tedavi başarısı %70 oranları ile bu hedeflerin çok gerisindedir.

Dünya genelinde 2007 yılında yeni yayma pozitif hastalar için olgu bulma oranı (%70) ve tedavi başarısı oranı (%85) hedeflerine 36 ülke ve Batı Pasifik Bölgesi ulaşmıştır. Türkiye, hem olgu bulmada hem de tedavi başarısında Dünya Sağlık Asamblesinin hedeflerini bu yıl da geçmiştir. Böylece, **Türkiye, hedeflenen bölgeye ulaşmış 36 ülkeden birisi olmuştur.**

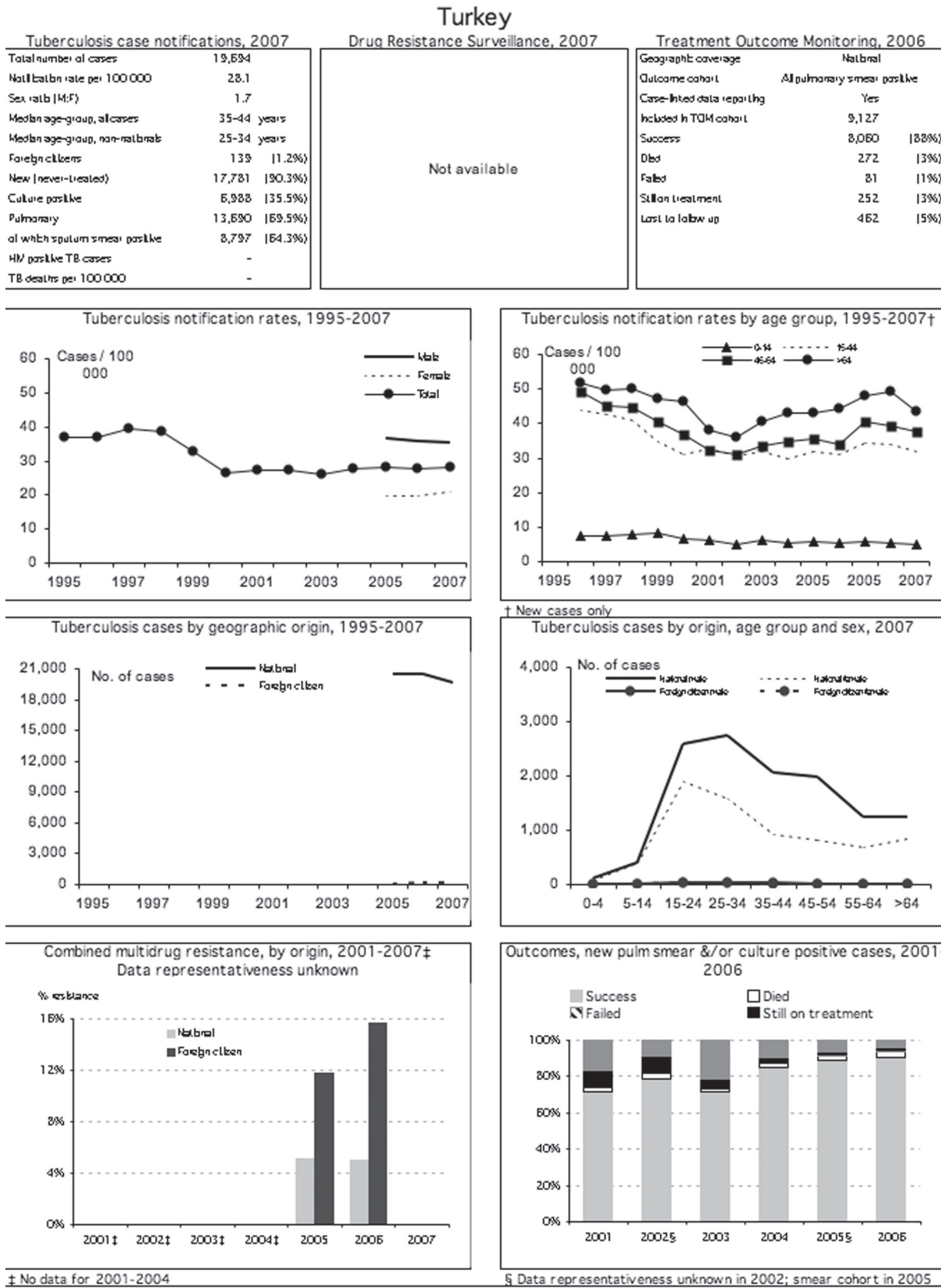
Şekil 2. DSÖ 2009 tüberküloz raporunda, tedavi başarısı ve olgu bulma açısından hedeflenen bölge ve bu bölgede yer alan ya da yaklaşan ülkeler

Avrupa TB Sürveyansı Raporlarında Türkiye Sayfası

DSÖ Avrupa Bölgesinde 53 ülke bulunmaktadır. Bu ülkelerden 27 tanesi Avrupa Birliği üye devletidir. Bölge ülkeleri 3 grup halinde (Batı Avrupa, Orta Avrupa ve Doğu Avrupa) incelenmektedir. Ülkemiz Balkan ülkeleri ile birlikte Orta Avrupa Bölgesinde’dir ve hasta sayısı yüksek olduğu için Avrupa’nın öncelikli ülkelerinden sayılmaktadır. Doğu Avrupa ülkelerini ise eski Sovyetler Birliği ülkeleri oluşturmaktadır. Bu ülkelerde yüksek hastalık insidansı yanında dünyanın en yüksek ilaç direnci oranları vardır.

Dünyada tahmin edilen 0,5 milyon çok ilaca dirençli TB (ÇİD-TB) hastasının %85’i 27 ülkededir ve bu ülkelerin 15’i DSÖ Avrupa Bölgesindedir.

Türkiye’de TB hasta kayıtları bireysel veri olarak toplandığı için, Avrupa sürveyansı tarafından izlenen bütün verilerin temini mümkün olmuştur. EuroTB 2009 raporundaki Türkiye sayfası Şekil 3’te sunulmuştur. Bu tabloda, tarafımızca zamanında yollanmış olmasına karşın ilaç direnci ile ilgili verilerin raporda yer almadığı görülmüştür. Bu bilgiler, bu raporun izleyen bölümlerinde yer almaktadır.

Şekil 3. EuroTB 2009 Raporunda Türkiye sayfası

GİRİŞ

Tüberküloz insanlık tarihi kadar eski bir hastalık olmasına rağmen hala tüm dünyada bir toplum sağlığı sorunu olarak önemini korumaktadır. DSÖ raporlarına göre Dünya nüfusunun 1/3'ü hasta olmaksızın tüberküloz basilini almış durumdadır. Tüberküloz hastalarının büyük bir kısmı enfeksiyon havuzu dediğimiz bu gruptan çıkmaktadır.

Ülkemizde 1930'larda "Umumi Hıfzıssıhha Kanunu"nun çıkması ile devletin verem savaşı faaliyetleri konusundaki politik kararlılığı ortaya konulmuş ve 1949 tarihli "Veremle Mücadele Kanunu" ile verem savaşı hizmetlerinin yasal çerçevesi çizilmiştir.

Tüberküloz hastalığı epidemiyolojik karakteri gereği, kısa vadede ortadan kaldırılabilecek bir hastalık değildir. Bunun için uzun soluklu, ulaşılabilir ve ölçülebilir hedefler belirlemek gerekir. DSÖ bu hedefleri belirlemiştir. Buna göre, kontrol programlarının başarıya ulaşması için yayma pozitif TB vakalarının en az %70'ine kalite kontrollü bakteriyolojik tetkik ile tanı konulması ve tanı konulan bu hastaların %85'inin ise DGT altında başarı ile tedavi edilmesi gerekmektedir. Bu hedefe ulaşmada geçerli bilimsel metot olarak da, yine DSÖ tarafından DGTS önerilmiştir.

Ülkemizde verem savaşının bugünkü temelini DGTS oluşturmaktadır. Bu stratejinin beş temel unsuru: Politik kararlılık ile sürekli ve yeterli finansman sağlanması, kalite kontrollü bakteriyolojik muayene ile vaka bulunması, standart ilaç tedavisi ile tedavinin gözetimi ve hasta desteği, kesintisiz ve düzenli ilaç ikmali yapılması, her bir hastanın tedavi sonuçlarını ve programın başarısını değerlendirmeyi sağlayan kayıt ve raporlama sisteminin oluşturulmasıdır.

Tüberküloz kontrolünün hastalığın epidemiyolojik özelliklerinin bir gereği olarak uzun soluklu bir programla yürütülmesi gerekmektedir. Ayrıca verilerin ölçülebilir kıstaslar çerçevesinde raporlanması son derece önemlidir. Bu nedenlerdir ki DSÖ hem küresel hem de bölgesel olarak tüberküloz kontrol çalışmaları ile ilgili yıllık raporlar yayımlamaktadır. Ülkemizde de 2007 yılından itibaren bilimsel kriterler çerçevesinde TB verilerini gözden geçirmek, epidemiyolojik olarak değerlendirmek ve sonuçta amaca yönelik erken müdahalelerde bulunmak için Türkiye'de Verem Savaşı Raporları çıkartılmaya başlanmıştır. Bu amaçla "Türkiye'de Verem Savaşı, 2009 Raporu" hazırlanıp yayımlanmıştır.

VEREM SAVAŞI DAİRESİ BAŞKANLIĞININ 2008 YILI FAALİYETLERİ

Altyapı

2008 yıl sonu itibariyle ülkemizdeki VSD sayısı 243’tür. İhtiyaçlar doğrultusunda 2008 yılında 4 dispanser birinci basamakla entegre edilmiş, 1 yeni dispanser açılmıştır. 2009 yılı başında da 1 yeni dispanser açılmıştır.

Verem Savaşı Dispanserleri

Tablo 1. Türkiye’de 2008 yılında hizmet veren verem savaşı dispanserlerinin illere göre sayısal dağılımı

İL	VSD Sayısı	İL	VSD Sayısı	İL	VSD Sayısı
ADANA	4	EDİRNE	3	MALATYA	2
ADİYAMAN	3	ELAZIĞ	2	MANİSA	5
AFYON	3	ERZİNCAN	1	MARDİN	2
AĞRI	2	ERZURUM	3	MERSİN	4
AKSARAY	1	ESKİŞEHİR	1	MUĞLA	3
AMASYA	2	GAZİANTEP	4	MUŞ	1
ANKARA	8	GİRESUN	4	NEVŞEHİR	1
ANTALYA	5	GÜMÜŞHANE	1	NİĞDE	1
ARDAHAN	1	HAKKARİ	1	ORDU	3
ARTVİN	1	HATAY	2	OSMANİYE	2
AYDIN	4	İĞDIR	1	RİZE	1
BALIKESİR	6	İSPARTA	3	SAKARYA	5
BARTIN	1	İSTANBUL	32	SAMSUN	5
BATMAN	1	İZMİR	13	SİİRT	1
BAYBURT	1	KAHRAMANMARAŞ	2	SİNOP	2
BİLECİK	2	KARABÜK	1	SİVAS	3
BİNGÖL	1	KARAMAN	1	ŞANLIURFA	6
BİTLİS	2	KARS	1	ŞIRNAK	2
BOLU	1	KASTAMONU	1	TEKİRDAĞ	2
BURDUR	1	KAYSERİ	2	TOKAT	5
BURSA	10	KIRIKKALE	1	TRABZON	4
ÇANAKKALE	4	KIRKLARELİ	3	TUNCELİ	1
ÇANKIRI	1	KİRŞEHİR	1	UŞAK	1
ÇORUM	1	KİLİS	1	VAN	2
DENİZLİ	1	KOCAELİ	3	YALOVA	1
DİYARBAKIR	4	KONYA	6	YOZGAT	6
DÜZCE	1	KÜTAHYA	4	ZONGULDAK	2

TÜRKİYE TOPLAMI : 243 VEREM SAVAŞI DİSPANSERİ

2008 yılında birinci basamağa entegre edilen dispanserler

- Manisa Demirci Verem Savaşı Dispanseri
- Adıyaman Besni Verem Savaşı Dispanseri
- Kırşehir Kaman Verem Savaşı Dispanseri
- Çorum Sungurlu Verem Savaşı Dispanseri

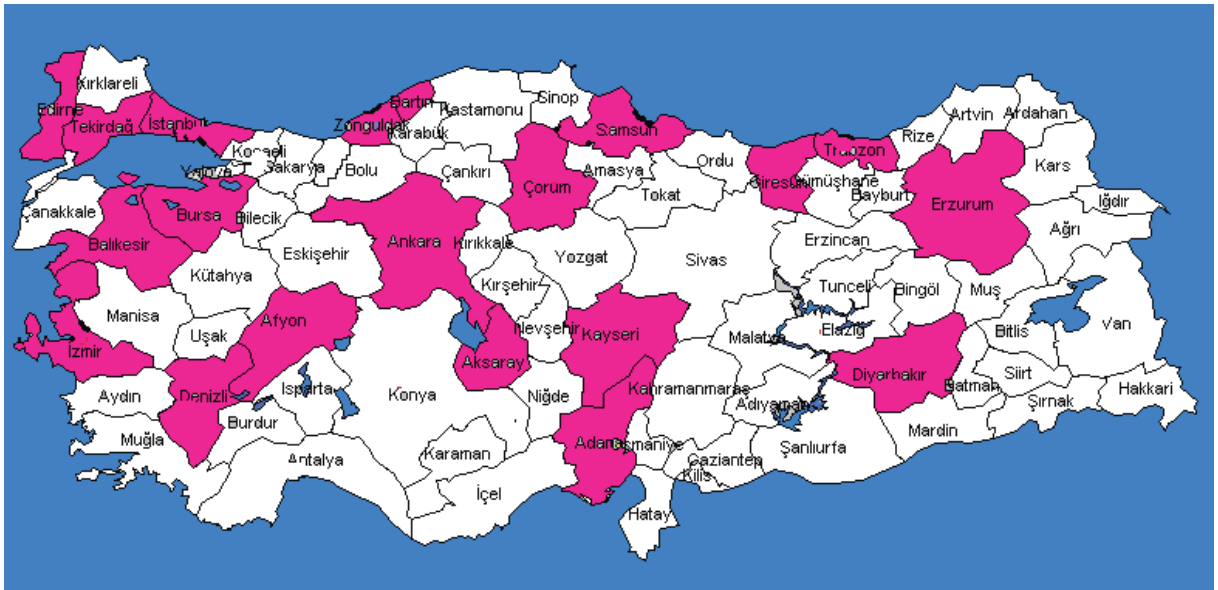
2008 yılında yeni açılan dispanser

- İstanbul Güneşli Verem Savaşı Dispanseri

2009 yılında yeni açılan dispanser

- İstanbul Arnavutköy Verem Savaşı Dispanseri

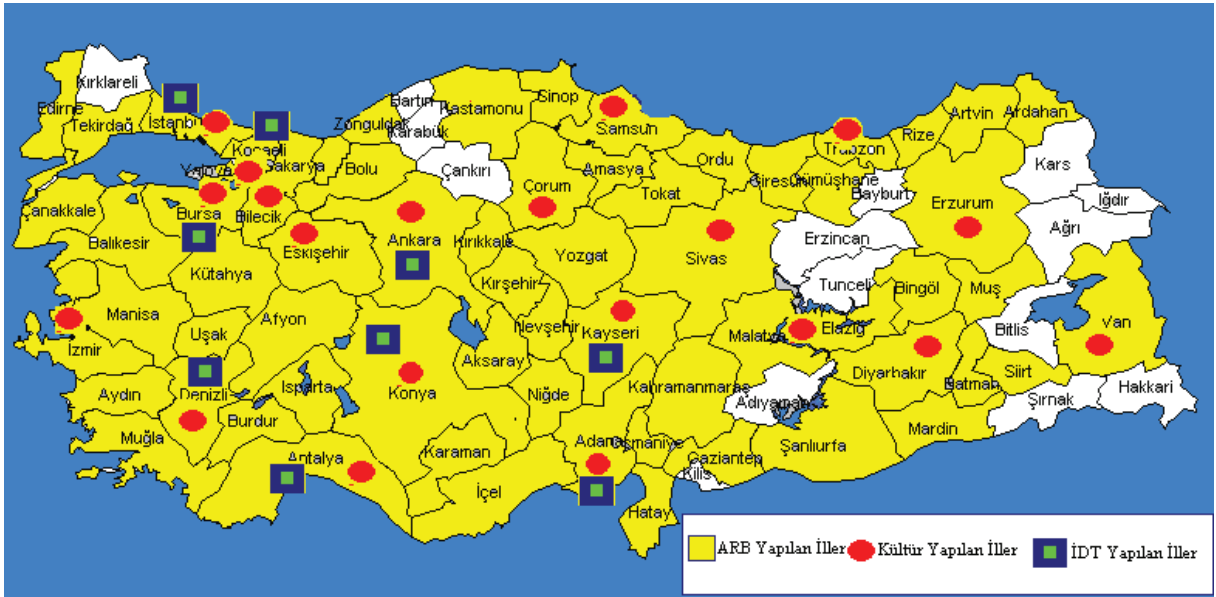
Göğüs Hastalıkları Hastaneleri

Şekil 4. Türkiye’de göğüs hastalıkları hastanesi bulunan iller

Şekilde görüldüğü üzere 20 ilde, iki tanesi İstanbul’da olmak üzere toplam 21 adet Göğüs Hastalıkları Hastanesi vardır. Ayrıca Ankara’da, Ankara Verem Savaşı Derneği’ne ait bir göğüs hastalıkları hastanesi de bulunmaktadır.

Tüberküloz Laboratuvarları

Şekil 5. VSD ve Bölge TB Laboratuvarlarında mikroskopi, kültür ve ilaç duyarlılık testi çalışmalarının dağılımı, 2008 yılı

Türkiye’de hemen hemen bütün illerde mikroskopi ile ARB (Aside Rezistan Basil) bakılabilmektedir. ARB mikroskopisi yapılamayan iller: Adıyaman, Ağrı, Bartın, Bayburt, Bitlis, Çankırı, Erzincan, Hakkari, Iğdır, Karabük, Kırklareli, Kilis, Şırnak ve Tunceli’dir

Kültür yapılabilen 19 il: Adana, Ankara, Antalya, Bilecik, Bursa, Çorum, Denizli, Elazığ, Erzurum, Eskişehir, İstanbul, İzmir, Kayseri, Kocaeli, Konya, Samsun, Sivas, Trabzon ve Van’dır.

İDT ise toplam 9 ilde yapılabilir. Bu iller: Adana, Ankara, Antalya, Bursa, Denizli, İstanbul, Kayseri, Kocaeli ve Konya’dır.

Ankara’da Atatürk, İstanbul’da Süreyyapaşa ile Yedikule ve İzmir’de Dr. Suat Seren Göğüs Hastalıkları ve Göğüs Cerrahisi Eğitim ve Araştırma Hastaneleri de teksifle yayma, kültür, İDT yapmaktadır. Bu hastanelerin yaptıkları tetkiklerden İDT sonuçları, bu rapordaki ilgili verilerin hazırlanmasında kullanılmıştır.

Ulusal TB Referans Laboratuvarı Ankara’da Refik Saydam Hıfzıssıhha Merkezi Başkanlığı bünyesinde çalışmalarına devam etmektedir.

İnsan Kaynakları

Verem Savaşı Dispanserlerinde Personel Durumu

Tablo 2. 2008 yıl sonu itibariyle verem savaşı dispanserlerinin personel durumu

Sınıfı	Görevi	Verem Savaşı Dispanserleri personel sayısı		
		Mevcut	Geçici gelen	Geçici giden
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	Uzman Doktor	55	3	7
	Pratisyen Doktor	437	15	40
	Hemşire	822	21	20
	Sağlık memuru	181	13	1
	Lab.Teknisyeni	207	3	11
	Rönt.Teknisyeni	258	10	9
	TOPLAM		1.960	65
Genel İdari Hizmetler Sınıfı	Şef	35	5	5
	Ayniyat Saymanı	108	2	4
	Memur	157	2	2
	Daktilograf	7	5	0
	VHKİ	0	0	0
	Şoför	22	1	2
	Hizmetli	322	6	5
TOPLAM		651	21	18
Sözleşmeli		17		
GENEL TOPLAM		2.611	86	106

Halen çalışan personel sayısı “mevcut” sütununda, geçici görevle dispanserde çalışmakta olan personel sayısı “geçici gelen” sütununda, kadrosu dispanserde bulunup geçici görevle başka yerde çalışan personel sayısı ise “geçici giden” sütununda verilmiştir.

2008 yılında dispanserlerde toplam 2611 personel çalışmaktadır. Bu personelin 55’i uzman doktor, 437’si pratisyen doktor olmak üzere 1960’ı sağlık hizmetleri sınıfına dahildir. Genel idari hizmetlerde ise toplam 651 personel çalışmaktadır. Toplam personelin 17’si ise sözleşmelidir.

Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı Merkez Teşkilatı Personel Durumu**Tablo 3.** 2009 yılı başında Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı merkez teşkilatı personel durumu

Sınıfı	Görevi	Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı personel sayısı		
		Kadrolu	Geçici	TOPLAM
Sağlık Hizmetleri Sınıfı	Uzman Doktor	-	3	3
	Pratisyen Doktor	3	1	3*
	Eczacı	1	-	1
	Sağlık Memuru, Hemşire, Tıbbi Teknolog, Röntgen Teknisyeni	13	2	15
TOPLAM		17	6	22*
Genel İdari Hizmetler Sınıfı	Şube Müdürü	5	-	5
	Hastane Müdür Yrd.	-	1	1
	APK Uzmanı	1	-	1
	Şef	10	-	10
	Programcı	2	-	2
	Araştırmacı	3	-	3
	Ayniyat Saymanı	1	-	1
	Memur	2	1	3
	V.H.K.İ.	12	1	13
Şoför	1	1	2	
TOPLAM		37	4	41
Teknik Hizmetler Sınıfı	Teknisyen	3	-	3
TOPLAM		3	-	3
GENEL TOPLAM		57	10	66*

(*) Kadrolu bir pratisyen doktor, Birleşmiş Milletler’de çalıştığı için toplamda gösterilmemiştir.

VSDB, Müsteşar Yardımcısına bağlı müstakil bir Daire Başkanlığı olarak hizmet vermektedir. VSDB’nda 6 şube müdürlüğü vardır; Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Şube Müdürlüğü, Saha Hizmetleri ve İkmal Şube Müdürlüğü, Projeler Şube Müdürlüğü, Arşiv Şube Müdürlüğü, İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü ve Bütçe Şube Müdürlüğü.

Sürveyans

Ülkemizdeki dispanserlere kayıtlı hastaların 2006 yılı tedavi sonuçları ve 2007 yılı hasta bilgileri Türkiye Ulusal Tüberküloz Sürveyans Araştırması (TUTSA) ile olgu bazlı olarak toplanmış ve analiz edilmiştir. Bu veriler, CISID (Bulaşıcı Hastalıklar İçin Bilgisayarlı Bilgi Sistemi) formları ile tablolarla zamanında DSÖ ve Avrupa TB Sürveyansı ile de paylaşılmıştır.

Uluslararası Toplantılara Katılım

2008 yılında VSDB’ndan katılım sağlanan uluslararası toplantılar:

- 21 Kasım 2007-21 Şubat 2008 tarihleri arasında İngiltere’nin başkenti Londra’da yapılan “Çok İlaça Dirençli Tüberküloz Sürveyansı Çalışması”
- 05-10 Mayıs 2008 tarihleri arasında Bosna-Hersek’in Banja Luka kentinde tüberküloz gelişmeleri konusunda Yeşil Işık Komitesi ve İlaç Direnç Sürveyans Protokol Grupları tarafından düzenlenen “5. Balkan Ülkeleri Toplantısı”,
- 13-17 Mayıs 2008 tarihleri arasında DSÖ tarafından Romanya’nın Bükreş kentinde düzenlenen “Ulusal Uzmanlar İçin Tüberküloz Enfeksiyon Kontrolü ve Eğitimi”,
- 03-05 Haziran 2008 tarihleri arasında DSÖ tarafından Mısır’ın Kahire kentinde yapılan “Tüberküloz Tedavi ve Kontrolü ile İlgili Tüberkülozun Durdurulması Tarafları 5. Alt Grup Toplantısı”,
- 15 Aralık 2008 tarihinde Avrupa Hastalıkların Önlenmesi ve Kontrolü Merkezi (ECDC) tarafından Hırvatistan’ın Zagreb kentinde düzenlenen “ECDC/Antimikrobiyal Direnç Toplantısı”.

Eğitim

VSD’lerinde görevli hekimlere yönelik “Tanısal Radyasyondan Korunma Eğitimi” planlanmış, 4 grup halinde toplam 100 hekimin eğitimi tamamlanmıştır. Kalan 100 hekimin eğitimi 2009 yılı içerisinde tamamlanacaktır.

İkmal

Birinci ve ikinci grup anti-tüberküloz ilaçlar ihtiyaç duyulan miktarlarda merkezi olarak temin edilmiştir. İkinci grup ilaçlardan amikasin, PAS, sikloserin, prothionamid, ofloksasin, kapreomisin, kanamisin, klofazimin ve thiasetazonun dağıtımları yapılmıştır. Standart ve mikrofilmler ile banyo solüsyonları merkezi olarak temin edilip dağıtımı yapılmıştır.

Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı Bütçesi

Genel Değerlendirme

Tablo 4. 1985 – 2009 yılları arasında Sağlık Bakanlığı (SB) ve VSDB'nin bütçeleri ile verem hizmetlerine ayrılan bütçenin Sağlık Bütçesindeki yüzdesi

YILLAR	Sağlık Bakanlığı Bütçesi	VSDB Bütçesi	Gerçekleşen harcama	SB Bütçesi içinde VSDB Bütçesinin yüzdesi
1985	153.948.866.422	3.819.195.000		2,48
1986	175.316.764.000	5.511.536.000		3,14
1987	274.177.000.000	9.382.400.000		3,42
1988	547.389.000.000	18.222.800.000		3,33
1989	898.995.000.000	27.228.490.000		3,03
1990*	2.633.217	54.434		2,07
1991*	4.433.762	110.032		2,48
1992*	9.783.005	213.687		2,18
1993*	18.073.981	366.575		2,03
1994*	30.456.327	592.254		1,94
1995*	48.741.551	824.304		1,69
1996*	98.064.401	1.376.086		1,40
1997*	204.499.276	3.137.576		1,53
1998*	390.961.701	6.754.915		1,73
1999*	683.123.501	10.927.066		1,60
2000*	1.059.825.001	16.963.050		1,60
2001*	1.280.660.000	19.937.400		1,56
2002*	2.345.447.691	36.049.700		1,54
2003*	3.570.054.000	44.395.000		1,24
2004*	4.787.751.000	64.208.500	48.494.016	1,34
2005**	5.462.974.750	68.403.500	52.211.874	1,25
2006**	7.477.471.000	69.287.000	55.641.662	0,93
2007**	6.581.455.000	67.690.000	52.979.440	1,03
2008**	10.828.070.000	67.860.000	50.192.726	0,63
2009***	12.720.313.000	72.383.000		0,57

* TL olduğu için, sonuna 6 sıfır eklenecektir (x1.000.000).

** Yeni Türk Lirasına geçildiği için paradan atılan 6 sıfır sonucu, 2005 yılından itibaren, bütçe rakamları Yeni Türk Lirasına göre hesaplanmıştır.

***2009 yılında yeniden TL'ye geçilmiştir.

2005-2009 yılları arasında Sağlık Bakanlığı'nın bütçesi Sağlıkta Dönüşüm Programı kapsamında önemli artış göstermiştir. 2007 yılından 2009 yılına Sağlık Bütçesi 2 kat artmıştır.

Verem savaşı hizmetlerine ayrılan pay artmakla beraber, Sağlık Bakanlığı bütçesinin iki kat artışı sonucunda orantısal olarak küçülmüş görünmektedir, fakat bu gerçek bir azalma olmayıp, paydanın iki katına çıkması sonucu bir azalmadır. Bütçe rakamlarından görüleceği üzere Verem Savaşı Dairesi Başkanlığının bütçesi artmaktadır. 2009 bütçesi, 2008 yılına göre %6,7 artmıştır.

2004 yılından itibaren 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu gereği analitik bütçe uygulaması başlamış ve harcama kalemlerinin sınıflaması değişmiştir. Bu nedenle 2004-2008 yılları arasındaki bütçenin gerçekleşen harcamaları da tabloya eklenmiştir.

Bilindiği üzere 2006 yılı Haziran ayında DGTS ülke çapında uygulanmaya başlanmış olup 2006 yılında eğitim, ilaç poşeti ve ilaç kutusu, balgam kabı gibi başlangıç harcamaları yapılmıştır. Bu nedenle 2006 yılında gerçekleşen harcama daha fazladır.

2007 Yılı Bütçesi

Tablo 5. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığının 2007 yılında gerçekleşen bütçesi: Merkez ve Taşra Teşkilatı harcamalarının (YTL) ana bütçe kalemlerine göre dağılım tablosu

Bütçe kalemi	Merkez teşkilatı	%	Taşra teşkilatı	%	Toplam	%
Personel giderleri	862.780	15,5	35.078.008	74,0	35.940.788	67,8
Sosyal güvenlik primi	143.007	2,6	5.878.412	12,4	6.021.419	11,4
Mal ve hizmet alımı	3.360.864	60,4	6.391.546	13,5	9.752.410	18,4
Cari transferler	420.000	7,6	0	0	420.000	0,8
Sermaye giderleri	773.597	13,9	71.226	0,2	844.823	1,6
TOPLAM	5.560.248		47.419.192		52.979.440*	100

*Kuruşlar belirtilmediği için 52.979.339 YTL olan harcama 52.979.440 YTL olarak çıkmıştır.

Personel giderleri ana kaleminde temel maaşlar, zamlar ve tazminatlar, ödenekler ve sosyal haklar harcamaları yer almaktadır. Mal ve hizmet alımı ana kaleminde tüketime yönelik mal ve malzeme alımları (kırtasiye ve büro malzemesi, elektrik, akaryakıt, giyecek, laboratuvar malzemesi ile kimyevi ve temrinlik malzeme, tıbbi malzeme ve ilaç ile diğer özel malzeme), yolluklar (yurtiçi sürekli ve geçici görev yollukları), hizmet alımları (araştırma-geliştirme giderleri, haberleşme, eğitim ve kurs giderleri), menkul mal, gayrimaddi hak alım, bakım ve onarım giderleri (büro, makine ve teçhizat yedek parça, bakım ve onarım), tedavi ve cenaze giderleri yer almaktadır. Cari transferler, sivil toplum kuruluşlarına yapılan transferlerdir. Sermaye giderleri ana kaleminde ise büro mefruşatı gibi mamul mal alımı, tıbbi cihaz ve iş makinesi harcamaları yer almaktadır.

2007 yılında bütçenin %10,5'i VSDB merkez teşkilatı tarafından, %89,5'u ise taşra teşkilatı yani Verem Savaşı Dispanserleri tarafından harcanmıştır.

Belirtildiği üzere, İl Sağlık Müdürlükleri tarafından yapılan ek harcamalar, Bakanlık Döner Sermayesinden yapılan harcamalar, geri ödeme kurumlarının verem hastalarının tedavisi için yaptığı ödemeler, sivil toplum kuruluşları tarafından yapılan ve uluslararası hibeler gerçekleşen harcamaların içinde yer almamaktadır.

2008 Yılı Bütçesi**Tablo 6.** Verem Savaşı Dairesi Başkanlığının 2008 yılında gerçekleşen bütçesi: Merkez ve Taşra Teşkilatı harcamalarının (YTL) ana bütçe kalemlerine göre dağılım tablosu

Bütçe kalemi	Merkez teşkilatı	%	Taşra teşkilatı	%	Toplam	%
Personel giderleri	971.749	49,2	35.900.887	74,5	36.872.636	73,5
Sosyal güvenlik primi	162.609	8,2	6.065.869	12,6	6.228.478	12,4
Mal ve hizmet alımı	377.396	19,1	6.250.619	13,0	6.628.015	13,2
Cari transferler	441.000	22,3	0,0	0,0	441.000	0,9
Sermaye giderleri	22.597	1,1	0,0	0,0	22.597	0,0
TOPLAM	1.975.351		48.217.375		50.192.726	

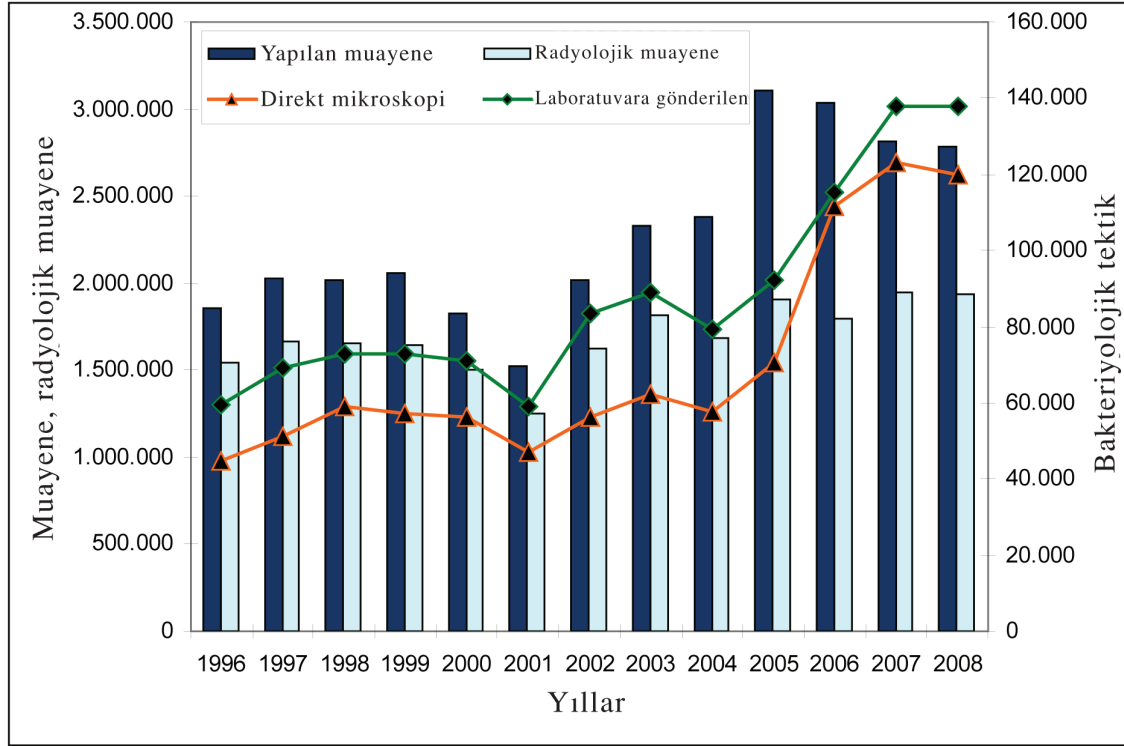
*Kuruşlar belirtilmediği için 52.979.339 YTL olan harcama 50.192.726 YTL olarak çıkmıştır.

2008 yılında bütçenin %3,9'u VSDB merkez teşkilatı tarafından, %96,1'i taşra teşkilatı yani VSD'leri tarafından harcanmıştır.

Dispanserlerde Tanı Çalışmaları**Tablo 7.** Verem Savaşı Dispanserlerinde yapılan tanı çalışmaları

	Yapılan muayene	Radyolojik muayene	Direkt mikroskopi	Bölge TB Laboratuvarına gönderilen*
1996	1.860.451	1.538.991	44.923	59.452
1997	2.022.964	1.666.762	51.151	69.034
1998	2.015.056	1.659.009	59.195	72.915
1999	2.053.101	1.649.057	57.127	72.944
2000	1.830.329	1.502.296	56.366	70.865
2001	1.525.824	1.251.914	46.972	59.054
2002	2.012.458	1.627.105	56.104	83.651
2003	2.332.915	1.810.719	62.444	89.112
2004	2.380.166	1.687.205	57.442	79.108
2005	3.101.826	1.909.554	70.466	92.182
2006	3.034.848	1.797.798	111.78	115.338
2007	2.818.945	1.951.644	123.258	137.835
2008	2.781.992	1.937.885	120.048	138.023

* Dispanserden Bölge TB Laboratuvarına gönderilen balgam ya da diğer örneklerin sayısı; bu laboratuvarlarda teksifle mikroskopi ve bir kısmında da kültür yapılmaktadır.

Şekil 6. Verem savaşı dispanserlerinde yapılan tanı çalışmaları, 1996-2008

DGT Uygulaması

DGT uygulaması ile ilgili veriler Bakanlıkça aylık olarak VSD-17 formu ile toplanmakta, DGT uygulama süreci ise saha ziyaretleri, telefon ve e-posta ile aktif olarak takip edilmektedir. Temel Sağlık İstatistikleri Modülü üzerinden alınan VSD-17 verilerine göre dispanserlerde kayıt altına alınan hastaların 2008 yılında %95,9'una tedavileri doğrudan gözetim altında başlanmış olup tedavileri süresince yapılan DGT uygulamasına ait veriler bir yıl sonra toplanacaktır.

Temaslı Muayenesi ve Koruyucu Tedavi Uygulaması

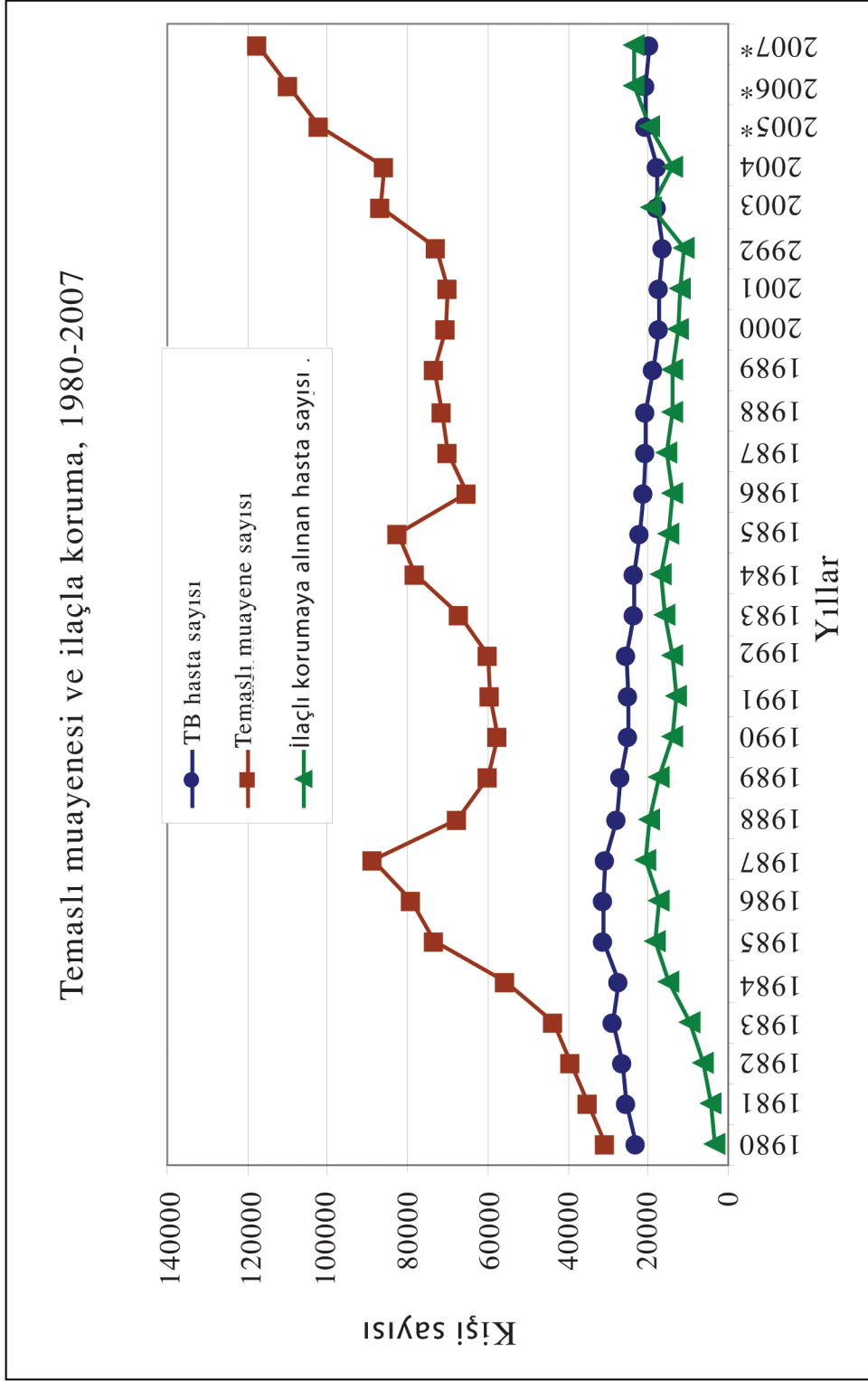
Ülkemizde, TB hasta temaslılarının muayenesi ve koruyucu tedavi uygulamaları uzun yıllardır devam etmektedir. Bu konuda dispanserlerden elde edilen veriler Tablo 8'de sunulmuştur.

Tablo 8. 1980 - 2007 yılları arasında temaslı muayenesi ve ilaçla koruma

Yıllar	TB hasta sayısı*	Temaslı muayene sayısı	Hasta başına yapılan temaslı muayenesi	İlaçla korumaya alınanların sayısı
1980	23.210	30.810	1,3	3.357
1981	25.232	34.969	1,4	4.456
1982	26.457	39.399	1,5	6.457
1983	28.634	43.818	1,5	9.423
1984	27.530	55.830	2,0	15.043
1985	30.960	73.561	2,4	17.986
1986	31.030	79.347	2,6	17.205
1987	30.779	88.678	2,9	20.735
1988	27.881	67.438	2,4	19.698
1989	26.669	59.775	2,2	17.289
1990	24.941	57.675	2,3	13.793
1991	25.166	59.649	2,4	12.931
1992	25.455	59.832	2,4	13.887
1993	23.601	66.935	2,8	15.847
1994	23.639	78.109	3,3	16.623
1995	22.127	82.633	3,7	14.628
1996	21.112	65.253	3,1	13.850
1997	20.778	70.234	3,4	15.287
1998	20.776	71.219	3,4	13.670
1999	18.752	73.302	3,9	14.082
2000	17.230	70.371	4,1	12.314
2001	17.263	70.194	4,1	11.914
2002	16.376	72.874	4,5	11.142
2003	17.923	86.887	4,8	18.972
2004	17.510	85.624	4,9	13.882
2005*	20.535	101.976	5,0	19.664
2006*	20.526	110.017	5,4	23.388
2007*	19.694	117.455	6,0	23.529

*1980-2004 arasında yeni TB olgu sayısı, 2005-2007 arasında toplam TB olgu sayısı yazılmıştır.

2007 yılında 117.455 temaslı muayenesi yapılmıştır. Bulunan toplam olgu sayısının 19.694 olduğu göz önünde bulundurulursa, bulunan her hasta için ortalama 6 temaslı taranmıştır. İlaçla korumaya alınan kişi sayısı 2007 yılında 23.529'dur.

*1980-2004 arasında yeni TB olgu sayısı, 2005-2007 arasında toplam TB olgu sayısı yazılmıştır.

Şekil 7. 1980-2007 yılları yeni olgu sayısı, temaslı muayenesi ve ilaçla koruma

TÜBERKÜLOZ VERİLERİ

Tablo 9. Yıl ortası nüfus, yeni olgu sayısı, olgu hızı, olgu hızındaki yıllık değişim (1960-2007), toplam olgu sayısı ve olgu hızı (2005-2007)

Yıllar	Yıl ortası nüfus	Yeni olgu			Toplam olgu*	
		Sayı	Olgu hızı (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %	Sayı	Olgu hızı (100.000 nüfusta)
1960	27.506.000	8.772	31,9	-		
1961	28.227.000	15.292	54,2	70,0		
1962	28.931.000	32.175	111,2	105,0		
1963	29.652.000	52595	177,4	59,0		
1964	30.391.000	47.699	156,9	-12,0		
1965	31.149.000	53.851	172,9	10,0		
1966	31.936.000	56.287	176,2	1,9		
1967	32.750.000	54.850	167,5	-4,9		
1968	33.586.000	55.806	166,2	-0,8		
1969	34.443.000	52.009	151,0	-9,1		
1970	35.321.000	44.694	126,5	-16,2		
1971	36.215.000	39.015	107,7	-14,9		
1972	37.133.000	36.171	97,4	-9,6		
1973	38.073.000	32.786	86,1	-11,6		
1974	39.037.000	22.033	56,4	-34,5		
1975	40.026.000	20.315	50,8	-10,1		
1976	40.916.000	21.448	52,4	3,3		
1977	41.769.000	20.058	48,0	-8,4		
1978	42.641.000	21.533	50,5	5,2		
1979	43.531.000	21.959	50,4	-0,1		
1980	44.439.000	23.210	52,2	3,5		
1981	45.540.000	25.232	55,4	6,1		
1982	46.688.000	26.457	56,7	2,3		
1983	47.864.000	28.634	59,8	5,6		
1984	49.070.000	27.530	56,1	-6,2		

Tablo 9. Yıl ortası nüfus, yeni olgu sayısı, olgu hızı, olgu hızındaki yıllık değişim (1960-2007), toplam olgu sayısı ve olgu hızı (2005-2007) (devamı)

Yıllar	Yıl ortası nüfus	Yeni olgu			Toplam olgu*	
		Sayı	Olgu hızı (100.000 nüfusta)	Olgu hızındaki yıllık değişim, %	Sayı	Olgu hızı (100.000 nüfusta)
1985	50.307.000	30.960	61,5	9,7		
1986	51.433.000	31.030	60,3	-2,0		
1987	52.561.000	30.779	58,6	-2,9		
1988	53.715.000	27.881	51,9	-11,4		
1989	54.894.000	26.669	48,6	-6,4		
1990	56.098.000	24.941	44,5	-8,5		
1991	57.193.000	25.166	44,0	-1,0		
1992	58.248.000	25.455	43,7	-0,7		
1993	59.323.000	23.601	39,8	-9,0		
1994	60.417.000	23.639	39,1	-1,7		
1995	61.532.000	22.127	36,0	-8,1		
1996	62.667.000	21.112	33,7	-6,3		
1997	63.823.000	20.778	32,6	-3,4		
1998	65.001.000	20.776	32,0	-1,8		
1999	66.200.000	18.752	28,3	-11,4		
2000	67.421.000	17.230	25,6	-9,8		
2001	68.365.000	17.263	25,3	-1,2		
2002	69.302.000	16.376	23,5	-6,7		
2003	70.231.000	17.923	25,5	8,6		
2004	71.152.000	17.510	24,6	-3,6		
2005	72.065.000	18.753	26,0	5,7	20.535	28,5
2006	72.974.000	18.544	25,4	-2,3	20.526	28,1
2007**	70.586.256	17.781	25,2	-0,9	19.694	27,9

* 2004 ve öncesinde yığılma veriler, 2005-2007'de TUTSA ile toplanan bireysel veriler kullanıldığı için tüm olgularda olgu hızı hesaplaması sadece 2005-2007 için verilmiştir.

**2007 yılı için adrese dayalı nüfus kullanılmıştır.

Tablo 10. Yeni olguların yaş gruplarına göre sayı, yüzde ve olgu hızları, 2005-2007

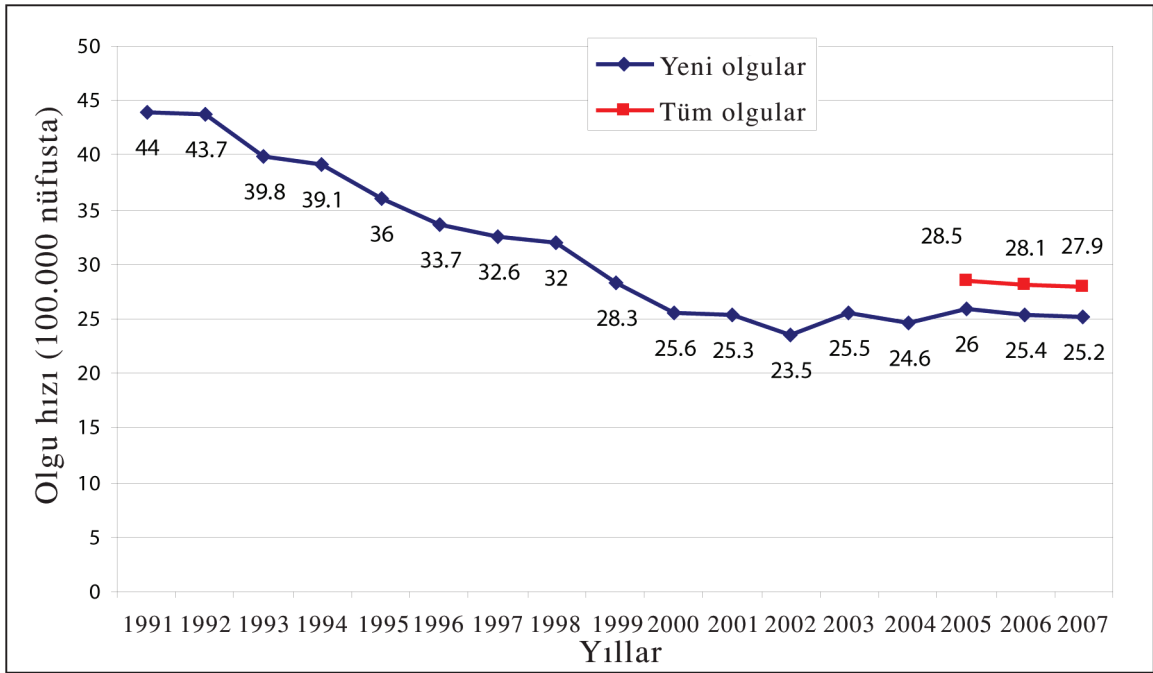
Yıllar	Toplam yeni olgu	Yaş grupları											
		0-4		5-14		15-24		25-44		45-64		65+	
		Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı
2005	18.753	291	4,40	906	6,52	4.735	36,79	6.928	30,45	4.129	35,31	1.764	41,50
		1,55		4,83		25,25		36,94		22,02		9,41	
2006	18.544	271	4,13	842	6,04	4.608	35,94	6.851	29,51	4.113	34,01	1.859	42,69
		1,46		4,54		24,85		36,95		22,18		10,02	
2007	17.781	193	3,33	758	5,90	4.288	34,59	6.583	29,87	4.074	32,57	1.885	37,70
		1,09		4,26		24,12		37,02		22,91		10,60	

Bu tablodaki rakamlar TUTSA ile toplanan bireysel verilerdir.

Tablo 11. Tüm hastaların yaş gruplarına göre sayı, yüzde ve olgu hızları, 2005-2007

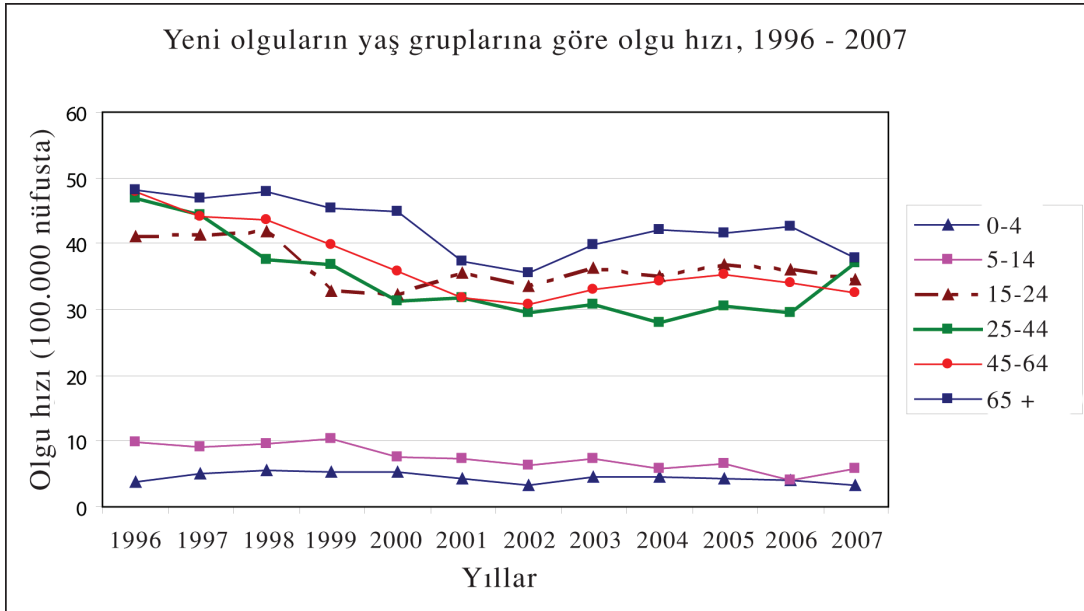
Yıllar	Tüm hastalar	Yaş grupları											
		0-4		5-14		15-24		25-44		45-64		65+	
		Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı	Sayı (%)	Olgu hızı
2005	20.535	293	4,43	942	6,78	4.962	38,55	7.662	33,67	4.717	40,34	1.959	46,08
		1,43		4,59		24,16		37,31		22,97		9,54	
2006	20.526	274	4,18	871	6,25	4.865	37,95	7.661	33,00	4.786	39,58	2.069	47,51
		1,33		4,24		23,70		37,32		23,32		10,08	
2007	19.694	197	3,40	787	6,13	4.521	36,47	7.362	33,40	4.743	37,92	2.084	41,68
		1,00		4,00		22,96		37,38		24,08		10,58	

Bu tablodaki rakamlar TUTSA ile toplanan bireysel verilerdir.

* 2004 ve öncesinde yığıma veriler, 2005-2007'de TUTSA ile toplanan bireysel veriler kullanıldığı için tüm olgularda olgu hızı hesaplaması sadece 2005-2007 için verilmiştir.

Şekil 8. Verem savaşı dispanseri kayıtlarında yeni olguların (1991-2007) ve tüm olguların (2005-2007) olgu hızları

Şekil 9. Yeni olguların yaş gruplarına göre olgu hızı, 1996-2007

Tablo 12. Çocuk hastalarda (0-14 yaş) menenjit tüberküloz olguları, 1997-2007

Yıllar	0-4 yaş	5-9 yaş	10-14 yaş	Toplam (0-14 yaş)
1997	17	8	8	33
1998	28	19	9	56
1999	8	12	14	34
2001	10	9	1	20
2002	10	15	4	29
2003	19	15	4	38
2004	13	12	3	28
2005	13	13	9	35
2006	22	8	11	41
2007	11	7	9	27

Tablo 13. Yeni olgularda akciğer ve akciğer dışı tüberküloz hastalarının sayıları ve yüzdeleri, 1996-2007

Yıllar	Akciğer*		Akciğer dışı		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
1996	16.975	80,4	4.137	19,6	21.112
1997	16.897	81,3	3.881	18,7	20.778
1998	16.537	79,6	4.239	20,4	20.776
1999	14.978	79,9	3.774	20,1	18.752
2000	12.849	74,6	4.381	25,4	17.230
2001	12.848	74,4	4.415	25,6	17.263
2002	12.098	73,9	4.278	26,1	16.376
2003	12.882	71,9	5.041	28,1	17.923
2004	12.588	71,9	4.922	28,1	17.510
2005	13.394	71,4	5.359	28,6	18.753
2006	12.935	69,8	5.609	30,2	18.544
2007	11.996	67,5	5.785	32,5	17.781

*Akciğer sütununda “akciğer” ve “akciğer + akciğer dışı” organ tutulumu olan hastalar birlikte yer almaktadır.

Tablo 14. Tüm olgularda akciğer ve akciğer dışı tüberküloz hastalarının sayıları ve yüzdeleri, 2005-2007

Yıllar	Akciğer		Akciğer dışı		Toplam
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	14.987	73,0	5.548	27,0	20.535
2006	14.740	71,8	5.786	28,2	20.526
2007	13.690	69,5	6.004	30,5	19.694

Tablo 15. Yeni olgu akciğer tüberkülozu hastalarında mikroskopik tetkik, 1996-2007

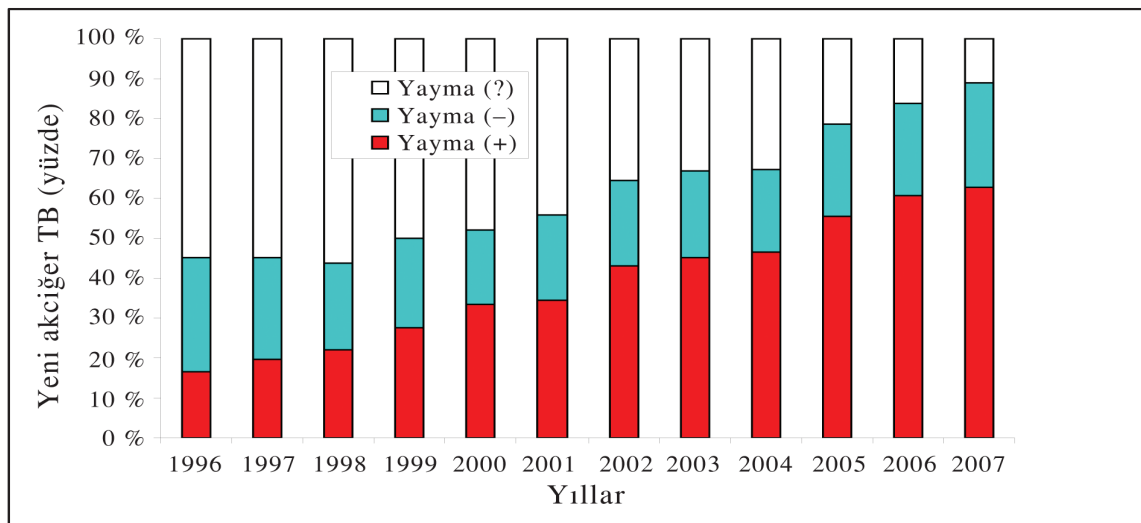
Yıllar	Yayma (+)		Yayma (-)		Yayma (?)		Akciğer toplamı
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
1996	2.826	16,6	4.846	28,5	9.313	54,9	16.975
1997	3.346	19,8	4.271	25,3	9.280	54,9	16.897
1998	3.653	22,1	3.566	21,6	9.318	56,3	16.537
1999	4.124	27,5	3.388	22,6	7.466	49,8	14.978
2000	4.315	33,6	2.378	18,5	6.156	47,9	12.849
2001	4.444	34,6	2.712	21,1	5.692	44,3	12.848
2002	5.227	43,2	2.585	21,4	4.286	35,4	12.098
2003	5.816	45,1	2.792	21,7	4.274	33,2	12.882
2004	5.870	46,6	2.580	20,5	4.138	32,9	12.588
2005	7.450	55,6	3.077	23,0	2.867	21,4	13.394
2006	7.866	60,8	2.977	23,0	2.092	16,2	12.935
2007	7.510	62,6	3.148	26,2	1.338	11,2	11.996

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Tablo 16. Tüm akciğer tüberkülozu hastalarında mikroskopik tetkik, 2005-2007

Yıllar	Yayma (+)		Yayma (-)		Yayma (?)		AC toplamı
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
2005	8.505	56,7	3.361	22,4	3.121	20,8	14.987
2006	9.132	62,0	3.298	22,4	2.310	15,7	14.740
2007	8.797	64,3	3.422	25,0	1.471	10,7	13.690

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Şekil 10. Yeni olgu akciğer tüberkülozu hastalarında mikroskopik tetkik, 1996-2007

Tablo 17. Bütün hastalarda akciğer ve akciğer dışı TB dağılımı, 2007

	Akciğer		Akciğer dışı		TOPLAM
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
YENİ	11.996	67,5	5.785	32,5	17.781
TEDAVİ GÖRMÜŞ	1.694	88,6	219	11,4	1.913
Nüks	1.288	88,2	172	11,8	1.460
Terkten dönen	289	87,8	40	12,2	329
Başarısızlıktan gelen	70	97,2	2	2,8	72
Kronik	24	100,0	0	0,0	24
Bilinmiyor	23	82,1	5	17,9	28
TOPLAM	13.690	69,5	6.004	30,5	19.694

Tablo 18. Erkek hastalarda akciğer ve akciğer dışı TB dağılımı, 2007

	Akciğer		Akciğer dışı		TOPLAM
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
YENİ	8.299	75,8	2.647	24,2	10.946
TEDAVİ GÖRMÜŞ	1.348	93,9	87	6,1	1.435
Nüks	1011	94,0	64	6,0	1075
Terkten dönen	251	93,3	18	6,7	269
Başarısızlıktan gelen	52	98,1	1	1,9	53
Kronik	17	100,0	0	0,0	17
Bilinmiyor	17	81,0	4	19,0	21
TOPLAM	9.647	77,9	2734	22,1	12.381

Tablo 19. Kadın hastalarda akciğer ve akciğer dışı TB dağılımı, 2007

	Akciğer		Akciğer dışı		TOPLAM
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
YENİ	3.697	54,1	3.138	45,9	6.835
TEDAVİ GÖRMÜŞ	346	72,4	132	27,6	478
Nüks	277	71,9	108	28,1	385
Terkten dönen	38	63,3	22	36,7	60
Başarısızlıktan gelen	18	94,7	1	5,3	19
Kronik	7	100,0	0	0,0	7
Bilinmiyor	6	85,7	1	14,3	7
TOPLAM	4.043	55,3	3.270	44,7	7.313

Tablo 20. Bütün akciğer TB hastalarında mikroskopik tetkik dağılımı, 2007

	Yayma (+)		Yayma (-)		Yayma (?)		Akciğer toplamı
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
YENİ	7.510	62,6	3.148	26,2	1.338	11,2	11.996
TEDAVİ GÖRMÜŞ	1.287	76,0	274	16,2	133	7,9	1.694
Nüks	974	75,6	224	17,4	90	7,0	1288
Terkten dönen	216	74,7	37	12,8	36	12,5	289
Başarısızlıktan gelen	59	84,3	8	11,4	3	4,3	70
Kronik	21	87,5	3	12,5	0	0,0	24
Bilinmiyor	17	73,9	2	8,7	4	17,4	23
TOPLAM	8.797	64,3	3.422	25,0	1.471	10,7	13.690

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Tablo 21. Erkek akciğer TB hastalarında mikroskopik tetkik dağılımı, 2007

	Yayma (+)		Yayma (-)		Yayma (?)		Akciğer toplamı
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
YENİ	5.417	65,3	2.096	25,3	786	9,5	8.299
TEDAVİ GÖRMÜŞ	1.056	78,3	204	15,1	88	6,5	1.348
Nüks	795	78,6	161	15,9	55	5,4	1011
Terkten dönen	189	75,3	32	12,7	30	12,0	251
Başarısızlıktan gelen	44	84,6	7	13,5	1	1,9	52
Kronik	14	82,4	3	17,6	0	0,0	17
Bilinmiyor	14	82,4	1	5,9	2	11,8	17
TOPLAM	6.473	67,1	2.300	23,8	874	9,1	9.647

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Tablo 22. Kadın akciğer TB hastalarında mikroskopik tetkik dağılımı, 2007

	Yayma (+)		Yayma (-)		Yayma (?)		Akciğer toplamı
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
YENİ	2.093	56,6	1.052	28,5	552	14,9	3.697
TEDAVİ GÖRMÜŞ	231	66,8	70	20,2	45	13,0	346
Nüks	179	64,6	63	22,7	35	12,6	277
Terkten dönen	27	71,1	5	13,2	6	15,8	38
Başarısızlıktan gelen	15	83,3	1	5,6	2	11,1	18
Kronik	7	100,0	0	0,0	0	0,0	7
Bilinmiyor	3	50,0	1	16,7	2	33,3	6
TOPLAM	2.324	57,5	1.122	27,8	597	14,8	4.043

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Tablo 23. Bütün hastaların yaş gruplarına dağılımı, 2007

		Yaş grupları								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	
Akciğer yayma (+)	Sayı	17	104	1.950	2.044	1.508	1.434	864	876	8.797
	Yüzde	0,2	1,2	22,2	23,2	17,1	16,3	9,8	10,0	100,0
Toplam akciğer	Sayı	122	458	3.158	3.084	2.162	2.040	1.276	1.390	13.690
	Yüzde	0,9	3,3	23,1	22,5	15,8	14,9	9,3	10,2	100,0
Toplam akciğer dışı	Sayı	75	329	1.363	1.270	846	767	660	694	6.004
	Yüzde	1,2	5,5	22,7	21,2	14,1	12,8	11,0	11,6	100,0
Tüm hastalar	Sayı	197	787	4.521	4.354	3.008	2.807	1.936	2.084	19.694
	Yüzde	1,0	4,0	23,0	22,1	15,3	14,3	9,8	10,6	100,0

Yayma (+): Mikroskopi pozitif

Tablo 24. Erkek hastaların yaş gruplarına dağılımı, 2007

		Yaş grupları								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	
Akciğer yayma (+)	Sayı	15	39	1.183	1.449	1.232	1.238	719	598	6.473
	Yüzde	0,2	0,6	18,3	22,4	19,0	19,1	11,1	9,2	100,0
Toplam akciğer	Sayı	80	218	1.854	2.131	1.704	1.694	1.024	942	9.647
	Yüzde	0,8	2,3	19,2	22,1	17,7	17,6	10,6	9,8	100,0
Toplam akciğer dışı	Sayı	35	169	742	621	362	281	227	297	2.734
	Yüzde	1,3	6,2	27,1	22,7	13,2	10,3	8,3	10,9	100,0
Tüm hastalar	Sayı	115	387	2.596	2.752	2.066	1.975	1.251	1239	12.381
	Yüzde	0,9	3,1	21,0	22,2	16,7	16,0	10,1	10,0	100,0

Yayma (+): Mikroskopi pozitif

Tablo 25. Kadın hastaların yaş gruplarına dağılımı, 2007

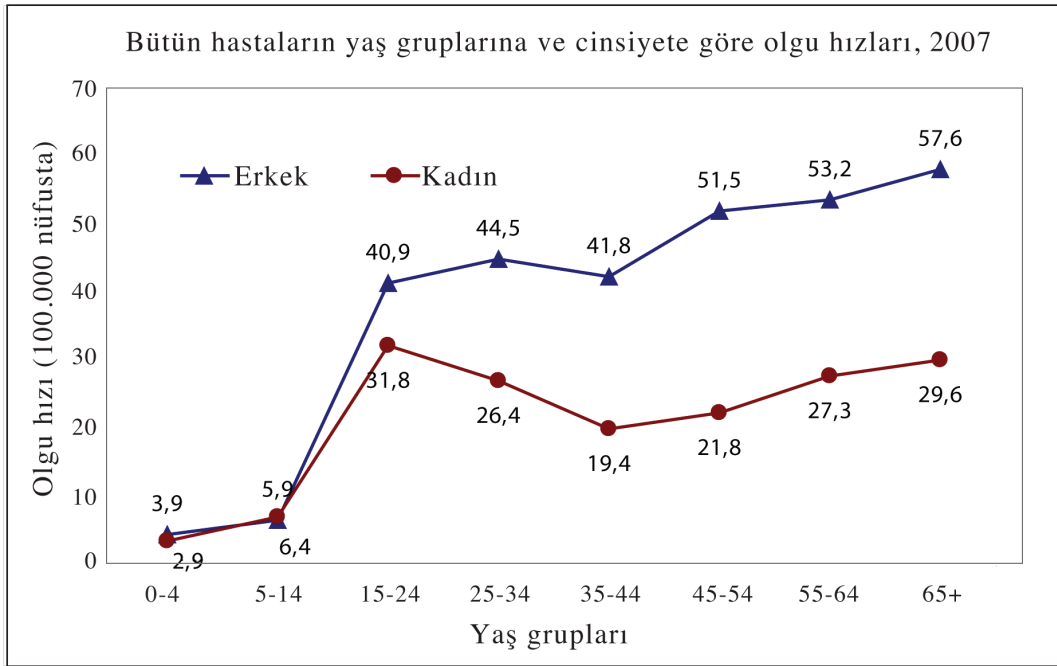
		Yaş grupları								TOPLAM
		0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	
Akciğer yayma (+)	Sayı	2	65	767	595	276	196	145	278	2.324
	Yüzde	0,1	2,8	33,0	25,6	11,9	8,4	6,2	12,0	100,0
Toplam akciğer	Sayı	42	240	1.304	953	458	346	252	448	4.043
	Yüzde	1,0	5,9	32,3	23,6	11,3	8,6	6,2	11,1	100,0
Toplam akciğer dışı	Sayı	40	160	621	649	484	486	433	397	3.270
	Yüzde	1,2	4,9	19,0	19,8	14,8	14,9	13,2	12,1	100,0
Tüm hastalar	Sayı	82	400	1.925	1.602	942	832	685	845	7.313
	Yüzde	1,1	5,5	26,3	21,9	12,9	11,4	9,4	11,6	100,0

Yayma (+): Mikroskopi pozitif

Tablo 26. Bütün tüberküloz hastalarının yaş ve cinsiyete göre olgu hızları, 2007

	Yaş grupları								TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+	
Erkek	3,9	5,9	40,9	44,5	41,8	51,5	53,2	57,6	35,0
Kadın	2,9	6,4	31,8	26,4	19,4	21,8	27,3	29,6	20,8
Toplam	3,4	6,1	36,5	35,6	30,7	36,7	39,9	41,7	27,9

* Hız hesaplamasında her yaş grubu için 2007 yılı adrese dayalı nüfus sayımı kullanılmıştır.

Şekil 11. 2007 yılında kayıt ve tedavi altına alınan kadın ve erkek TB olgularının yaş gruplarına göre olgu hızları

Tablo 27. Türkiye'de VSD'lerine kayıtlı yabancı ülke doğumlu hastalar, 2007

AVRUPA		
Almanya	3	
Arnavutluk	1	
Belarus	1	
Bosna Hersek	5	
Bulgaristan	11	42 (%30)
Hollanda	1	
Makedonya	4	
Moldovya	4	
Romanya	3	
Rusya	5	
Sırbistan	1	
Ukrayna	1	
Yunanistan	2	
ASYA		
Afganistan	3	
Azerbaycan	30	
Çin	1	
Endonezya	1	
Ermenistan	3	
Filipinler	1	
Gürcistan	8	76 (%55)
Irak	3	
İran	1	
Kazakistan	2	
Kırgızistan	4	
Kuzey Kore	1	
Özbekistan	6	
Tacikistan	2	
Türkmenistan	10	
AFRİKA		
Gana	1	
Güney Afrika	1	
Ruanda	1	20 (%14)
Senegal	1	
Somali	15	
Sudan	1	
AMERİKA		
Amerika Birleşik Devletleri	1	1 (%1)
TOPLAM		139

Tablo 28. Mikroskopi, kültür ve İDT ile ilgili veriler, bütün hastalar, 2005-2007

		Mikroskopi			Kültür			İDT		
		2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Toplam akciğer TB		14.987	14.740	13.690	14.987	14.740	13.690	14.987	14.740	13.690
Tetkik yapılan	Sayı	11.866	12.430	12.219	6.971	8.211	8.379	3.745	4.846	4.917
	Yüzde	(79,2)	(84,3)	(89,3)	(46,5)	(55,7)	(61,2)	(25,0)	(32,9)	(35,9)
Pozitif	Sayı	8.505	9.132	8.797	5.708	6.619	6.868			
	Yüzde	(56,8)	(61,9)	(64,3)	(38,1)	(44,9)	(50,2)			
Negatif	Sayı	3.361	3.298	3.422	1.263	1.592	1.511			
	Yüzde	(22,4)	(22,4)	(25,0)	(8,4)	(10,8)	(11,0)			
Yapılmadı	Sayı	3.121	2.310	1.471	8.016	6.529	5.311			
	Yüzde	(20,8)	(15,7)	(10,7)	(53,5)	(44,3)	(38,8)			

Tablo 29. Akciğer tüberkülozlu tüm hastalarda mikroskopi ve kültürün birlikte yapılması ile ilgili veriler, 2005 - 2007

	2005		2006		2007	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Y?, K?	2.884	19,3	1.982	13,4	1.424	10,4
Y?, K-	56	0,4	93	0,6	8	0,1
Y?, K+	181	1,2	235	1,6	39	0,3
Y-, K?	1.505	10,0	1.099	7,5	1.119	8,2
Y-, K-	872	5,8	1.008	6,8	1.018	7,4
Y-, K+	984	6,6	1.191	8,1	1.285	9,4
Y+, K?	3.627	24,2	3.448	23,4	2.768	20,2
Y+, K-	335	2,2	491	3,3	485	3,5
Y+, K+	4.543	30,3	5.193	35,2	5.544	40,5
Toplam Akciğer TB	14.987	100,0	14.740	100,0	13.690	100,0

Yayma (+): Mikroskopi pozitif, Yayma (-): Mikroskopi negatif, Yayma (?): Mikroskopi yapılmadı

Tablo 30. İlaç duyarlılık testi çalışılan hastalarda her bir TB ilacı için toplam direnç sonuçları, 2005-2007

	2005		2006		2007	
	Dirençli	Oran	Dirençli	Oran	Dirençli	Oran
Yeni hastalar	(n=3.237)		(n=4.135)		(n=4.142)	
İzoniiazid	291	9,0	444	10,7	492	11,9
Rifampisin	144	4,4	185	4,5	202	4,9
Etambutol*	97	3,0	147	3,6	115	2,8
Streptomisin*	227	7,0	348	8,4	296	7,1
ÇİD	101	3,1	131	3,2	120	2,9
Tedavi görmüş hastalar	(n=508)		(n=711)		(n=775)	
İzoniiazid	139	27,4	169	23,8	214	27,6
Rifampisin	107	21,1	141	19,8	145	18,7
Etambutol*	51	10,0	94	13,2	64	8,3
Streptomisin*	77	15,2	121	17,0	107	13,8
ÇİD	90	17,7	118	16,6	120	15,5
Tüm hastalar	(n= 3.745)		(n=4.846)		(n=4.917)	
İzoniiazid	430	11,5	613	12,6	706	14,4
Rifampisin	251	6,7	326	6,7	347	7,1
Etambutol*	148	4,0	241	5,0	179	3,6
Streptomisin*	304	8,1	469	9,7	403	8,2
ÇİD	191	5,1	249	5,1	240	4,9

*2005 yılında etambutol için 3 yeni, 1 tedavi görmüş, streptomisin için 1 yeni, 1 tedavi görmüş hastanın İDT sonucu bulunmamaktadır. 2006 yılında etambutol için 2 yeni, streptomisin için 1 yeni, 1 nüks hastanın İDT sonucu bulunmamaktadır.

Tablo 31. İlaç duyarlılık testi sonuçlarında ilaç direnci dağılımları, 2007

	Yeni hasta (n=4.142)		Tedavi görmüş (n=775)		Tüm hastalarda (n= 4.917)	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
DUYARLI	3.382	81,7	511	65,9	3.893	79,2
DİRENÇLİ	760*	18,3	264*	34,1	1.024*	20,8
H dirençli	272		66		338	
R dirençli	59		19		78	
S dirençli	140		18		158	
E dirençli	28		4		32	
TOPLAM TEK İLAÇ	499	12,0	107	13,8	606	12,3
HR dirençli	50		44		94	
HS dirençli	68		17		85	
HE dirençli	22		4		26	
RS dirençli	14		5		19	
RE dirençli	3		0		3	
ES dirençli	6		1		7	
TOPLAM İKİ İLAÇ	163	3,9	71	9,2	234	4,8
HRS dirençli	27		24		51	
HRE dirençli	15		15		30	
HSE dirençli	9		6		15	
RSE dirençli	5		1		6	
TOPLAM ÜÇ İLAÇ	56	1,4	46	5,9	102	2,1
HRSE dirençli	26	0,6	33	4,3	59	1,2

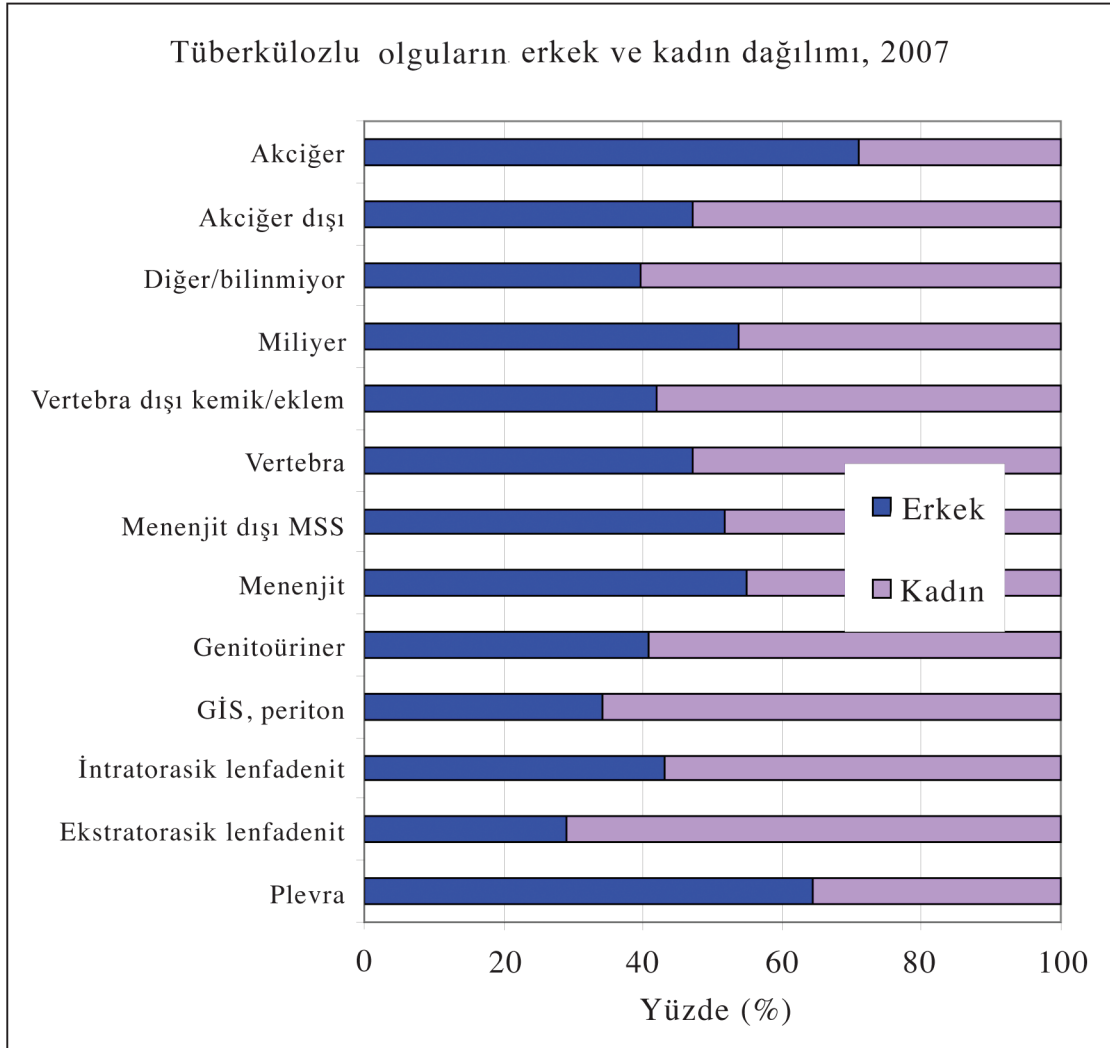
*Yeni olgularda 16 ve tedavi görmüşlerde 7, toplamda 23 hastanın bir ya da birden fazla ilaca dirençli ya da duyarlı olduğu raporlanmamıştır. Bu nedenle toplam rakamda bu sayılar eksiktir.

Tablo 32. Akciğer dışı tüberkülozun organ tutulumu, sayı ve oranları, 2007*

	Erkek ve kadın toplamı		Erkek		Kadın	
	Sayı	AD TB yüzdesi	Sayı	Cinsiyet yüzdesi	Sayı	Cinsiyet yüzdesi
Plevra	2.560	38,3	1.651	64,5	909	35,5
Ekstratorasik lenfadenit	1.913	28,6	557	29,1	1.356	70,9
İntratorasik lenfadenit	323	4,8	139	43,0	184	57,0
GİS, periton	386	5,8	132	34,2	254	65,8
Genitoüriner	327	4,9	133	40,7	194	59,3
Menenjit	155	2,3	85	54,8	70	45,2
Menenjit dışı MSS	29	0,4	15	51,7	14	48,3
Vertebra	187	2,8	88	47,1	99	52,9
Vertebra dışı kemik/eklem	233	3,5	98	42,1	135	57,9
Milier	130	1,9	70	53,8	60	46,2
Diğer/bilinmiyor	448	6,7	178	39,7	270	60,3
TOPLAM AKCİĞER DIŞI**	6.691	100	3.146	47,0	3.545	53,0
Akciğer	13.003		9.235	71,0	3.768	29,0

* Tabloda, erkek ve kadın toplamı sütunundaki yüzdeler için payda akciğer dışı TB toplamıdır. Erkek ve kadın sütunlarındaki oranlarda ise, her bir organı tutan hastalığın toplamı paydayı oluşturmaktadır.

** Sadece akciğer dışı tutulumu olan 6.004 olgunun yanı sıra, akciğer + akciğer dışı tutulumun olduğu 687 hasta da bu tabloda yer almaktadır.

Şekil 12. Tüberkülozlu olguların erkek ve kadın dağılımı, 2007

Tablo 33. İllere göre akciğer ve akciğer dışı tutulum ile erkek ve kadınlarda tüberküloz sayı, yüzde ve olgu hızları, 2007

İLLER	Nüfus	TB olgu hızı (yüzbinde)	Organ tutulumu				Cinsiyet			
			Akciğer		Akciğer dışı		Erkek		Kadın	
			Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
ADANA	2.006.650	24.0	368	76.5	113	23.5	323	67.2	158	32.8
ADİYAMAN	582.762	18.9	82	74.5	28	25.5	61	55.5	49	44.5
AFYON	701.572	13.7	57	59.4	39	40.6	52	54.2	44	45.8
AĞRI	530.879	16.2	69	80.2	17	19.8	43	50.0	43	50.0
AKSARAY	366.109	14.5	37	69.8	16	30.2	33	62.3	20	37.7
AMASYA	328.674	21.3	47	67.1	23	32.9	41	58.6	29	41.4
ANKARA	4.466.756	14.4	394	61.2	250	38.8	360	55.9	284	44.1
ANTALYA	1.789.295	17.9	243	75.9	77	24.1	223	69.7	97	30.3
ARDAHAN	112.721	12.4	9	64.3	5	35.7	10	71.4	4	28.6
ARTVİN	168.092	32.7	37	67.3	18	32.7	31	56.4	24	43.6
AYDIN	946.971	26.2	176	71.0	72	29.0	182	73.4	66	26.6
BALIKESİR	1.118.313	28.2	234	74.3	81	25.7	214	67.9	101	32.1
BARTIN	182.131	52.2	72	75.8	23	24.2	70	73.7	25	26.3
BATMAN	472.487	31.1	111	75.5	36	24.5	80	54.4	67	45.6
BAYBURT	76.609	13.1	6	60.0	4	40.0	5	50.0	5	50.0
BİLECİK	203.777	18.6	25	65.8	13	34.2	26	68.4	12	31.6
BİNGÖL	251.552	27.8	39	55.7	31	44.3	36	51.4	34	48.6
BİTLİS	327.886	14.6	25	52.1	23	47.9	26	54.2	22	45.8
BOLU	270.417	22.9	41	66.1	21	33.9	35	56.5	27	43.5
BURDUR	251.181	11.5	16	55.2	13	44.8	14	48.3	15	51.7
BURSA	2.439.876	33.3	582	71.7	230	28.3	512	63.1	300	36.9
ÇANAKKALE	476.128	33.6	117	73.1	43	26.9	106	66.3	54	33.8
ÇANKIRI	174.012	18.4	22	68.8	10	31.3	22	68.8	10	31.3
ÇORUM	549.828	19.6	74	68.5	34	31.5	62	57.4	46	42.6
DENİZLİ	907.325	18.6	116	68.6	53	31.4	97	57.4	72	42.6
DİYARBAKIR	1.460.714	25.8	203	53.8	174	46.2	199	52.8	178	47.2
DÜZCE	323.328	32.8	84	79.2	22	20.8	74	69.8	32	30.2
EDİRNE	396.462	44.6	141	79.7	36	20.3	141	79.7	36	20.3
ELAZIĞ	541.258	25.9	81	57.9	59	42.1	81	57.9	59	42.1
ERZİNCAN	213.538	14.5	19	61.3	12	38.7	15	48.4	16	51.6
ERZURUM	784.941	18.1	79	55.6	63	44.4	75	52.8	67	47.2
ESKİŞEHİR	724.849	18.6	82	60.7	53	39.3	86	63.7	49	36.3
GAZİANTEP	1.560.023	20.4	202	63.3	117	36.7	175	54.9	144	45.1
GİRESUN	417.505	39.5	122	73.9	43	26.1	119	72.1	46	27.9
GÜMÜŞHANE	130.825	22.2	17	58.6	12	41.4	20	69.0	9	31.0
HAKKARİ	246.469	9.7	9	37.5	15	62.5	10	41.7	14	58.3
HATAY	1.386.224	12.6	131	74.9	44	25.1	116	66.3	59	33.7
İĞDIR	181.866	25.3	30	65.2	16	34.8	33	71.7	13	28.3
ISPARTA	419.845	11.0	25	54.3	21	45.7	24	52.2	22	47.8
İSTANBUL	12.573.836	50.8	4.520	70.7	1.872	29.3	4.013	62.8	2.379	37.2
İZMİR	3.739.353	27.7	765	73.8	271	26.2	698	67.4	338	32.6
KAHRAMANMARAŞ	1.004.414	12.5	83	65.9	43	34.1	75	59.5	51	40.5

Tablo 33. İllere göre akciğer ve akciğer dışı tutulum ile erkek ve kadınlarda tüberküloz sayı, yüzde ve olgu hızları, 2007 (devamı)

İLLER	Nüfus	TB olgu hızı (yüzbinde)	Organ tutulumu				Cinsiyet			
			Akciğer		Akciğer dışı		Erkek		Kadın	
			Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
KARABÜK	218.463	26.5	36	62.1	22	37.9	37	63.8	21	36.2
KARAMAN	226.049	8.0	9	50.0	9	50.0	8	44.4	10	55.6
KARS	312.205	16.7	25	48.1	27	51.9	37	71.2	15	28.8
KASTAMONU	360.366	18.9	43	63.2	25	36.8	43	63.2	25	36.8
KAYSERİ	1.165.088	12.5	76	52.1	70	47.9	70	47.9	76	52.1
KIRIKKALE	280.234	21.4	36	60.0	24	40.0	41	68.3	19	31.7
KIRKLARELİ	333.256	46.2	120	77.9	34	22.1	128	83.1	26	16.9
KIRŞEHİR	223.170	9.9	13	59.1	9	40.9	14	63.6	8	36.4
KİLİS	118.457	12.7	10	66.7	5	33.3	7	46.7	8	53.3
KOCAELİ	1.437.926	34.4	359	72.5	136	27.5	330	66.7	165	33.3
KONYA	1.959.082	15.2	175	58.7	123	41.3	148	49.7	150	50.3
KÜTAHYA	583.910	16.8	50	51.0	48	49.0	62	63.3	36	36.7
MALATYA	722.065	28.5	119	57.8	87	42.2	111	53.9	95	46.1
MANİSA	1.319.920	25.5	241	71.5	96	28.5	218	64.7	119	35.3
MARDİN	745.778	13.4	61	61.0	39	39.0	57	57.0	43	43.0
MERSİN	1.595.938	20.0	246	77.1	73	22.9	201	63.0	118	37.0
MUĞLA	766.156	13.2	72	71.3	29	28.7	69	68.3	32	31.7
MUŞ	405.509	18.2	47	63.5	27	36.5	38	51.4	36	48.6
NEVŞEHİR	280.058	11.4	22	68.8	10	31.3	17	53.1	15	46.9
NİĞDE	331.677	11.2	19	51.4	18	48.6	22	59.5	15	40.5
ORDU	715.409	37.6	198	73.6	71	26.4	191	71.0	78	29.0
OSMANİYE	452.880	20.1	71	78.0	20	22.0	63	69.2	28	30.8
RİZE	316.252	38.3	95	78.5	26	21.5	84	69.4	37	30.6
SAKARYA	835.222	46.2	284	73.6	102	26.4	275	71.2	111	28.8
SAMSUN	1.228.959	26.6	233	71.3	94	28.7	214	65.4	113	34.6
SIİRT	291.528	21.6	32	50.8	31	49.2	40	63.5	23	36.5
SİNOP	198.412	22.2	34	77.3	10	22.7	28	63.6	16	36.4
SİVAS	638.464	23.2	86	58.1	62	41.9	75	50.7	73	49.3
ŞANLIURFA	1.523.099	25.6	275	70.5	115	29.5	234	60.0	156	40.0
ŞIRNAK	416.001	16.1	49	73.1	18	26.9	45	67.2	22	32.8
TEKİRDAĞ	728.396	40.5	235	79.7	60	20.3	206	69.8	89	30.2
TOKAT	620.722	30.0	130	69.9	56	30.1	87	46.8	99	53.2
TRABZON	740.569	38.8	204	71.1	83	28.9	189	65.9	98	34.1
TUNCELİ	84.022	6.0	2	40.0	3	60.0	2	40.0	3	60.0
UŞAK	334.115	16.5	34	61.8	21	38.2	33	60.0	22	40.0
VAN	979.671	16.7	79	48.2	85	51.8	88	53.7	76	46.3
YALOVA	181.758	28.1	38	74.5	13	25.5	32	62.7	19	37.3
YOZGAT	492.127	11.0	28	51.9	26	48.1	29	53.7	25	46.3
ZONGULDAK	615.890	42.7	212	80.6	51	19.4	190	72.2	73	27.8
TOPLAM	70.586.256	27.9	13.690	69.5	6.004	30.5	12.381	62.9	7.313	37.1

Tablo 34. İllere göre toplam akciğer tüberkülozu olgularında bakteriyolojik tetkikler, 2007

İLLER	Toplam AC olgu	Yayma yapılan		Yayma (+) olgu		Kültür yapılan		Kültür (+)		Toplam AC İDT Yapılan Olgu
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
ADANA	368	310	84.2	244	66.3	74	20.1	61	16.6	13
ADİYAMAN	82	49	59.8	35	42.7	7	8.5	3	3.7	2
AFYON	57	56	98.2	34	59.6	14	24.6	8	14.0	4
AĞRI	69	41	59.4	31	44.9	6	8.7	6	8.7	3
AKSARAY	37	36	97.3	17	45.9	6	16.2	6	16.2	6
AMASYA	47	34	72.3	19	40.4	13	27.7	11	23.4	2
ANKARA	394	388	98.5	253	64.2	385	97.7	304	77.2	277
ANTALYA	243	213	87.7	162	66.7	197	81.1	148	60.9	120
ARDAHAN	9	9	100.0	6	66.7	1	11.1	1	11.1	0
ARTVİN	37	25	67.6	14	37.8	7	18.9	6	16.2	0
AYDIN	176	172	97.7	133	75.6	137	77.8	95	54.0	52
BALIKESİR	234	213	91.0	171	73.1	21	9.0	18	7.7	12
BARTIN	72	68	94.4	40	55.6	62	86.1	48	66.7	9
BATMAN	111	68	61.3	44	39.6	3	2.7	3	2.7	2
BAYBURT	6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0
BİLECİK	25	19	76.0	9	36.0	18	72.0	9	36.0	1
BİNGÖL	39	37	94.9	30	76.9	3	7.7	2	5.1	0
BİTLİS	25	20	80.0	13	52.0	3	12.0	1	4.0	1
BOLU	41	35	85.4	26	63.4	10	24.4	5	12.2	5
BURDUR	16	16	100.0	13	81.3	8	50.0	4	25.0	4
BURSA	582	506	86.9	415	71.3	426	73.2	378	64.9	155
ÇANAKKALE	117	105	89.7	56	47.9	49	41.9	37	31.6	28
ÇANKIRI	22	22	100.0	15	68.2	17	77.3	12	54.5	11
ÇORUM	74	68	91.9	45	60.8	54	73.0	32	43.2	9
DENİZLİ	116	112	96.6	78	67.2	107	92.2	78	67.2	48
DİYARBAKIR	203	171	84.2	125	61.6	35	17.2	23	11.3	2
DÜZCE	84	84	100.0	76	90.5	39	46.4	34	40.5	27
EDİRNE	141	127	90.1	97	68.8	71	50.4	45	31.9	39
ELAZIĞ	81	51	63.0	45	55.6	23	28.4	14	17.3	4
ERZİNCAN	19	9	47.4	6	31.6	1	5.3	1	5.3	1
ERZURUM	79	51	64.6	35	44.3	34	43.0	19	24.1	1
ESKİŞEHİR	82	80	97.6	50	61.0	69	84.1	60	73.2	16
GAZİANTEP	202	183	90.6	155	76.7	12	5.9	11	5.4	9
GİRESUN	122	93	76.2	78	63.9	37	30.3	30	24.6	28
GÜMÜŞHANE	17	12	70.6	11	64.7	9	52.9	8	47.1	4
HAKKARİ	9	6	66.7	4	44.4	2	22.2	1	11.1	1
HATAY	131	119	90.8	93	71.0	49	37.4	40	30.5	17
İĞDIR	30	21	70.0	7	23.3	11	36.7	6	20.0	1
ISPARTA	25	22	88.0	15	60.0	17	68.0	9	36.0	7
İSTANBUL	4.520	4.089	90.5	2.954	65.4	3.288	72.7	2.806	62.1	2.380
İZMİR	765	745	97.4	531	69.4	572	74.8	515	67.3	234
K.MARAŞ	83	69	83.1	59	71.1	9	10.8	9	10.8	7

Tablo 34. İllere göre toplam akciğer tüberkülozu olgularında bakteriyolojik tetkikler, 2007 (devamı)

İLLER	Toplam AC olgu	Yayma yapılan		Yayma (+) olgu		Kültür yapılan		Kültür (+)		Toplam AC İDT Yapılan Olgu
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
KARABÜK	36	32	88.9	29	80.6	20	55.6	18	50.0	17
KARAMAN	9	9	100.0	7	77.8	8	88.9	7	77.8	7
KARS	25	25	100.0	19	76.0	5	20.0	5	20.0	2
KASTAMONU	43	39	90.7	27	62.8	28	65.1	24	55.8	22
KAYSERİ	76	60	78.9	48	63.2	53	69.7	42	55.3	32
KİLİS	10	10	100.0	8	80.0	6	60.0	4	40.0	4
KIRIKKALE	36	35	97.2	26	72.2	33	91.7	28	77.8	25
KIRKLARELİ	120	104	86.7	73	60.8	58	48.3	50	41.7	35
KİRŞEHİR	13	11	84.6	9	69.2	10	76.9	8	61.5	7
KOCAELİ	359	345	96.1	265	73.8	308	85.8	247	68.8	233
KONYA	175	162	92.6	125	71.4	107	61.1	95	54.3	85
KÜTAHYA	50	49	98.0	22	44.0	38	76.0	28	56.0	7
MALATYA	119	105	88.2	85	71.4	62	52.1	57	47.9	53
MANİSA	241	222	92.1	147	61.0	203	84.2	179	74.3	104
MARDİN	61	60	98.4	47	77.0	28	45.9	25	41.0	2
MERSİN	246	232	94.3	183	74.4	46	18.7	43	17.5	19
MUĞLA	72	69	95.8	55	76.4	51	70.8	44	61.1	27
MUŞ	47	39	83.0	30	63.8	3	6.4	3	6.4	3
NEVŞEHİR	22	20	90.9	14	63.6	16	72.7	13	59.1	11
NİĞDE	19	17	89.5	15	78.9	7	36.8	7	36.8	7
ORDU	198	165	83.3	112	56.6	92	46.5	77	38.9	31
OSMANİYE	71	63	88.7	38	53.5	4	5.6	3	4.2	2
RİZE	95	87	91.6	50	52.6	50	52.6	44	46.3	29
SAKARYA	284	254	89.4	195	68.7	179	63.0	145	51.1	128
SAMSUN	233	208	89.3	141	60.5	196	84.1	158	67.8	107
SİİRT	32	20	62.5	20	62.5	19	59.4	16	50.0	0
SİNOP	34	31	91.2	25	73.5	29	85.3	23	67.6	2
SİVAS	86	76	88.4	60	69.8	72	83.7	35	40.7	14
ŞANLIURFA	275	226	82.2	153	55.6	13	4.7	11	4.0	6
ŞIRNAK	49	10	20.4	7	14.3	1	2.0	1	2.0	1
TEKİRDAĞ	235	221	94.0	88	37.4	219	93.2	133	56.6	37
TOKAT	130	108	83.1	69	53.1	27	20.8	20	15.4	10
TRABZON	204	186	91.2	120	58.8	163	79.9	136	66.7	102
TUNCELİ	2	2	100.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	0
UŞAK	34	32	94.1	26	76.5	15	44.1	6	17.6	3
VAN	79	74	93.7	35	44.3	68	86.1	31	39.2	20
YALOVA	38	33	86.8	27	71.1	30	78.9	28	73.7	21
YOZGAT	28	24	85.7	17	60.7	20	71.4	19	67.9	14
ZONGULDAK	212	200	94.3	134	63.2	186	87.7	148	69.8	95
TOPLAM	13.690	12.219	89.3	8.797	64.3	8.379	61.2	6.868	50.2	4.866

Tablodaki bütün yüzdelerin hesabında, akciğer TB olgularının o ildeki toplam sayısı payda olarak alınmıştır.

Tablo 35. İllere göre nüfus, toplam hasta sayısı, olgu hızı ve olgu hızına göre illerin sıralaması, 2005 - 2007

İLLER	Nüfus			Toplam olgu sayısı			Toplam olgu hızı			Olgu hızına göre sıralama		
	2005	2006	2007*	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
ADANA	1.959.777	1.983.188	2.006.650	547	515	481	27,9	26,0	24,0	25	28	32
ADİYAMAN	668.021	677.518	582.762	132	101	110	19,8	14,9	18,9	42	55	44
AFYON	825.903	828.201	701.572	88	82	96	10,7	9,9	13,7	73	75	64
AĞRI	563.755	571.243	530.879	104	71	86	18,4	12,4	16,2	46	67	57
AKSARAY	420.432	425.612	366.109	58	41	53	13,8	9,6	14,5	64	77	62
AMASYA	355.114	352.452	328.674	85	67	70	23,9	19,0	21,3	34	41	39
ANKARA	4.319.167	4.386.410	4.466.576	683	674	644	15,8	15,4	14,4	58	52	63
ANTALYA	2.006.765	2.070.663	1.789.295	325	316	320	16,2	15,3	17,9	56	54	52
ARDAHAN	121.616	119.172	112.721	11	15	14	9,0	12,6	12,4	79	66	72
ARTVİN	172.241	167.558	168.092	34	58	55	19,7	34,6	32,7	43	14	16
AYDIN	990.467	998.621	946.971	289	261	248	29,2	26,1	26,2	22	27	26
BALIKESİR	1.097.073	1.100.771	1.118.313	394	380	315	35,9	34,5	28,2	13	15	20
BARTIN	164.323	159.61	182.131	84	142	95	51,1	89,0	52,2	2	1	1
BATMAN	506.983	518.02	472.487	137	130	147	27,0	25,1	31,1	28	29	17
BAYBURT	87.745	85.455	76.609	10	12	10	11,4	14,0	13,1	70	60	67
BİLECİK	198.128	198.809	203.777	40	35	38	20,2	17,6	18,6	41	47	46
BİNGÖL	247.022	245.243	251.552	60	43	70	24,3	17,5	27,8	33	48	22
BİTLİS	409.145	413.446	327.886	42	40	48	10,3	9,7	14,6	74	76	60
BOLU	265.139	263.619	270.417	33	47	62	12,4	17,8	22,9	68	46	34
BURDUR	248.319	246.134	251.181	36	33	29	14,5	13,4	11,5	63	61	73
BURSA	2.361.934	2.413.971	2.439.876	862	822	812	36,5	34,1	33,3	12	16	14
ÇANAKKALE	467.12	467.162	476.128	175	208	160	37,5	44,5	33,6	9	6	13
ÇANKIRI	272.793	273.089	174.012	33	35	32	12,1	12,8	18,4	69	64	49
ÇORUM	567.757	560.488	549.828	129	104	108	22,7	18,6	19,6	38	43	43
DENİZLİ	877.486	882.938	907.325	163	153	169	18,6	17,3	18,6	44	49	47
DİYARBAKIR	1.470.918	1.494.321	1.460.714	424	395	377	28,8	26,4	25,8	24	26	28
DÜZCE	326.767	329.321	323.328	130	119	106	39,8	36,1	32,8	7	11	15
EDİRNE	386.328	382.222	396.462	185	165	177	47,9	43,2	44,6	4	7	5
ELAZIĞ	590.977	595.307	541.258	201	142	140	34,0	23,9	25,9	16	32	27
ERZİNCAN	315.491	314.877	213.538	35	30	31	11,1	9,5	14,5	72	78	61
ERZURUM	955.615	958.875	784.941	156	158	142	16,3	16,5	18,1	55	50	51
ESKİŞEHİR	718.261	720.38	724.849	121	101	135	16,8	14,0	18,6	52	59	48
GAZİANTEP	1.401.501	1.426.816	1.560.023	354	342	319	25,3	24,0	20,4	29	31	40
GİRESUN	518.668	516.987	417.505	165	211	165	31,8	40,8	39,5	19	9	8
GÜMÜŞHANE	190.78	191.474	130.825	29	23	29	15,2	12,0	22,2	60	71	36
HAKKARİ	266.061	272.566	246.469	23	22	24	8,6	8,1	9,7	80	81	79
HATAY	1.292.869	1.300.602	1.386.224	216	185	175	16,7	14,2	12,6	53	58	69
IĞDIR	177.888	179.839	181.866	27	32	46	15,2	17,8	25,3	61	45	31
ISPARTA	541.635	547.525	419.845	49	50	46	9,0	9,1	11,0	78	79	77
İSTANBUL	11.331.964	11.622.258	12.573.836	6.336	6.590	6.392	55,9	56,7	50,8	1	2	2
İZMİR	3.648.984	3.709.260	3.739.353	1.058	1.052	1.036	29,0	28,4	27,7	23	22	23
K.MARAŞ	1.029.499	1.034.727	1.004.414	140	127	126	13,6	12,3	12,5	65	68	70

Tablo 35. İllere göre nüfus, toplam hasta sayısı, olgu hızı ve olgu hızına göre illerin sıralaması, 2005 - 2007 (devamı)

İLLER	Nüfus			Toplam olgu sayısı			Toplam olgu hızı			Olgu hızına göre sıralama		
	2005	2006	2007*	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
KARABÜK	205.257	200.508	218.463	76	64	58	37,0	31,9	26,5	10	20	25
KARAMAN	250.863	252.377	226.049	34	33	18	13,6	13,1	8,0	66	62	80
KARS	294.409	287.106	312.205	52	56	52	17,7	19,5	16,7	49	39	55
KASTAMONU	332.856	322.759	360.366	62	65	68	18,6	20,1	18,9	45	37	45
KAYSERİ	1.090.290	1.096.088	1.165.088	175	205	146	16,1	18,7	12,5	57	42	71
KIRIKKALE	388.966	389.843	280.234	38	41	60	9,8	10,5	21,4	76	74	38
KIRKLARELİ	327.488	326.95	333.256	160	183	154	48,9	56,0	46,2	3	3	4
KIRŞEHİR	241.689	238.807	223.170	22	30	22	9,1	12,6	9,9	77	65	78
KİLİS	101.169	97.963	118.457	33	26	15	32,6	26,5	12,7	18	25	68
KOCAELİ	1.331.870	1.359.438	1.437.926	434	479	495	32,6	35,2	34,4	17	13	12
KONYA	2.372.929	2.412.104	1.959.082	321	290	298	13,5	12,0	15,2	67	70	59
KÜTAHYA	679.543	684.082	583.910	125	110	98	18,4	16,1	16,8	47	51	53
MALATYA	910.978	923.248	722.065	267	212	206	29,3	23,0	28,5	21	33	19
MANİSA	1.276.208	1.278.657	1.319.920	355	351	337	27,8	27,5	25,5	26	24	30
MARDİN	766.504	779.85	745.778	133	101	100	17,4	13,0	13,4	51	63	65
MERSİN	1.819.310	1.856.070	1.595.938	430	397	319	23,6	21,4	20,0	36	36	42
MUĞLA	779.758	793.785	766.156	137	115	101	17,6	14,5	13,2	50	57	66
MUŞ	482.781	488.997	405.509	72	72	74	14,9	14,7	18,2	62	56	50
NEVŞEHİR	310.507	310.344	280.058	35	38	32	11,3	12,2	11,4	71	69	74
NİĞDE	362.788	365.812	331.677	65	41	37	17,9	11,2	11,2	48	73	75
ORDU	890.916	890.781	715.409	306	293	269	34,3	32,9	37,6	15	18	11
OSMANİYE	486.262	492.097	452.880	121	123	91	24,9	25,0	20,1	31	30	41
RİZE	362.492	361.353	316.252	133	130	121	36,7	36,0	38,3	11	12	10
SAKARYA	771.433	774.192	835.222	364	394	386	47,2	50,9	46,2	5	4	3
SAMSUN	1.192.501	1.187.536	1.228.959	414	384	327	34,7	32,3	26,6	14	19	24
SİİRT	265.904	266.159	291.528	65	61	63	24,4	22,9	21,6	32	34	37
SİNOP	193.446	185.891	198.412	58	70	44	30,0	37,7	22,2	20	10	35
SİVAS	719.781	710.989	638.464	160	142	148	22,2	20,0	23,2	39	38	33
ŞANLIURFA	1.653.712	1.700.352	1.523.099	384	367	390	23,2	21,6	25,6	37	35	29
ŞIRNAK	394.511	403.607	416.001	108	112	67	27,4	27,7	16,1	27	23	58
TEKİRDAĞ	692.792	707.997	728.396	275	299	295	39,7	42,2	40,5	8	8	7
TOKAT	862.375	869.422	620.722	182	169	186	21,1	19,4	30,0	40	40	18
TRABZON	1.045.844	1.061.055	740.569	248	310	287	23,7	29,2	38,8	35	21	9
TUNCELİ	79.175	76.401	84.022	8	9	5	10,1	11,8	6,0	75	72	81
UŞAK	329.327	330.618	334.115	52	51	55	15,8	15,4	16,5	59	53	56
VAN	988.26	1.012.707	979.671	162	188	164	16,4	18,6	16,7	54	44	54
YALOVA	182.298	185.266	181.758	76	62	51	41,7	33,5	28,1	6	17	21
YOZGAT	719.66	727.394	492.127	48	61	54	6,7	8,4	11,0	81	80	76
ZONGULDAK	569.717	558.645	615.890	142	263	263	24,9	47,1	42,7	30	5	6
TOPLAM	72.065.000	72.974.000	70.586.076	20.535	20.526	19.694	28,5	28,1	27,9			

* Hız hesaplamasında 2007 yılı adrese dayalı nüfus sayımı kullanılmıştır.

Tablo 36. Bütün TB hastalarının illere göre yaş gruplarına dağılımı, 2007

İLLER	Toplam olgu	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65+	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
ADANA	481	2	0.4	7	1.5	113	23.5	123	25.6	88	18.3	67	13.9	45	9.4	36	7.5
ADİYAMAN	110	0	0.0	9	8.2	35	31.8	18	16.4	15	13.6	5	4.5	14	12.7	14	12.7
AFYON	96	1	1.0	4	4.2	14	14.6	14	14.6	12	12.5	18	18.8	13	13.5	20	20.8
AĞRI	86	1	1.2	13	15.1	24	27.9	22	25.6	4	4.7	14	16.3	4	4.7	4	4.7
AKSARAY	53	1	1.9	5	9.4	9	17.0	10	18.9	9	17.0	8	15.1	2	3.8	9	17.0
AMASYA	70	0	0.0	4	5.7	17	24.3	7	10.0	10	14.3	13	18.6	7	10.0	12	17.1
ANKARA	644	12	1.9	18	2.8	82	12.7	136	21.1	106	16.5	92	14.3	88	13.7	110	17.1
ANTALYA	320	2	0.6	3	0.9	53	16.6	81	25.3	63	19.7	57	17.8	30	9.4	31	9.7
ARDAHAN	14	0	0.0	1	7.1	3	21.4	3	21.4	1	7.1	3	21.4	1	7.1	2	14.3
ARTVİN	55	1	1.8	1	1.8	13	23.6	13	23.6	6	10.9	8	14.5	5	9.1	8	14.5
AYDIN	248	1	0.4	3	1.2	47	19.0	41	16.5	37	14.9	41	16.5	31	12.5	47	19.0
BALIKESİR	315	0	0.0	1	0.3	50	15.9	57	18.1	52	16.5	64	20.3	43	13.7	48	15.2
BARTIN	95	1	1.1	4	4.2	13	13.7	15	15.8	11	11.6	16	16.8	13	13.7	22	23.2
BATMAN	147	1	0.7	12	8.2	49	33.3	25	17.0	16	10.9	15	10.2	14	9.5	15	10.2
BAYBURT	10	0	0.0	0	0.0	0	0.0	3	30.0	2	20.0	3	30.0	0	0.0	2	20.0
BİLECİK	38	0	0.0	2	5.3	6	15.8	7	18.4	5	13.2	6	15.8	3	7.9	9	23.7
BİNGÖL	70	1	1.4	5	7.1	24	34.3	14	20.0	7	10.0	6	8.6	3	4.3	10	14.3
BİTLİS	48	1	2.1	6	12.5	13	27.1	12	25.0	1	2.1	8	16.7	4	8.3	3	6.3
BOLU	62	0	0.0	3	4.8	12	19.4	5	8.1	8	12.9	11	17.7	8	12.9	15	24.2
BURDUR	29	0	0.0	0	0.0	5	17.2	6	20.7	3	10.3	3	10.3	4	13.8	8	27.6
BURSA	812	5	0.6	18	2.2	157	19.3	189	23.3	149	18.3	131	16.1	88	10.8	75	9.2
ÇANAKKALE	160	0	0.0	4	2.5	14	8.8	34	21.3	33	20.6	29	18.1	22	13.8	24	15.0
ÇANKIRI	32	0	0.0	2	6.3	4	12.5	6	18.8	4	12.5	9	28.1	3	9.4	4	12.5
ÇORUM	108	3	2.8	5	4.6	17	15.7	15	13.9	18	16.7	13	12.0	20	18.5	17	15.7
DENİZLİ	169	1	0.6	6	3.6	24	14.2	27	16.0	33	19.5	23	13.6	28	16.6	27	16.0
DIYARBAKIR	377	1	0.3	39	10.3	96	25.5	103	27.3	58	15.4	35	9.3	20	5.3	25	6.6
DÜZCE	106	0	0.0	0	0.0	23	21.7	22	20.8	22	20.8	16	15.1	8	7.5	15	14.2
EDİRNE	177	3	1.7	4	2.3	24	13.6	31	17.5	38	21.5	38	21.5	20	11.3	19	10.7
ELAZIĞ	140	3	2.1	11	7.9	27	19.3	23	16.4	16	11.4	23	16.4	17	12.1	20	14.3
ERZİNCAN	31	0	0.0	1	3.2	10	32.3	5	16.1	4	12.9	5	16.1	3	9.7	3	9.7
ERZURUM	142	1	0.7	7	4.9	35	24.6	27	19.0	14	9.9	22	15.5	17	12.0	19	13.4
ESKİŞEHİR	135	0	0.0	4	3.0	15	11.1	19	14.1	26	19.3	24	17.8	25	18.5	22	16.3
GAZİANTEP	319	4	1.3	18	5.6	77	24.1	69	21.6	37	11.6	45	14.1	30	9.4	39	12.2
GİRESUN	165	0	0.0	4	2.4	33	20.0	36	21.8	28	17.0	29	17.6	10	6.1	25	15.2
GÜMÜŞHANE	29	1	3.4	1	3.4	4	13.8	2	6.9	7	24.1	4	13.8	4	13.8	6	20.7
HAKKARİ	24	1	4.2	4	16.7	11	45.8	2	8.3	2	8.3	1	4.2	2	8.3	1	4.2
HATAY	175	0	0.0	3	1.7	37	21.1	36	20.6	34	19.4	23	13.1	20	11.4	22	12.6
İĞDIR	46	0	0.0	7	15.2	10	21.7	9	19.6	6	13.0	4	8.7	5	10.9	5	10.9
ISPARTA	46	0	0.0	4	8.7	9	19.6	2	4.3	6	13.0	8	17.4	8	17.4	9	19.6
İSTANBUL	6.392	50	0.8	262	4.1	1.881	29.4	1.641	25.7	909	14.2	753	11.8	468	7.3	428	6.7
İZMİR	1.036	15	1.4	26	2.5	169	16.3	213	20.6	147	14.2	198	19.1	150	14.5	118	11.4

Tablo 36. Bütün TB hastalarının illere göre yaş gruplarına dağılımı, 2007 (devamı)

İLLER	Toplam olgu	0-4		5-14		15-24		25-34		35-44		45-54		55-64		65+	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
K.MARAŞ	126	3	2.4	3	2.4	30	23.8	21	16.7	22	17.5	22	17.5	9	7.1	16	12.7
KARABÜK	58	0	0.0	2	3.4	11	19.0	18	31.0	6	10.3	6	10.3	7	12.1	8	13.8
KARAMAN	18	0	0.0	1	5.6	1	5.6	3	16.7	3	16.7	3	16.7	2	11.1	5	27.8
KARS	52	0	0.0	5	9.6	11	21.2	10	19.2	4	7.7	14	26.9	6	11.5	2	3.8
KASTAMONU	68	1	1.5	5	7.4	12	17.6	13	19.1	11	16.2	10	14.7	3	4.4	13	19.1
KAYSERİ	146	5	3.4	13	8.9	20	13.7	20	13.7	25	17.1	31	21.2	16	11.0	16	11.0
KİLİS	15	0	0.0	2	13.3	3	20.0	2	13.3	3	20.0	2	13.3	1	6.7	2	13.3
KIRIKKALE	60	4	6.7	4	6.7	7	11.7	17	28.3	5	8.3	10	16.7	7	11.7	6	10.0
KIRKLARELİ	154	2	1.3	1	0.6	17	11.0	32	20.8	24	15.6	39	25.3	18	11.7	21	13.6
KİRŞEHİR	22	0	0.0	0	0.0	3	13.6	7	31.8	4	18.2	2	9.1	2	9.1	4	18.2
KOCAELİ	495	0	0.0	11	2.2	112	22.6	115	23.2	81	16.4	75	15.2	55	11.1	46	9.3
KONYA	298	2	0.7	11	3.7	58	19.5	53	17.8	34	11.4	41	13.8	51	17.1	48	16.1
KÜTAHYA	98	0	0.0	4	4.1	11	11.2	13	13.3	21	21.4	11	11.2	19	19.4	19	19.4
MALATYA	206	2	1.0	4	1.9	58	28.2	51	24.8	38	18.4	20	9.7	15	7.3	18	8.7
MANİSA	337	8	2.4	12	3.6	43	12.8	66	19.6	49	14.5	57	16.9	55	16.3	47	13.9
MARDİN	100	1	1.0	8	8.0	32	32.0	15	15.0	15	15.0	9	9.0	12	12.0	8	8.0
MERSİN	319	3	0.9	8	2.5	70	21.9	65	20.4	60	18.8	57	17.9	32	10.0	24	7.5
MUĞLA	101	0	0.0	1	1.0	8	7.9	19	18.8	23	22.8	22	21.8	13	12.9	15	14.9
MUŞ	74	1	1.4	4	5.4	29	39.2	10	13.5	11	14.9	9	12.2	4	5.4	6	8.1
NEVŞEHİR	32	1	3.1	4	12.5	2	6.3	6	18.8	7	21.9	3	9.4	3	9.4	6	18.8
NİĞDE	37	3	8.1	1	2.7	7	18.9	1	2.7	8	21.6	4	10.8	5	13.5	8	21.6
ORDU	269	2	0.7	8	3.0	65	24.2	46	17.1	46	17.1	46	17.1	22	8.2	34	12.6
OSMANİYE	91	0	0.0	2	2.2	23	25.3	14	15.4	22	24.2	13	14.3	5	5.5	12	13.2
RİZE	121	0	0.0	3	2.5	25	20.7	36	29.8	20	16.5	21	17.4	9	7.4	7	5.8
SAKARYA	386	1	0.3	2	0.5	79	20.5	94	24.4	67	17.4	64	16.6	44	11.4	35	9.1
SAMSUN	327	4	1.2	16	4.9	59	18.0	77	23.5	56	17.1	44	13.5	37	11.3	34	10.4
SİİRT	63	0	0.0	5	7.9	21	33.3	16	25.4	3	4.8	6	9.5	3	4.8	9	14.3
SİNOP	44	1	2.3	1	2.3	13	29.5	6	13.6	4	9.1	6	13.6	4	9.1	9	20.5
SİVAS	148	2	1.4	13	8.8	17	11.5	29	19.6	26	17.6	21	14.2	19	12.8	21	14.2
ŞANLIURFA	390	17	4.4	28	7.2	118	30.3	90	23.1	52	13.3	38	9.7	21	5.4	26	6.7
ŞIRNAK	67	1	1.5	11	16.4	17	25.4	11	16.4	7	10.4	13	19.4	4	6.0	3	4.5
TEKİRDAĞ	295	1	0.3	7	2.4	65	22.0	56	19.0	54	18.3	50	16.9	31	10.5	31	10.5
TOKAT	186	6	3.2	8	4.3	39	21.0	30	16.1	20	10.8	26	14.0	22	11.8	35	18.8
TRABZON	287	2	0.7	0	0.0	64	22.3	56	19.5	53	18.5	34	11.8	27	9.4	51	17.8
TUNCELİ	5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	2	40.0	0	0.0	1	20.0	2	40.0	0	0.0
UŞAK	55	0	0.0	3	5.5	10	18.2	8	14.5	6	10.9	10	18.2	7	12.7	11	20.0
VAN	164	6	3.7	30	18.3	39	23.8	43	26.2	15	9.1	15	9.1	7	4.3	9	5.5
YALOVA	51	0	0.0	1	2.0	9	17.6	7	13.7	14	27.5	13	25.5	4	7.8	3	5.9
YOZGAT	54	0	0.0	2	3.7	7	13.0	6	11.1	11	20.4	10	18.5	10	18.5	8	14.8
ZONGULDAK	263	5	1.9	12	4.6	47	17.9	47	17.9	31	11.8	38	14.4	23	8.7	60	22.8
TOPLAM	19.694	197	1.0	787	4.0	4.521	23.0	4.354	22.1	3.008	15.3	2.807	14.3	1.936	9.8	2.084	10.6

Tablo 37. 2007 yılında kayıt ve tedavi altına alınan TB hastalarının önceki tedavi öyküsü, cinsiyet ve illere göre dağılımı

İLLER	Toplam hasta		Yeni hasta		Nüks		Terkten dönen		Başarısızlıktan gelen		Kronik		Bilinmiyor	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
ADANA	323	158	296	151	21	5	5	2	1	0	0	0	0	0
ADİYAMAN	61	49	53	44	8	4	0	1	0	0	0	0	0	0
AFYON	52	44	51	42	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
AĞRI	43	43	43	43	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
AKSARAY	33	20	31	18	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0
AMASYA	41	29	35	27	4	2	1	0	1	0	0	0	0	0
ANKARA	360	284	328	270	23	13	6	1	2	0	1	0	0	0
ANTALYA	223	97	192	94	26	3	4	0	0	0	0	0	1	0
ARDAHAN	10	4	9	3	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
ARTVİN	31	24	28	22	3	1	0	0	0	0	0	0	1	0
AYDIN	182	66	168	64	11	2	1	0	1	0	1	0	0	0
BALIKESİR	214	101	196	96	13	2	4	2	0	1	0	0	1	0
BARTIN	70	25	58	23	12	2	0	0	0	0	0	0	0	0
BATMAN	80	67	77	66	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0
BAYBURT	5	5	4	5	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BİLECİK	26	12	22	12	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
BİNGÖL	36	34	32	34	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0
BİTLİS	26	22	24	21	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
BOLU	35	27	33	24	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0
BURDUR	14	15	13	15	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
BURSA	512	300	455	284	45	14	10	2	2	0	0	0	0	0
ÇANAKKALE	106	54	88	50	16	4	2	0	0	0	0	0	0	0
ÇANKIRI	22	10	18	9	2	1	2	0	0	0	0	0	0	0
ÇORUM	62	46	59	44	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0
DENİZLİ	97	72	92	67	4	3	0	1	0	1	0	0	1	0
DİYARBAKIR	199	178	177	166	16	8	4	3	2	1	0	0	0	0
DÜZCE	74	32	62	31	11	1	1	0	0	0	0	0	0	0
EDİRNE	141	36	123	32	16	3	1	1	0	0	0	0	1	0
ELAZIĞ	81	59	74	58	6	1	1	0	0	0	0	0	0	0
ERZİNCAN	15	16	14	16	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
ERZURUM	75	67	66	58	4	7	5	2	0	0	0	0	0	0
ESKİŞEHİR	86	49	72	49	8	0	2	0	3	0	0	0	1	0
GAZİANTEP	175	144	157	132	16	12	1	0	0	0	1	0	0	0
GİRESUN	119	46	104	44	9	1	6	1	0	0	0	0	0	0
GÜMÜŞHANE	20	9	18	6	2	1	0	1	0	1	0	0	0	0
HAKKARİ	10	14	10	14	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
HATAY	116	59	102	52	10	5	4	1	0	1	0	0	0	0
İĞDIR	33	13	31	12	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1
İSPARTA	24	22	22	22	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0
İSTANBUL	4.013	2.379	3.538	2.216	342	135	106	19	13	7	3	1	11	1
İZMİR	698	338	604	324	62	13	19	0	11	1	2	0	0	0

Tablo 37. 2007 yılında kayıt ve tedavi altına alınan TB hastalarının önceki tedavi öyküsü, cinsiyet ve illere göre dağılımı (devamı)

İLLER	Toplam hasta		Yeni hasta		Nüks		Terkten dönen		Başarısızlıktan gelen		Kronik		Bilinmiyor	
	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın
K.MARAŞ	75	51	66	49	7	2	2	0	0	0	0	0	0	0
KARABÜK	37	21	31	19	6	2	0	0	0	0	0	0	0	0
KARAMAN	8	10	8	9	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
KARS	37	15	33	15	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0
KASTAMONU	43	25	39	23	3	1	1	0	0	0	0	0	0	1
KAYSERİ	70	76	63	71	6	4	0	1	1	0	0	0	0	0
KIRIKKALE	41	19	35	18	4	0	1	0	0	1	1	0	0	0
KIRKLARELİ	128	26	115	24	12	1	1	1	0	0	0	0	0	0
KIRŞEHİR	14	8	13	6	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0
KİLİS	7	8	4	6	2	1	0	0	0	0	0	1	1	0
KOCAELİ	330	165	294	152	30	9	4	4	1	0	1	0	0	0
KONYA	148	150	140	147	5	2	3	1	0	0	0	0	0	0
KÜTAHYA	62	36	56	34	5	2	1	0	0	0	0	0	0	0
MALATYA	111	95	95	82	11	10	2	1	0	0	2	1	1	1
MANİSA	218	119	197	112	13	5	7	2	0	0	1	0	0	0
MARDİN	57	43	52	41	5	1	0	0	0	0	0	0	0	1
MERSİN	201	118	177	105	19	9	3	3	2	0	0	1	0	0
MUĞLA	69	32	62	32	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
MUŞ	38	36	33	33	2	2	3	1	0	0	0	0	0	0
NEVŞEHİR	17	15	16	14	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0
NİĞDE	22	15	18	13	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0
ORDU	191	78	152	73	28	4	9	0	1	1	1	0	0	0
OSMANIYE	63	28	58	25	5	3	0	0	0	0	0	0	0	0
RİZE	84	37	67	33	10	4	4	0	2	0	1	0	0	0
SAKARYA	275	111	233	104	41	7	0	0	1	0	0	0	0	0
SAMSUN	214	113	178	105	30	7	5	1	1	0	0	0	0	0
SİİRT	40	23	39	21	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0
SİNOP	28	16	21	14	7	2	0	0	0	0	0	0	0	0
SİVAS	75	73	69	71	4	2	2	0	0	0	0	0	0	0
ŞANLIURFA	234	156	213	139	14	13	5	2	2	1	0	1	0	0
ŞİRNAK	45	22	41	21	4	1	0	0	0	0	0	0	0	0
TEKİRDAĞ	206	89	184	86	19	3	1	0	0	0	0	0	2	0
TOKAT	87	99	75	84	8	14	3	0	0	0	1	0	0	1
TRABZON	189	98	165	87	17	8	6	0	0	2	1	1	0	0
TUNCELİ	2	3	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
UŞAK	33	22	33	20	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
VAN	88	76	81	72	3	3	4	1	0	0	0	0	0	0
YALOVA	32	19	26	18	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0
YOZGAT	29	25	24	24	4	1	0	0	1	0	0	0	0	0
ZONGULDAK	190	73	159	70	21	3	7	0	3	0	0	0	0	0
TOPLAM	12.381	7.313	10.946	6.835	1.076	384	269	60	53	19	17	7	22	6

TEDAVİ SONUÇLARI

2006 yılı hastalarının tedavi sonuçları TUTSA’daki kayıtlardan hastaların isimleri ve bazı hastalık özelliklerinin olduğu listeler hazırlanarak bütün dispanserlerden toplandı. “TB değil” olarak belirtilen hastalar, her bir grup için 2006 hasta toplamlarından çıkartıldı ve kalan sayı kohort olarak alındı.

Tedavi sonuçları için kullanılan tanımlar raporun sonundaki “tanımlar ve veri standartları” bölümünde açıklanmıştır.

Her bir ilde ve toplu tabloda tedavi sonuçları için gruplar yapıldı. “tedaviyi terk” ve “tedavi sonucu bilinmeyen” hastalar birlikte ele alındı. Bir dispanserden/ilden başka bir dispansere/ile nakil giden hastaların tümünün tedavi sonuçları bilinmektedir. Bu nedenle, tedavi sonuçları içinde “nakil giden” kavramı sadece yurtdışına giden 5 hasta için kullanılmıştır. “Tedavi başarısızlığı” saptanan ve tedavinin 12. ayında hala “tedavisi devam eden” hastalar da birlikte gruplandırıldı.

Tablo 38. Yeni olgularda tedavi sonuçları, 2006 hastaları

	Yayma (+) AC*		Akciğer		Akciğer dışı		Tüm olgular	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
KAYDEDİLEN	7.866		12.935		5.609		18.544	
TB değil	1		171		134		305	
TOPLAM TB	7.865		12.764		5.475		18.239	
Kür	4.585	58,30						
Tedaviyi tamamlama	2.547	32,38						
Tedavi başarısı	7.132	90,68	11.559	90,56	5.012	91,54	16.571	90,85
Tedaviyi terk	327	4,16	544	4,26	208	3,80	752	4,12
Tedavi başarısızlığı	56	0,71	69	0,54	1	0,02	70	0,38
Nakil giden	0	0,00	3	0,02	2	0,04	5	0,03
Ölüm	214	2,72	381	2,98	136	2,48	517	2,83
Tedavisi devam eden	136	1,73	208	1,63	116	2,12	324	1,78
Tedavi sonucu bilinmeyen	0	0,00	0	0,00	0	0,00	0	0,00

*Yayma (+) AC TB hastaları için, “Kür” + “Tedavi tamamlama” toplamı “Tedavi başarısı”nı oluşturmaktadır.

Tablo 39. Tedavi görmüş olgularda tedavi sonuçları, 2006 hastaları

	Yayma (+) AC		Akciğer		Akciğer dışı		Tüm olgular	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
KAYDEDİLEN	1.266		1.805		177		1.982	
TB değil	4		22		9		31	
TOPLAM TB	1.262		1783		168		1951	
Kür	564	36.30						
Tedaviyi tamamlama	364	34.10						
Tedavi başarısı	928	73.53	1330	74.59	144	85.71	1.474	75.55
Tedaviyi terk	135	10.70	193	10.82	9	5.36	202	10.35
Tedavi başarısızlığı	25	1.98	29	1.63	0	0.00	29	1.49
Nakil giden	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00
Ölüm	58	4.60	86	4.82	5	2.98	91	4.66
Tedavisi devam eden	116	9.19	145	8.13	10	5.95	155	7.94
Tedavi sonucu bilinmeyen	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00

*Yayma (+) AC TB hastaları için, “Kür” + “Tedavi tamamlama” toplamı “Tedavi başarısı”nı oluşturmaktadır.

Tablo 40. Tüm olgularda tedavi sonuçları, 2006 hastaları

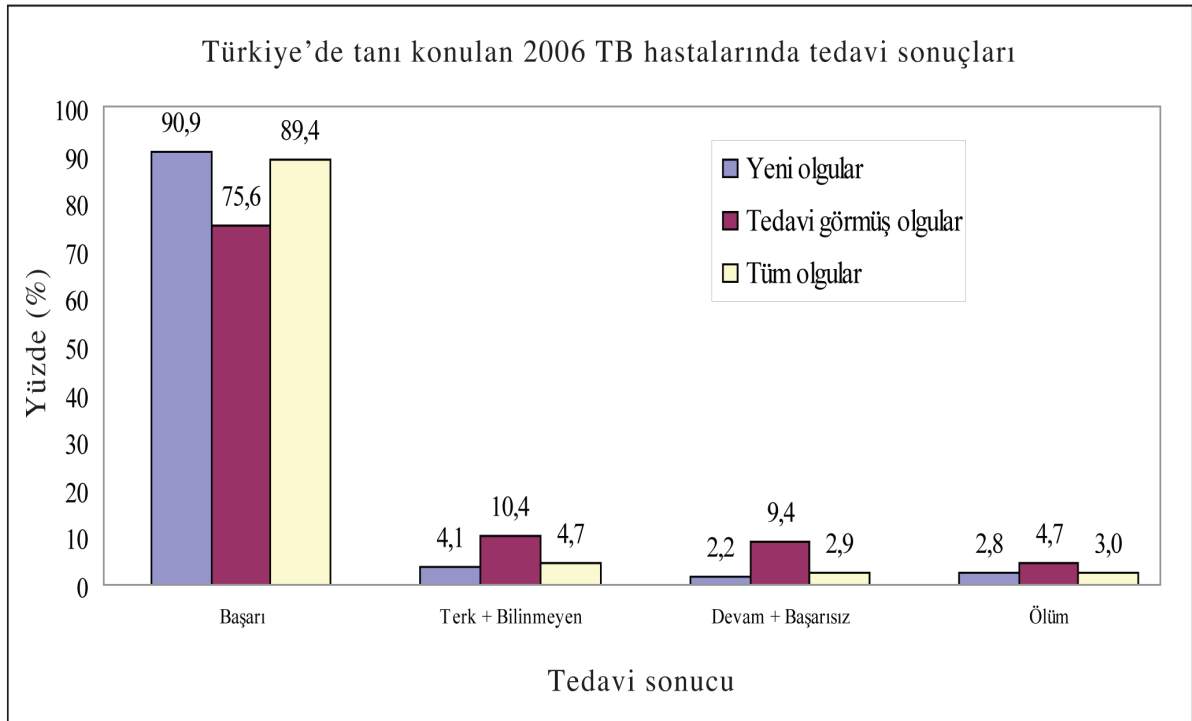
	Yayma (+) AC		Akciğer		Akciğer dışı		Tüm olgular	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
KAYDEDİLEN	9.132		14.740		5.786		20.526	
TB değil	5		193		143		336	
TOPLAM TB	9.127		14.547		5.643		20.190	
Kür	5.149	44.10						
Tedaviyi tamamlama	2.911	43.10						
Tedavi başarısı	8.060	88.31	12.889	88.60	5.156	91.37	18.045	89.38
Tedaviyi terk	462	5.06	737	5.07	217	3.85	954	4.73
Tedavi başarısızlığı	81	0.89	98	0.67	1	0.02	99	0.49
Nakil giden	0	0.00	3	0.02	2	0.04	5	0.02
Ölüm	272	2.98	467	3.21	141	2.50	608	3.01
Tedavisi devam eden	252	2.76	353	2.43	126	2.23	479	2.37
Tedavi sonucu bilinmeyen	0	0.00	0	0.00	0	0.00	0	0.00

*Yayma (+) AC TB hastaları için, “Kür” + “Tedavi tamamlama” toplamı “Tedavi başarısı”nı oluşturmaktadır.

Tablo 41. Tedavi sonuçlarının gruplanmış sunumu, 2006 kohortu

	Yeni olgu		Tedavi görmüş olgu		Tüm olgular*	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Başarı	16.571	90,9	1.474	75,6	18.045	89,4
Terk + bilinmeyen	752	4,1	202	10,4	954	4,7
Devam + başarısız	394	2,2	184	9,4	578	2,9
Ölüm	517	2,8	91	4,7	608	3,0

*Yurtdışına nakil giden 5 hasta tabloda yer almamıştır.

Şekil 13. Dispanserlerde 2006 yılında kayda alınan TB hastalarının tedavi sonuçları

Tablo 42. 2006 yılında kayıt ve tedavi altına alınan toplam TB olgularının cinsiyete göre tedavi sonuçlarının sayısal ve yüzde dağılımı

	Tedavi başarısı		Ölüm		Tedavi başarısızlığı		Tedavi terk		Nakil giden**		Halen tedavide		Bilinmiyor		Toplam*	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Erkek	11.469	88,0	436	3,3	79	0,6	725	5,6	4	0,0	322	2,5	0	0,0	13.035	100
Kadın	6.576	91,9	172	2,4	20	0,3	229	3,2	1	0,0	157	2,2	0	0,0	7.155	100
Toplam	18.045	89,4	608	3,0	99	0,5	954	4,7	5	0,0	479	2,4	0	0,0	20.190	100

* Satır yüzdeleri alınmıştır.

** Nakil giden sayıları çok düşük olduğundan %0,0 olarak hesaplanmıştır, ihmal edilebilecek düzeydedir.

Tablo 43. 2006 yılında kayıt ve tedavi altına alınan toplam TB vakalarının yaş grubu ve cinsiyete göre tedavi sonuçları

	TEDAVİ BAŞARISI									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	110	406	1.883	1.447	865	641	579	645		6.576
Erkek	131	379	2.574	2.651	1.893	1.781	1.110	950		11.469
Toplam	241	785	4.457	4.098	2.758	2.422	1.689	1.595		18.045
	ÖLÜM									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	3	3	9	5	16	13	29	94		172
Erkek	5	2	17	15	40	66	107	184		436
Toplam	8	5	26	20	56	79	136	278		608
	TEDAVİ BAŞARISIZLIĞI									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	-	-	6	7	2	4	-	1		20
Erkek	-	-	16	21	16	15	7	4		79
Toplam	-	-	22	28	18	19	7	5		99
	TEDAVİ TERK									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	7	19	61	44	17	27	19	35		229
Erkek	3	12	176	173	153	117	52	39		725
Toplam	10	31	237	217	170	144	71	74		954
	NAKİL GİDEN									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	-	-	1	-	-	-	-	-		1
Erkek	-	-	3	-	-	1	-	-		4
Toplam	-	-	4	-	-	1	-	-		5
	HALEN TEDAVİDE									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	5	15	38	39	16	13	17	14		157
Erkek	2	10	43	89	60	61	33	24		322
Toplam	7	25	81	128	76	74	50	38		479
	GENEL TOPLAM									TOPLAM
	0-4	5-14	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		
Kadın	125	443	1.998	1.542	916	698	644	789		7.155
Erkek	w	403	2.829	2.949	2.162	2.041	1.309	1.201		13.035
TOPLAM	266	846	4.827	4.491	3.078	2.739	1.953	1.990		20.190

Tablo 44. Bütün TB hastalarında illere göre tedavi sonuçları, 2006 yılı kohortu

İLLER	Toplam olgu**	Tedavi başarısı*		Tedavi terk, Bilinmiyor		Halen tedavide, Başarısız		Ölüm	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
ADANA	510	480	94.1	10	2.0	14	2.7	6	1.2
ADİYAMAN	100	85	85.0	9	9.0	2	2.0	4	4.0
AFYON	80	72	90.0	1	1.3	0	0.0	7	8.8
AĞRI	71	57	80.3	7	9.9	2	2.8	5	7.0
AKSARAY	40	35	87.5	5	12.5	0	0.0	0	0.0
AMASYA	65	59	90.8	3	4.6	0	0.0	3	4.6
ANKARA	661	600	90.8	32	4.8	12	1.8	17	2.6
ANTALYA	309	268	86.7	17	5.5	16	5.2	8	2.6
ARDAHAN	15	14	93.3	1	6.7	0	0.0	0	0.0
ARTVİN	58	51	87.9	1	1.7	2	3.4	4	6.9
AYDIN	256	231	90.2	6	2.3	3	1.2	16	6.3
BALIKESİR	371	339	91.4	8	2.2	3	0.8	21	5.7
BARTIN	140	132	94.3	0	0.0	2	1.4	6	4.3
BATMAN	123	102	82.9	7	5.7	6	4.9	8	6.5
BAYBURT	11	9	81.8	0	0.0	2	18.2	0	0.0
BİLECİK	34	29	85.3	2	5.9	1	2.9	2	5.9
BİNGÖL	37	35	94.6	0	0.0	0	0.0	2	5.4
BİTLİS	36	28	77.8	4	11.1	3	8.3	1	2.8
BOLU	46	42	91.3	0	0.0	2	4.3	2	4.3
BURDUR	27	23	85.2	3	11.1	0	0.0	1	3.7
BURSA	809	713	88.1	30	3.7	32	4.0	34	4.2
ÇANAKKALE	193	177	91.7	7	3.6	3	1.6	6	3.1
ÇANKIRI	31	28	90.3	2	6.5	0	0.0	1	3.2
ÇORUM	99	85	85.9	4	4.0	3	3.0	7	7.1
DENİZLİ	150	139	92.7	2	1.3	1	0.7	8	5.3
DİYARBAKIR	385	331	86.0	28	7.3	15	3.9	11	2.9
DÜZCE	119	113	95.0	0	0.0	1	0.8	5	4.2
EDİRNE	160	128	80.0	5	3.1	11	6.9	16	10.0
ELAZIĞ	142	114	80.3	23	16.2	1	0.7	4	2.8
ERZİNCAN	30	24	80.0	1	3.3	3	10.0	2	6.7
ERZURUM	154	129	83.8	17	11.0	3	1.9	5	3.2
ESKİŞEHİR	100	93	93.0	1	1.0	4	4.0	2	2.0
GAZİANTEP	340	305	89.7	13	3.8	8	2.4	14	4.1
GİRESUN	206	177	85.9	12	5.8	7	3.4	10	4.9
GÜMÜŞHANE	22	16	72.7	0	0.0	6	27.3	0	0.0
HAKKARİ	22	18	81.8	3	13.6	0	0.0	1	4.5
HATAY	182	154	84.6	10	5.5	12	6.6	6	3.3
İĞDIR	30	27	90.0	0	0.0	1	3.3	2	6.7
ISPARTA	48	45	93.8	0	0.0	1	2.1	2	4.2
İSTANBUL	6.543	5.919	90.5	406	6.2	135	2.1	83	1.3
İZMİR	1.036	912	88.0	52	5.0	27	2.6	45	4.3
K.MARAŞ	122	114	93.4	2	1.6	4	3.3	2	1.6

Tablo 44. Bütün TB hastalarında illere göre tedavi sonuçları, 2006 yılı kohortu (devamı)

İLLER	Toplam olgu**	Tedavi başarısı*		Tedavi terk, Bilinmiyor		Halen tedavide, Başarısız		Ölüm	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
KARABÜK	64	62	96.9	1	1.6	0	0.0	1	1.6
KARAMAN	33	32	97.0	0	0.0	0	0.0	1	3.0
KARS	52	42	80.8	5	9.6	1	1.9	4	7.7
KASTAMONU	65	56	86.2	5	7.7	1	1.5	3	4.6
KAYSERİ	195	177	90.8	5	2.6	7	3.6	6	3.1
KİLİS	25	21	84.0	1	4.0	1	4.0	2	8.0
KIRIKKALE	41	37	90.2	2	4.9	1	2.4	1	2.4
KIRKLARELİ	181	163	90.1	6	3.3	6	3.3	6	3.3
KİRŞEHİR	27	23	85.2	3	11.1	0	0.0	1	3.7
KOCAELİ	477	413	86.6	20	4.2	32	6.7	12	2.5
KONYA	278	244	87.8	5	1.8	15	5.4	14	5.0
KÜTAHYA	108	102	94.4	1	0.9	0	0.0	5	4.6
MALATYA	210	191	91.0	9	4.3	5	2.4	5	2.4
MANİSA	351	317	90.3	4	1.1	11	3.1	19	5.4
MARDİN	100	89	89.0	2	2.0	3	3.0	6	6.0
MERSİN	388	351	90.5	14	3.6	13	3.4	10	2.6
MUĞLA	114	102	89.5	2	1.8	4	3.5	6	5.3
MUŞ	72	67	93.1	5	6.9	0	0.0	0	0.0
NEVŞEHİR	37	33	89.2	2	5.4	0	0.0	2	5.4
NİĞDE	40	35	87.5	0	0.0	0	0.0	5	12.5
ORDU	285	244	85.6	17	6.0	10	3.5	14	4.9
OSMANİYE	118	106	89.8	3	2.5	2	1.7	7	5.9
RİZE	128	117	91.4	4	3.1	4	3.1	3	2.3
SAKARYA	391	361	92.3	5	1.3	11	2.8	14	3.6
SAMSUN	378	346	91.5	21	5.6	4	1.1	7	1.9
SİİRT	61	47	77.0	12	19.7	2	3.3	0	0.0
SİNOP	67	60	89.6	3	4.5	1	1.5	3	4.5
SİVAS	134	123	91.8	4	3.0	0	0.0	7	5.2
ŞANLIURFA	354	306	86.4	12	3.4	30	8.5	6	1.7
ŞIRNAK	112	99	88.4	5	4.5	7	6.3	1	0.9
TEKİRDAĞ	296	252	85.1	6	2.0	27	9.1	11	3.7
TOKAT	160	132	82.5	11	6.9	6	3.8	11	6.9
TRABZON	305	280	91.8	3	1.0	9	3.0	13	4.3
TUNCELİ	8	8	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
UŞAK	51	43	84.3	1	2.0	3	5.9	4	7.8
VAN	182	157	86.3	12	6.6	4	2.2	9	4.9
YALOVA	61	56	91.8	2	3.3	2	3.3	1	1.6
YOZGAT	60	52	86.7	2	3.3	3	5.0	3	5.0
ZONGULDAK	263	247	93.9	5	1.9	5	1.9	6	2.3
TOPLAM	20.185	18.045	89.4	954	4.7	578	2.9	608	3.0

* Tedavi başarısı “kür” ve “tedavi tamamlama”nın toplamıdır.

** Adana, Ankara, Bursa, İstanbul ve Tekirdağ’da kayıt altına alınan birer hasta yurt dışına nakil gittikleri için kohorttan çıkarılmıştır.

Tablo 45. Yayma (+) akciğer TB hastalarında illere göre tedavi sonuçları, 2006 yılı kohortu

İLLER	Yayma (+) AC olgu	Kür		Tedavi Başarısı*		Tedavi terk, Bilinmiyor		Halen tedavide, Başarısız		Ölüm	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
ADANA	288	188	65.3	265	92.0	6	2.1	11	3.8	6	2.1
ADİYAMAN	34	0	0.0	28	82.4	3	8.8	1	2.9	2	5.9
AFYON	24	11	45.8	21	87.5	0	0.0	0	0.0	3	12.5
AĞRI	26	1	3.8	21	80.8	1	3.8	2	7.7	2	7.7
AKSARAY	13	6	46.2	10	76.9	3	23.1	0	0.0	0	0.0
AMASYA	14	9	64.3	13	92.9	0	0.0	0	0.0	1	7.1
ANKARA	288	229	79.5	257	89.2	16	5.6	7	2.4	8	2.8
ANTALYA	131	36	27.5	115	87.8	7	5.3	5	3.8	4	3.1
ARDAHAN	8	7	87.5	8	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
ARTVİN	21	11	52.4	18	85.7	1	4.8	1	4.8	1	4.8
AYDIN	146	118	80.8	130	89.0	5	3.4	3	2.1	8	5.5
BALIKESİR	177	77	43.5	163	92.1	4	2.3	2	1.1	8	4.5
BARTIN	43	39	90.7	40	93.0	0	0.0	1	2.3	2	4.7
BATMAN	24	18	75.0	19	79.2	2	8.3	3	12.5	0	0.0
BAYBURT	0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
BİLECİK	13	10	76.9	10	76.9	1	7.7	1	7.7	1	7.7
BİNGÖL	15	15	100.0	15	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
BİTLİS	6	2	33.3	4	66.7	1	16.7	1	16.7	0	0.0
BOLU	23	11	47.8	19	82.6	0	0.0	2	8.7	2	8.7
BURDUR	11	10	90.9	11	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
BURSA	354	165	46.6	304	85.9	16	4.5	16	4.5	18	5.1
ÇANAKKALE	61	54	88.5	57	93.4	3	4.9	1	1.6	0	0.0
ÇANKIRI	10	7	70.0	9	90.0	1	10.0	0	0.0	0	0.0
ÇORUM	30	24	80.0	26	86.7	1	3.3	0	0.0	3	10.0
DENİZLİ	53	46	86.8	48	90.6	0	0.0	1	1.9	4	7.5
DİYARBAKIR	167	91	54.5	140	83.8	16	9.6	8	4.8	3	1.8
DÜZCE	75	61	81.3	71	94.7	0	0.0	1	1.3	3	4.0
EDİRNE	83	49	59.0	63	75.9	3	3.6	8	9.6	9	10.8
ELAZIĞ	49	1	2.0	42	85.7	6	12.2	0	0.0	1	2.0
ERZİNCAN	9	0	0.0	6	66.7	0	0.0	2	22.2	1	11.1
ERZURUM	37	15	40.5	33	89.2	3	8.1	0	0.0	1	2.7
ESKİŞEHİR	31	12	38.7	28	90.3	1	3.2	2	6.5	0	0.0
GAZİANTEP	147	112	76.2	130	88.4	5	3.4	7	4.8	5	3.4
GİRESUN	93	17	18.3	85	91.4	3	3.2	1	1.1	4	4.3
GÜMÜŞHANE	10	2	20.0	7	70.0	0	0.0	3	30.0	0	0.0
HAKKARİ	2	1	50.0	2	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
HATAY	97	48	49.5	82	84.5	8	8.2	5	5.2	2	2.1
İĞDIR	13	1	7.7	11	84.6	0	0.0	1	7.7	1	7.7
ISPARTA	12	11	91.7	11	91.7	0	0.0	0	0.0	1	8.3
İSTANBUL	3.266	1.876	57.4	2.913	89.2	227	7.0	85	2.6	41	1.3
İZMİR	491	329	67.0	421	85.7	27	5.5	21	4.3	22	4.5
K.MARAŞ	50	29	58.0	47	94.0	2	4.0	1	2.0	0	0.0

Tablo 45. Yayma (+) akciğer TB hastalarında illere göre tedavi sonuçları, 2006 yılı kohortu (devamı)

İLLER	Yayma (+) AC olgu	Kür		Tedavi Başarısı*		Tedavi terk, Bilinmiyor		Halen tedavide, Başarısız		Ölüm	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
KARABÜK	34	12	35.3	33	97.1	0	0.0	0	0.0	1	2.9
KARAMAN	12	12	100.0	12	100.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
KARS	13	5	38.5	11	84.6	1	7.7	0	0.0	1	7.7
KASTAMONU	28	11	39.3	24	85.7	2	7.1	0	0.0	2	7.1
KAYSERİ	58	34	58.6	52	89.7	1	1.7	4	6.9	1	1.7
KİLİS	8	4	50.0	6	75.0	0	0.0	0	0.0	2	25.0
KIRIKKALE	21	15	71.4	18	85.7	1	4.8	1	4.8	1	4.8
KIRKLARELİ	88	62	70.5	77	87.5	4	4.5	2	2.3	5	5.7
KİRŞEHİR	11	8	72.7	10	90.9	1	9.1	0	0.0	0	0.0
KOCAELİ	251	118	47.0	211	84.1	11	4.4	23	9.2	6	2.4
KONYA	119	38	31.9	105	88.2	2	1.7	7	5.9	5	4.2
KÜTAHYA	47	24	51.1	44	93.6	0	0.0	0	0.0	3	6.4
MALATYA	98	75	76.5	86	87.8	5	5.1	4	4.1	3	3.1
MANİSA	183	111	60.7	162	88.5	3	1.6	8	4.4	10	5.5
MARDİN	39	26	66.7	36	92.3	0	0.0	1	2.6	2	5.1
MERSİN	235	169	71.9	208	88.5	10	4.3	12	5.1	5	2.1
MUĞLA	66	44	66.7	56	84.8	2	3.0	4	6.1	4	6.1
MUŞ	23	15	65.2	21	91.3	2	8.7	0	0.0	0	0.0
NEVŞEHİR	11	7	63.6	10	90.9	0	0.0	0	0.0	1	9.1
NİĞDE	19	16	84.2	16	84.2	0	0.0	0	0.0	3	15.8
ORDU	97	29	29.9	79	81.4	6	6.2	6	6.2	6	6.2
OSMANİYE	56	37	66.1	50	89.3	1	1.8	1	1.8	4	7.1
RİZE	47	25	53.2	41	87.2	2	4.3	3	6.4	1	2.1
SAKARYA	176	84	47.7	158	89.8	2	1.1	6	3.4	10	5.7
SAMSUN	179	61	34.1	163	91.1	13	7.3	2	1.1	1	0.6
SİİRT	10	1	10.0	8	80.0	2	20.0	0	0.0	0	0.0
SİNOP	33	25	75.8	29	87.9	2	6.1	1	3.0	1	3.0
SİVAS	39	10	25.6	35	89.7	1	2.6	0	0.0	3	7.7
ŞANLIURFA	142	69	48.6	122	85.9	2	1.4	16	11.3	2	1.4
ŞIRNAK	7	3	42.9	6	85.7	0	0.0	1	14.3	0	0.0
TEKİRDAĞ	91	15	16.5	76	83.5	1	1.1	11	12.1	3	3.3
TOKAT	57	6	10.5	47	82.5	4	7.0	2	3.5	4	7.0
TRABZON	144	86	59.7	130	90.3	3	2.1	5	3.5	6	4.2
TUNCELİ	0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
UŞAK	23	3	13.0	18	78.3	1	4.3	1	4.3	3	13.0
VAN	27	13	48.1	23	85.2	1	3.7	1	3.7	2	7.4
YALOVA	32	14	43.8	29	90.6	1	3.1	1	3.1	1	3.1
YOZGAT	27	21	77.8	23	85.2	1	3.7	2	7.4	1	3.7
ZONGULDAK	131	92	70.2	122	93.1	2	1.5	5	3.8	2	1.5
TOPLAM	9.127	5.149	56.4	8.060	88.3	462	5.1	333	3.6	272	3.0

* Tedavi başarısı “kür” ve “tedavi tamamlama”nın toplamıdır.

Tablo 46. Türkiye’de 2005, 2006 ve 2007 yıllarında Verem Savaşı Dispanserlerinde kayıt ve tedavi altına alınan bütün TB olgularının genel değerlendirmesi

GENEL DEĞERLENDİRME		2005		2006		2007	
		n	%	n	%	n	%
Yaş grubu	0-4	286	1,4	266	1,3	197	1,0
	5-14	921	4,6	846	4,2	787	4,0
	15-24	4.930	24,4	4.827	23,9	4.521	23,0
	25-34	4.425	21,9	4.491	22,2	4.354	22,1
	35-44	3.151	15,6	3.078	15,2	3.008	15,3
	45-54	2.769	13,7	2.739	13,6	2.807	14,3
	55-64	1.834	9,1	1.953	9,7	1.936	9,8
	65+	1.881	9,3	1.990	9,9	2.084	10,6
	Toplam	20.197	100,0	20.190	100,0	19.694	100,0
Ortalama±ss: 37,4±18,2 Ortanca: 34				En az-En çok: 0-98			
Cinsiyet	Erkek	13.154	65,1	13.035	64,6	12.381	62,9
	Kadın	7.043	34,9	7.155	35,4	7.313	37,1
	Toplam	20.197	100,0	20.190	100,0	19.694	100,0
Hastalık yeri	Akciğer	14.770	73,1	14.547	72,1	13.690	69,5
	Akciğer dışı	5427	26,9	5.643	27,9	6.004	30,5
	Toplam	20.197	100,0	20.190	100,0	19.694	100,0
Tedavi sonucu	Tedavi başarısı	17.677	87,5	18.045	89,4		
	Ölüm	546	2,7	608	3,0		
	Tedavi başarısızlığı	76	0,4	99	0,5		
	Tedavi terk	1.096	5,4	954	4,7		
	Nakil giden	239	1,2	5	0,0		
	Halen tedavide	507	2,5	479	2,4		
	Bilinmiyor	56	0,3	-	0,0		
Toplam	20.197	100,0	20190	100,0			
Olgu tanımı	Yeni	18.448	91,3	18.239	90,3	17.781	90,3
	Nüks	1.480	7,3	1.507	7,5	1.460	7,4
	Tedaviyi terkten dönen	223	1,1	351	1,7	329	1,7
	Tedavi başarısızlığından gelen	26	0,1	55	0,3	72	0,4
	Kronik	20	0,1	38	0,2	24	0,1
	Bilinmiyor	-	0,0	-	0,0	28	0,1
	Toplam	20.197	100,0	20.190	100,0	19.694	100,0
Tutulan organ	Plevra	2.233	37,6	2.628	41,8	2.560	38,3
	Ekstratorasik LAP	1.593	26,8	1.637	26,1	1.913	28,6
	Gastrointestinal sistem, Periton	267	4,5	319	5,1	386	5,8
	İntratorasik LAP	329	5,5	289	4,6	323	4,8
	Genitouriner sistem	261	4,4	301	4,8	327	4,9
	Vertebra dışı kemik/kklem	245	4,1	219	3,5	233	3,5
	Vertebra	157	2,6	168	2,7	187	2,8
	Meninks	136	2,3	154	2,5	155	2,3
	Miliyer	124	2,1	151	2,4	130	1,9
	Menenjit dışı MSS	28	0,5	9	0,1	29	0,4
	Diğer	536	9,0	380	6,1	447	6,7
	Bilinmiyor	29	0,5	25	0,4	-	0,0
	Toplam	5.938	100,0	6.280	100,0	6.690	100,0

VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Bu raporun, tüberkülozlu hastalar ile ilgili veri kaynağı, Verem Savaşı Dispanserlerinde, VSD-10 Tüberkülozlu Hasta Kayıt Defteri’ne bilgileri kayıt edilen TB tanısı olarak tedavisi başlanan kişilerin kayıtlarıdır. Yılda bir kez olmak üzere bu bilgiler dispanserlerden TUTSA formuna geçirilmek suretiyle toplanmaktadır. TUTSA formları ile toplanan veriler eksiklikler ve tutarsızlıklar açısından Epidemiyolojik Değerlendirme ve İstatistik Şube Müdürlüğü personeli tarafından kontrol edilmekte, eksikler ve tutarsızlıklar mümkün olduğunca giderilmektedir. Bazen tek bir veri alanının düzeltilmesi için sayısız e-posta, faks ve telefon iletişimi kurulmaktadır. Doğrulama süreci oldukça yoğun ve yorucu bir çaba gerektirmektedir.

Eksikleri tamamlanan ve tutarsızlıkları azami derecede giderilen bilgiler Access tabanlı olarak hazırlanan TUTSA yazılımına bu konuda eğitim almış 4 personel tarafından dikkatle girilmektedir. Veri giriş ve düzeltme işlemi için farklı düzeyde yetkilendirme mevcuttur. Veri düzeltme yetkisi sadece Şube Müdüründe bulunmaktadır. Veriler son halini aldıktan sonra veri tabanı kilitlenerek, her türlü değişikliğe kapatılmaktadır. Böylece yanlışlıkla veri değişikliği yapılma ihtimali giderilmektedir. Ayrıca tüm veriler hem veri girişi sırasında günlük olarak hem de veri girişi bittikten sonra son kopya olarak harici bir bellekte de yedeklenmektedir.

Yazılımın bir ana sayfası vardır ve çok az veri alanı sayısal veri girişi gerektirmekte, çoğunlukla seçenekli alanlarda bir seçenek işaretlenerek veri girişi sağlanmaktadır. Birbiri ile tutarsızlık gösterebilecek veri girişlerinin, insan hatası ile yapılmasını engellemek için, veri girişi sırasında uyumsuz seçenekler otomatik olarak işlevsiz hale dönüşmektedir.

Örneğin tedavi sonucunun “Kür” olarak işaretlenebilmesi için TB olgusunun bir yıl önceki raporlama kaydında balgam yaymasının “pozitif” olması gerekmektedir. Tanı aşamasında yayma pozitif olmayan bir kişinin tedavi sonucu tanımı gereği “kür” olamaz. Bu durumda, tanı aşamasında yayması pozitif olmayan bir olgu tedavi sonucu işlenmek üzere bir yıl sonra geri çağırıldığında, tedavi seçenekleri içinde “Kür” seçeneği soluk ve işlevsiz olarak görülmektedir.

Böylece kağıt formda yanlış işaretlenmiş ve kontrolde gözden kaçmış olsa bile bu durum veri giriş aşamasında gözden kaçmamaktadır. Bu şekilde verilerin yanlış veya eksik girilmesini asgariye indirecek önlemler alınmakta ve tecrübeler ışığında her yıl yeni kontrol otomatikleri programa eklenmektedir. Bu hali ile yazılım, yaşayan bir yazılımdır ve gerektiğinde düzeltme ve güncellemeler yapılmaktadır.

Birkaç ay süren veri giriş çalışmalarından sonra, veriler gerek gözle tek tek izlenerek, gerek çeşitli kombinasyonları çağrılarak tekrar bir ayıklama ve düzeltme aşamasından geçmektedir.

Yazılım, bütün verileri Excel programına sütunlar halinde EuroTB kodları ile aktarmaktadır. Program, veri girişi sırasında, her hastaya ayrıca bir sıra numarası vermektedir. Bu numaraya TUTSA numarası denilmektedir ve hastaların gereğinde tek bir numara ile kolayca çağrılmasında kullanılmaktadır. Excel veri tabanına aktarılan hastalar isimleri ve TC kimlik numaraları ile kayıtlı oldukları dispanser adı hariç tamamen kodlu bir Excel satırı olarak görülmektedir. Örneğin bir hastaya ait satırda tedavi sonucu 1 olarak kodlu ise kür, 2 olarak kodlu ise tedavi tamamlama gibi. Kodların listesi bütün ülkelerde standarttır. Ayrıca kodlanan veri alanının tanımı ve kapsamı da standarttır.

Açıklanan şekilde Excel programına aktarılan veriler, önce gözle tek tek taranır. İsim olarak örneğin “Ayşe” girilmiş bir kişinin erkek olarak kodlanmış olması durumunda düzeltme yapılır. Fakat bazı isimler hem kız hem erkek adı olabilmektedir. Bu kişilerin cinsiyeti, dispanserlerinden ayrıca telefon veya e-posta yolu ile tekrar sorularak teyit edilir. Bazen de çok bilinen bir isim yanlış yazılmış olarak rastlanılabilir. Örneğin “Mehmet” adı “Mahmet” olarak yazılmış ise yıllar arası karşılaştırmada, nakil ve birden çok kayıtlı hastaların ayıklanması sırasında tereddüt yaratacağından, mutlaka TC kimlik numarasına göre “www.nvi.gov.tr” adresinden veya TC kimlik numarası yok ise dispanserinden sorularak düzeltilir.

Bu aşamayı birden fazla kayıt edilen hastaların ayıklanması işlemi takip etmektedir. Hastalar ayrı ayrı listeler ile hem TC kimlik numarası sırasına göre hem de alfabetik isim ve soyadı sırasına göre 3 ayrı liste haline dönüştürülür. Aynı yıl içinde birden çok dispanserde kaydına rastlanan hastaların tarih açısından ilk kayıtları, olgu tanımlarının aynı olması şartı ile saklanır ve diğeri silinerek, silinen olgular ayrı bir liste haline getirilir. Bu liste oldukça önemlidir çünkü hasta ilk kayıt olduğu yerde “nakil giden” olarak görünecek fakat asıl tedavi sonucu bir yıl sonra, takip altında iken nakil gittiği dispanserden öğrenilecektir.

Ayıklama üç ayrı listede (TC kimlik numarasına göre, isme göre, soyadına göre) ayrı ayrı yapılır. Böylece gözden kaçmalar asgariye indirilmeye çalışılır. Sadece tüm bilgiler eşlenebildiğinde iki olgunun aynı olduğuna kanaat getirilerek ve Şube Müdürünün onayı ile silinme yapılması mümkündür. Veri girişi yapan personel ile şube müdürünün program açma şifreleri farklı yetki düzeyleri içermektedir ve veri girişi yapan kişiler olgu silme, kayıtlı bilgi düzeltme gibi kritik işlemleri sorumlunun onayını almadan yapamazlar.

Ayıklama tamamlandıktan sonra, son işlem olarak bazı veri kombinasyonları çağrılır ve bir hata olup olmadığı kontrol edilir. Örneğin, bir dispanserin verisinin girişi unutulmuş olabilir. Önce her dispanserde belirli miktarda bir hastanın kayıtlı olup olmadığı denetlenir. Hiç kayıt içermeyen bir dispanser varsa mutlaka ona ait veri girişinin yapılmamış olduğu anlaşılır. Bunu müteakip, başka kontroller de yapılır. Örneğin bütün hastaları “yeni” olan bir dispanser olup olmadığı kontrol edilir. Bütün hastaların yeni olması durumu esasen pek mümkün değildir. Böyle olduğu takdirde kağıt formlar ve hatta VSD-10 doldurulurken bazı hatalar yapılmış olabileceğine işaret edebilir. Bu durumda dispanser hekimi ile görüşülerek böyle bir hata olup olmayacağı araştırılır.

Son derece yoğun emek gerektiren bu veri kontrol, düzeltme, giriş ve tekrar ayıklama işleminden sonra analiz aşamasına gelinir.

Yazılım otomatik analize izin vermeyen bir yazılımdır. O nedenle analizler daha çok Excel programında otomatik filtreleme ile süzülen veri kombinasyonlarının yine elle Excel tablolarına aktarılarak toplam ve yüzdelerin bulunması ile yapılır.

Tablolarda kodlar yerine kodların açıklamalarının yazılmasıyla analizler sona erer. Daha sonra verilerin yorumlanması ve raporlanması aşaması gelecektir.

Elde edilen analiz sonuçları aynı zamanda uluslararası raporlama için Bulaşıcı Hastalıklar İçin Sürveyans Ağı (CISID) formlarına doldurulur. Ayrıca isim, soyadı, TC kimlik no gibi hastalara

ait kişisel bilgiler ayıklandıktan sonra veri seti d-base dosyası olarak CISID formu ile beraber DSÖ-Avrupa Bölgesi TB Sürveyans Ağına da gönderilir. EuroTB 2007 yılına kadar Avrupa Birliğinin TB verilerini toplayip online ve yazılı olarak sundu. 2008 yılında Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi (ECDC) bu görevi devraldı. DSÖ ve Avrupa Hastalık Kontrol Merkezi ortak bir TB Sürveyans Ağı kurdu. Bu sürveyans ağına gönderilen bilgiler, internet üzerinden CISID formu ile Şube Müdürlüğüne verilen bir şifre ile doldurulmaya başlanmıştır.

Şekil 15. TUTSA ekranının genel görünümü (veri giriş ve veri çağırma ekranı)

NO	ESKİ TEDAVİ VAR	ÖNC. TED. TAMAMI	KÜLTÜR	MİKROSKOPİ	H DİRENCİ	R DİRENCİ	E DİRENCİ	S DİRENCİ	BASIL TİPİ	DOTS	OLU
1	TANIMSIZ	9BİLDİNİYOR	1POZİTİF	1POZİTİF	2DİRENÇLİ	2DİRENÇLİ	2DİRENÇLİ	2DİRENÇLİ	2M.BOVİS	1KULLANILDI	EDV
2	TANIMSIZ	9BİLDİNİYOR	2NEGATİF	2NEGATİF	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	2DOTS HARİCİ	EDV
3	TANIMSIZ	9BİLDİNİYOR	1POZİTİF	1POZİTİF	2DİRENÇLİ	1HASSAS	1HASSAS	2DİRENÇLİ	2M.BOVİS	1KULLANILDI	EDV
4	TANIMSIZ	9BİLDİNİYOR	1POZİTİF	1POZİTİF	2DİRENÇLİ	1HASSAS	1HASSAS	2DİRENÇLİ	2M.BOVİS	1KULLANILDI	EDV
5	1EVET	1EVET	2NEGATİF	2NEGATİF	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	1KULLANILDI	EDV
6	TANIMSIZ	9BİLDİNİYOR	1POZİTİF	2NEGATİF	2DİRENÇLİ	2DİRENÇLİ	9BİLDİNİYOR	2DİRENÇLİ	2M.BOVİS	1KULLANILDI	EDV
7	TANIMSIZ	9BİLDİNİYOR	1POZİTİF	1POZİTİF	1HASSAS	2DİRENÇLİ	2DİRENÇLİ	2DİRENÇLİ	2M.BOVİS	1KULLANILDI	EDV
8	1EVET	3BAŞARISIZ	2NEGATİF	2NEGATİF	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	9BİLDİNİYOR	2DOTS HARİCİ	EDV

Ulusal düzeyde raporlama, TUTSA üzerinden yapılmaktadır. Kağıt olarak hazırlanan TUTSA formları, yılda bir kez Mart ayında illere gönderilerek bir önceki yılın 1 Ocak - 31 Aralık tarihleri arasında kayıt altına alınan TB olgularının çeşitli bilgileri toplanmakta ve Ağustos ayına kadar bu verilerin eksikleri belirlenmekte, giderilmekte, tutarsızlıkları incelenerek doğrulanmakta ve TUTSA veri tabanına girişi yapılmaktadır. Eylül ayında ise veriler analiz edilmekte ve sonuçlar DSÖ'ye gönderilmektedir.

Bir sonraki yılın Mart ayında analiz sonuçları Küresel Rapor ile DSÖ tarafından uluslararası düzeyde, Verem Savaşı Raporu ile ulusal düzeyde duyurulmaktadır. Tedavi sonuçları ise bir yıl daha sonra, benzer bir takvim ile toplanmaktadır. Buna göre kayıt altına alınan hastaların raporlanması yukarıda tarif edilen takvim doğrultusunda yapılmaktadır:

Tablo 47. Dünyada ve Türkiye’de tüberküloz olguları ve tedavi sonuçlarının merkezi düzeyde raporlanması, veri analizi ile ulusal ve uluslararası yayımlanması için izlenen takvim

	YILLAR (X)					
	X+1 Nisan- Haziran	X+1 Eylül	X+2 Mart	X+2 Nisan- Haziran	X+2 Eylül	X+3 Mart
X yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının Bakanlığa rapor edilmesi.						
X yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının merkezde analizi sonucu DSÖ’ye gönderilmesi						
X yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının ulusal ve uluslararası olarak yayımlanması						
X yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının tedavi sonuçlarının Bakanlığa rapor edilmesi						
X+1 yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının Bakanlığa rapor edilmesi.						
X yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının tedavi sonuçlarının merkezde analizi sonucu DSÖ’ye gönderilmesi						
X+1 yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının merkezde analizi sonucu DSÖ’ye gönderilmesi						
X yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının tedavi sonuçlarının ulusal ve uluslararası olarak yayımlanması						
X+1 yılında (1 Ocak – 31 Aralık) kayıt altına alınan TB olgularının ulusal ve uluslararası olarak yayımlanması						

Bu takvimi ilk kez inceleyenler genellikle çok geç veri toplandığı ve neden gerçek zamanlı verilere ulaşamadığı sorusunu sormaktadır. Gerçekten de 2005 yılında tanı alan bir hastanın merkezi düzeyde raporlanması 2006 yılı ilk yarısında olmakta, bu raporlamanın analiz edilerek yayımlanması ise 2007 Mart ayını bulmaktadır. Aynı hastanın tedavi sonucu 2007 yılında öğrenilmekte ve analiz edilerek yayımlanması 2008 Mart ayını bulmaktadır.

Bununla beraber, teknik ayrıntılara girildikçe, bu takvim anlam kazanmaktadır. Öncelikle ulusal ve uluslararası raporlama bu kadar zaman almakla beraber il düzeyinde hasta raporlaması ve müdahale farklı olmaktadır. Zaten VSD-17 gibi aylık formlar ile hastaların tanı ve tedavisi için yapılan işlemler aylık olarak ayrıca takip edilmektedir.

Ayrıca, tüberküloz hastalarının verileri bir yıllık bir kohort olarak analiz edilmektedir. Bu sadece ülkemizde böyle değildir. DSÖ’nün 6 bölgesinde veri toplama, analiz ve yayımlama bu takvime göre yapılmaktadır.

Tüberküloz hastalarının ilaç duyarlılık testi sonuçları, örnek alındıktan yaklaşık 3 ay sonra çıkmaktadır. Bu şartlar altında örneğin 31 Aralık 2005 tarihinde kayıt altına alınarak bakteriyolojik

inceleme için örnekleri alınan bir kişinin test sonucu 31 Mart 2006 tarihinde alınabilecektir. Bu şartlar altında 1 Ocak 2005 ile 31 Aralık 2005 tarihleri arasında VSD'de kayıt altına alınan hastaların verilerinin tam ve eksiksiz olarak topluca alınabileceği en erken dönem Nisan 2006 olmaktadır. Tüberküloz tedavisi ise 6-12 ay sürmektedir. Bu nedenle aynı dönemde kayıt edilen hastaların tedavi sonuçlarını eksiksiz ve topluca almak için en uygun dönem ise Ocak 2007 tarihinden itibaren başlayacaktır.

Bu şartlar altında yıllık (kohort) olarak analiz edilecek verilerin en uygun ve en erken toplanabileceği dönemlerin aslında yukarıdaki takvimde yer aldığı şekilde olduğu anlaşılmaktadır.

Bununla beraber her hastanın durumunun tek tek takip edileceği web-tabanlı gerçek zamanlı bir sistem zor fakat mümkündür. Fakat ulusal ve uluslararası analiz ve raporlamanın kısa vadede tüm dünyada yukarıda anlatılan süreler içinde olacağı öngörülmektedir.

Raporlamada kullanılan TUTSA formu ile VSD'lerde kayıt altına alınan olguların VSD-10 Tüberkülozlu Hasta Defterinde bulunan aşağıdaki bilgileri toplanmaktadır:

- İli ve dispanseri
- Dispansere kayıt tarihi
- Adı ve Soyadı
- Baba adı
- TC Kimlik No
- Yaşı
- Cinsiyeti (kadın, erkek ve bilinmiyor)
- Uyuşu (TC ve TC dışı olarak)
- Ülkesi (TC dışı ise)
- Olgu tanımı (yeni, nüks, tedaviyi terkten dönen, tedavi başarısızlığından gelen, nakil gelen, kronik)
- Hastalığın yeri (akciğer, akciğer dışı ve akciğer + akciğer dışı)
- Alınan materyal (balgam, idrar, vd.)
- Yayma sonucu (pozitif, negatif, bakılmadı, sonuç yok)
- Kültür sonucu (pozitif, negatif, bakılmadı, sonuç yok)
- İlaç duyarlılık testi sonucu (HRSE ilaçları için hassas, dirençli ve bilinmiyor)
- Tedavi sonucu (kür, tedavi tamamlama, tedaviyi terk, tedavi başarısızlığı, ölüm, nakil giden)
- DGT uygulaması durumu (Evet, Hayır, Kısmen)

TANIMLAR ve VERİ STANDARTLARI

2005 yılında Sürveyans sistemi gözden geçirilmiş ve veri alanları için DSÖ-EuroTB tanımları kullanılmaya başlanmıştır. Bu tanımlar aşağıda verilmiştir.

Önceki Tedavi Öyküsüne Göre Olgu Tanımları

Yeni Olgu: Daha önce hiç TB tedavisi görmemiş ya da bir aydan daha az tedavi almış TB olgusudur.

Nüks Olgu: Daha önce tüberküloz tanısı konularak tedavisini başarıyla tamamlamış olan hastada yeniden tüberküloz tanısı konulursa, yani balgamda basil pozitifliği saptanırsa nüks kabul edilir. Yaymasında ARB negatif ise ve klinik ve radyolojik bulguları ile tüberküloz düşünülüyorsa ayırıcı tanı olanakları olan bir üst merkeze gönderilir; burada bakteriyolojik olarak negatif olduğu halde, TB tanısı klinik ve radyolojik olarak konulabilir.

Tedaviyi Terkten Dönen Olgu: Tedaviye iki ay ya da daha uzun süre ara verdikten (tedaviyi terk) sonra yeniden yayma pozitif olarak başvuran hastalardır (bazen, yayma negatif fakat, klinik ve radyolojik değerlendirme ile aktif TB olabilir).

Tedavi Başarısızlığından Gelen Olgu: Yeni tanı konulmuş ve tedavinin başlangıcından beş ay ya da daha sonra alınan balgam örneklerinde yayma ya da kültür ile basil gösterilen hastadır.

Nakil Gelen Olgu: Başka bir dispanserde kayda alınıp tedavisi başlandıktan sonra, kayıtları ile birlikte devralınan hastadır.

Kronik Olgu: Nüks, tedaviyi terk ya da tedavi başarısızlığı nedeniyle uygulanan yeniden tedavi rejiminin sonunda hala basil pozitif olan hastalardır.

Hastalığın Yeri

Hastalığın yeri akciğerde, akciğer dışında ve hem akciğer hem de akciğer dışı tutulum birlikte olabilir.

Akciğer TB: Akciğer parankiminde, larinks veya trakea-bronş yolunda bir tutulum olmasıdır. Miliyer tutulum hem akciğer, hem de akciğer dışı TB olarak kabul edilir.

Akciğer Dışı TB: Akciğer TB olarak tanımlananlar dışındaki organlarda tutulum olmasıdır. Akciğer dışı tüberkülozu olanlar aşağıdaki sınıflamaya göre gruplandırılmaktadır:

- Plevra
- İntratorasik lenfadenit
- Ekstratorasik lenfadenit
- Vertebra
- Vertebra dışı kemik/eklem
- Menenjit
- Menenjit dışı merkezi sinir sistemi
- Genitoüriner

- Gastrointestinal, periton
- Miliyer
- Diğer

Yayma Sonucuna Göre TB Olguları

Tanıdaki balgam yayması sonucuna göre akciğer tutulumu olan olgular ikiye ayrılır:

Yayma Pozitif TB Olgusu: (a) Tanı sırasında en az iki balgam ya da indüklenmiş balgam yaymasında aside dirençli basil (ARB) pozitifliği saptanan hastalar ya da (b) balgam ya da indüklenmiş balgamda bir kez ARB pozitif bulunan ve radyolojik bulguları akciğer tüberkülozu ile uyumlu olan ve bir hekim tarafından, tüberküloz tedavisi kararı verilen hastalar ya da (c) balgam ve indüklenmiş balgam yaymasında bir kez ARB pozitif bulunan ve bu örneğin kültürü de pozitif gelen hastalardır.

Yayma Negatif TB Olgusu: (a) İki hafta ara ile balgam örnekleri alınan ve her seferinde yayma negatif olan, fakat radyolojik olarak TB ile uyumlu bulguları olan ve en az bir hafta geniş spektrumlu antibiyotik kullanılmasına rağmen klinik yanıt alınamayan ve ayırıcı tanı olanakları olan bir hastanede TB tedavisine karar verilen hastalardır. (b) Örneklerinde yayma negatif bulunan fakat kültürde üreme olan hastalardır.

Ülkemizde yayma sonuçları, pozitif, negatif, yapılmadı, yapıldı fakat sonucu yok/elde edilemedi şeklinde dört başlık altında toplanmaktadır.

Uyruk Bilgisi

Uyruk “doğum yeri” veya “vatandaşlık” durumuna göre belirlenebilir. Hangi durumun seçildiği veri gönderildiği sırada CISID formunda belirtilmektedir. Uyruk bilgisi 2005 yılında “vatandaşlık durumu” olarak tanımlandı. Aslen yabancı uyruklu TB olgularının evlilik bağı gibi nedenlerle birkaç yıldır TC vatandaşlığına geçtiklerinin ve yurt dışı bağlantılarının devam ettiğinin tespit edilmesi üzerine, riskin belirlenmesi amacıyla 2006 ve sonrasında “doğduğu ülke” olarak tanımlanmıştır.

Tedavi sonucu tanımları

Kür: Başlangıçta balgam yayması pozitif hastada, birisi tedavinin idame döneminde diğeri tedavinin tamamlandığı sırada olmak üzere en az iki kez mikroskopiyle balgam negatifliğinin gösterilmesidir.

Tedaviyi Tamamlama: Başlangıçta yayma pozitif ya da negatif olsun, tüberküloz tedavisi sonunda balgam incelemesi yapılamadığı halde, klinik ve radyolojik bulguları ile başarılı kabul edilerek tedavinin sonlandırılmasıdır. Akciğer dışı TB (AD-TB) olgularında tedavi sonucu başarılı ise bu gruba eklenir.

Tedavi Başarısı: kür ve tedavi tamamlamanın toplamıdır.

Tedaviyi Terk: Tedavisi sırasında bir hastanın iki ay ya da daha uzun süre ile ilaçlarını almamasıdır.

Tedavi Başarısızlığı: Tedavisinin 5 ya da 6. ayında hastanın balgam yayma pozitifliğinin saptanmasıdır. Pozitiflik tedavi süresince devam edebilir ya da negatifleşip yeniden pozitifleşebilir.

Ölüm: Tedavi sırasında bir tüberküloz hastasının ölmesidir. Hasta, tüberkülozdan ya da tüberküloz dışı bir nedenle ölmüş olabilir.

Nakil Giden: Hastanın başka bir dispanser bölgesine gitmesi nedeniyle tedavi sonuçlarının bilinmemesi durumudur. Bu grup hastaların tedavi sonuçlarını nakil gittiği dispanser bildirmektedir.

Türkiye genelinde, bütün nakil giden hastaların tedavi sonuçları nakil gittiği dispanserden öğrenilince, sonuçta hiç nakil giden olmaması gerekir. Pratikte ise, bazı “nakil giden” tanımı ile belli bir dispanserden ayrılan hasta başka dispansere kaydedilmediği için, yani gerçek bir nakil işlemi gerçekleşmediği için, tedavi sonucu da hiçbir dispanserde görünmediği için “tedaviyi terk” kabul edilmiştir. 2006 hastaları için nakil giden olarak belirtilen hastalar, yurt dışına nakil gidenlerdir.

Tedavisi Devam Eden: Tedavinin başlangıcından 12 ay sonra tedavi sonuçlarının belirlendiği tarihte tedavisi hala sürenleri belirtir.

Tedavi Sonucu Bilinmeyen: Bu grup hastaların tedavisinin sonucu dispanser tarafından bilinmemektedir.

TB Değil: Tedavi başlangıcında TB olarak kayda alınmış fakat daha sonra TB olmadığı kesinleşmiş olgulardır.

Bakteriyoloji İle İlgili İfadeler

Mikroskopi veya Yayma: Hastanın balgamının ya da başka incelenecek örneğinin bir lama yayılarak mikroskopi ile değerlendirilmesini anlatır. Pozitif, basilin gösterilmesidir. Negatif ise basilin görülmemesidir.

Aside Dirençli Basil (ARB): TB basili, ısıtılarak özel boya ile boyandığında, asit ile bu boyayı vermediğinden, mikroskopta farklı renkte görülür, buna ARB denilir.

Kültür: Balgam ya da başka bir örnek materyal mikroskopta incelenirken TB basilinin çoğalması için özel hazırlanmış besiyerine ekilir. Bu besiyerinde 15 gün ile 45 gün arasında basil üreyerek çoğalır. Üreme var ise kültür pozitif, üreme yok ise kültür negatif denilir.

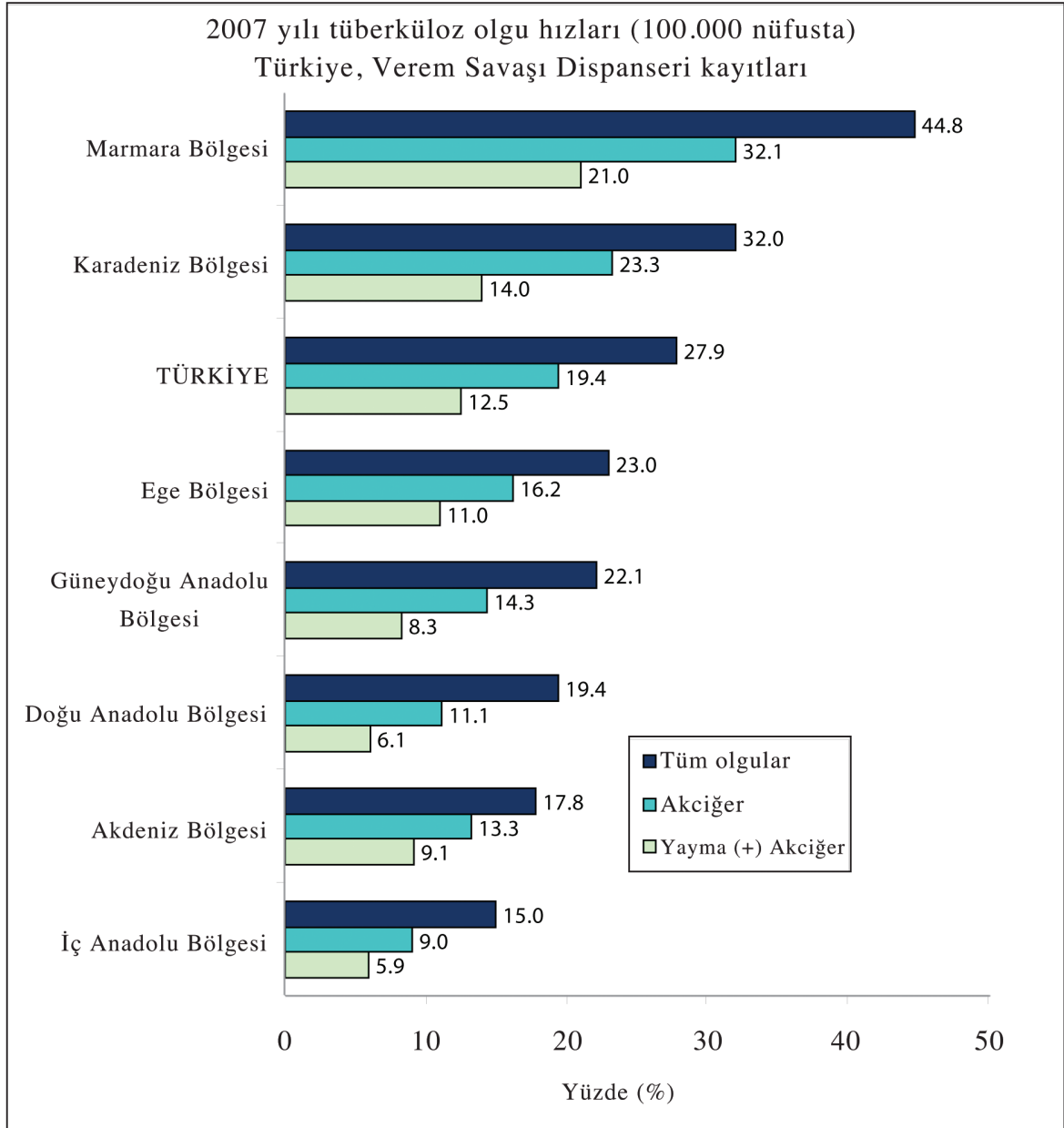
İlaç Duyarlılık Testi (İDT): İlaçlı hazırlanmış besiyerine ekilen basil eğer burada çoğalıyorsa o ilaca dirençlidir. Eğer, ilaçsız besiyerinde üreme olurken, ilaçlı besiyerinde üreme olmaz ise, ilaç etkilidir, yani basil o ilaca duyarlıdır.

Çok İlaç Dirençli Tüberküloz (ÇİD-TB): TB basilinin izoniyazid ve rifampisine birlikte direncinin olduğunu belirtir.

Yaygın İlaç Dirençli Tüberküloz (YİD-TB): ÇİD-TB hastasında bir kinolona ve bir de parenteral ilaca (amikasin, kapreomisin ya da kanamisin) direnç olması durumudur.

KAYNAKLAR

1. Tuberculosis Handbook, World Health Organisation, 1998, s 21.
2. The Global Plan to Stop TB 2006-2015, Actions for Life, StopTB Partnership, WHO, 2006, s 35-42.
3. International Standards for Tuberculosis Care (ISTC), www.who.int
4. The Patients’ Charter for Tuberculosis Care, www.stoptb.org
5. WHO, Standard Procedures Manual, Scientific Publication, No 418.
6. Global tuberculosis control: surveillance, planning, financing: WHO Report 2008. Geneva, World Health Organization (WHO/HTM/TB/2008.393).
7. Gümüşlü F, Özkara Ş, Özkan S, Baykal F, Güllü Ü. Türkiye’de Verem Savaşı, 2008 Raporu. Verem Savaşı Dairesi Başkanlığı. Ankara 2008.
8. Verem Savaşı Dispanserleri Kayıt ve Raporlama Sistemi, Form Örnekleri ve Doldurma Kılavuzu, Sağlık Bakanlığı, 2007, s 28.
9. Özkara Ş, Aktaş Z, Özkan S, Ecevit H. Türkiye’de Tüberkülozun Kontrolü için Başvuru Kitabı. Sağlık Bakanlığı, Ankara 2003.
10. Definitions for the WHO/EuroTB Joint Tuberculosis Data Collection, 2007, EuroTB, www.eurotb.org
11. EuroTB and the national coordinators for tuberculosis surveillance in the WHO European Region. Surveillance of tuberculosis in Europe. Report on tuberculosis cases notified in 2006. Institut de veille sanitaire, Saint-Maurice, France. March 2008.
12. An expanded DOTS framework for effective tuberculosis control. Geneva, World Health Organization, 2002 (document WHO/CDS/TB/2002.297).
13. www.euro.who.int
14. www.who.int
15. www.tuik.gov.tr
16. www.eurotb.org

VEREM SAVAŞI DAİRESİ BAŞKANLIĞI

Adres: İlkiz Sokak No:4, Kat 4 ve 5, Sıhhiye - ANKARA

Telefon: 90 312 231 38 56 - 90 312 231 21 85

Avea Santral: 90 505 357 44 63

Faks: 90 312 231 37 16